mesto trnava ■ ročník XXVIII ■ číslo 5 ■ nepredajné!

jún 2017

novinky z radnice

život a kultúra trnavy

foto: Elena Ursinyová

Pavol Tomašovič

Letná ponuka – pozastaviť sa

S odpoveďou „nemám čas“, prípadne „nestíham“ sa pravdepodobne stretol každý. Koľkokrát som si toto konštatovanie osvojil aj ja sám. Skúsenosť bezradnosti či nedostatku času je intenzívnejšie prítomná v dobe čoraz väčších možností a výberu. Neprinášajú totiž uspokojenie z dosiahnutého cieľa, ale oveľa rýchlejšie zväčšujú počet ďalších nevyužitých ponúk. Práve tie nás znepokojujú a nedoprajú uspokojenie z toho, čo sme dosiahli. Sme nespokojní s tovarom, čo sme len pred niekoľkými dňami kúpili, pretože už je v prostredí trhu nový a lepší. Nespokojní sme s ohodnotením našej práce, lebo vieme, že niektorí majú viac. Porovnávame sa s tými, čo sú na tom lepšie. Nespokojní sme, prirodzene, aj s politikmi a s vládami napriek tomu, že ich zvolila väčšina podľa platných stanovených pravidiel. Stále nás niekto presviedča o väčšom blahobyte, lepších možnostiach i o kvalitnejšom spravovaní štátu. Chceme vždy niečo iné než to, čo je. Problém však nie je v túžbe po lepšom, ale skôr v nedostatku úsudku, v nepoznaní miery a vlastných reálnych možností. Neprijali sme život ako kontinuitu zohľadňujúcu daný čas a priestor. Zodpovedajúcu stavu spoločnosti i sveta. Neprijali sme preto ani seba, ani druhých okolo nás. Psychológovia i lekári varujú, že neustály tlak na nové a lepšie, na permanentný výkon vytvára vnútorné pnutia vedúce k ochoreniam. Reakcie v podobe infarktov už aj u mladých ľudí, porúch pozornosti spojených s hyperaktivitou, neschopnosť sústrediť sa na jednu vec a dotiahnuť ju do konca, narastajú. Treba držať krok s inými. So spoločnosťou bez limitov, hraníc a mier. V zhone smerom vpred postupne vytláčame iné názory. Vnášajú neistotu do našich predstáv, čím nás zdržiavajú. Vytvorili sme si vlastné sebapotvrdzovacie a prezentujúce skupiny, ktoré nepripustia omyl ani zlyhanie. V spoločnosti výkonu, úspechu na úkor iných a zväčšujúcej sa nespokojnosti stúpa nepozorovane napätie. S ním aj hľadanie nepriateľov. Tých, čo myslia inak. Nepodľahnúť tlaku, ísť stále vpred bez ohľadu na ostatných, nepodľahnúť nespokojnosti so všetkým okolo nás, predpokladá mať čas. Zastaviť sa. Uchopiť srdcom, vlastným myslením i dušou okamih. Okamih života, ktorý nám ešte plynie. Prijať jeho hranice. Vzniku i zániku. A hlavne, neponáhľať sa neustále. Blížiace sa leto ponúka dni zastavenia. Na lavičke, tráve či na prechádzke lesom. Všade tam sa dá vstúpiť do tichej harmónie spoločného bytia. Prajem všetkým, aby si našli na to čas. Čas, ktorý nám bol daný ani nie pre dosahovanie výkonov či hromadenie zisku, ale skôr pre zmysluplné napĺňanie života.

NOVINKY Z RADNICE
Život a kultúra Trnavy

Vydavateľ: Mesto Trnava
IČO: 00313114
Evidenčné číslo: EV 2899/09
ISSN 1339-8989
Náklad 5 000 ks
Šéfredaktorka: Elena Ursinyová
Redaktorka: Miroslava Kuracinová Valová
Redakčná rada: Dušan Vančo, Martin Jurčo
Redakcia: Radnica, Hlavná 1,
917 71 Trnava
Číslo telefónu: 033/32 36 344
E-mail: elena.ursinyova@trnava.sk
Grafická úprava: Andrej Grossmann
Tlač: Váry s. r. o.
Hlavná 54, 917 01 Trnava

Periodicita vychádzania:
desaťkrát do roka, august /september
a december / január ako dvojčísla

Novinky z radnice nájdete
aj na nzr.trnava.sk

(eu)

Trnava bude mať Plán udržateľnej mobility

Mesto nechce uviaznuť v dopravných zápchach a výfukových plynoch

Ministerstvo pôdohospodárstva a regionálneho rozvoja schválilo Mestu Trnave nenávratný finančný príspevok z Integrovaného regionálneho operačného programu vo výške 770 275 eur na realizáciu Plánu udržateľnej mobility krajského mesta Trnavy a jeho funkčného územia pozostávajúceho z pätnástich obcí. Hlavnou aktivitou projektu je komplexné riešenie udržateľných dopravných systémov a sietí s cieľom zaručiť mobilitu a prístup k hlavným službám pre všetkých občanov.

Rast individuálnej automobilovej dopravy pri reálnych možnostiach cestnej siete a počtu parkovacích miest je neudržateľný nielen v Trnave, ale vo všetkých väčších slovenských a európskych mestách. Problémy s dopravnými zápchami a parkovaním sa stali nežiaducou súčasťou každodenného života. Čas potrebný na prekonanie určitej vzdialenosti v meste osobným autom sa predlžuje, v dopravnej špičke sa ľudia stávajú väzňami svojich vlastných automobilov. Množstvo emisií výfukových plynov narastá, kvalita životného prostredia sa zhoršuje.

Vývoj ukazuje, že ďalšie cesty a parkoviská problémy v doprave nevyriešia, skôr naopak. Mestá sa nedajú nafúknuť, priestorové možnosti sú limitované. Pre rozširovanie peších zón, obmedzenie pohybu áut v centrách či zákaz používania dieselových motorov alebo finančnú podporu nákupu vozidiel šetrnejších k životnému prostrediu sa preto rozhodli už viaceré európske metropoly. Dôkazom, že podobné rozhodnutia môžu významne zlepšiť situáciu, je napríklad experiment v Paríži, kde zákazom automobilovej dopravy len na jeden deň v tridsiatich percentách rozlohy mesta docielili až štyridsaťpercentné zníženie obsahu dusičnanov v ovzduší.

V nemeckom meste Freiburgu už v deväťdesiatych rokoch vznikla štvrť Vauban, kde nie sú vybudované žiadne veľké parkovacie plochy. Jej obyvatelia parkujú autá v garážach na okraji štvrte. Na miestach, kde by inak stáli autá, rastie zeleň a hrajú sa tam deti.

Viedeň chce do roku 2050 úplne vylúčiť z mesta vozidlá so spaľovacím motorom. Už dnes tam stavajú podľa konceptu smart city (inteligentné mesto) veľkú štvrť Seestadt Aspern, ktorej obyvatelia nepotrebujú auto, lebo všetko potrebné majú blízko. Na väčšie vzdialenosti použijú mestskú dopravu alebo si s pomocou karty požičajú mestský bicykel. Najväčší priestor na uliciach nepatrí prechádzajúcim a parkujúcim autám, ale chodcom, cyklistom a zeleni. Podobné príklady zodpovedného prístupu k udržateľnej mobilite v praxi by sme našli v mnohých iných európskych mestách.

Za týmto trendom nechce zaostávať ani Trnava. Zo záväzkov Dohovoru primátorov a starostov (európskeho hnutia združujúceho orgány miestnej a regionálnej samosprávy, ktoré sa dobrovoľne zaviazali zvýšiť na svojom území energetickú účinnosť a využitie obnoviteľných zdrojov energie), ku ktorému sa nedávno oficiálne pripojilo aj naše mesto, vyplýva, že do roka by sme mali predložiť akčný plán udržateľného energetického rozvoja s konkrétnymi opatreniami na zníženie emisií CO_2 do roka 2020 minimálne o 20 percent. Aj preto je cieľom samosprávy zvýšiť atraktivitu a využiteľnosť verejnej osobnej dopravy, podporovať udržateľné, ekologicky priaznivejšie spôsoby dopravy a vytvárať podmienky aj na účinné využitie nových technológií inteligentných dopravných systémov.

Plán udržateľnej mobility mesta (PUMM) je komplexný strategický dokument, ktorý bude vyžadovaný pri akomkoľvek čerpaní finančných prostriedkov z integrovaného regionálneho operačného programu. Na základe tohto plánu má byť vytvorený pre všetkých dostupný, účinný a udržateľný mestský dopravný systém, ktorý zníži finančné náklady na dopravu osôb a tovaru, zvýši bezpečnosť na cestách, zníži znečistenie ovzdušia, spotrebu energií aj zaťaženie hlukom. Prínosom PUMM má byť aj zapojenie občanov do plánovania prostredníctvom verejných prerokovaní a zvýšenie ich informovanosti o priaznivom vplyve udržateľných spôsobov dopravy na život v meste.

Vypracovanie projektu je naplánované na 30 mesiacov od podpísania dodatku po ukončení verejného obstarávania. O jednotlivých krokoch celého procesu budeme aktuálne informovať. ■

(eu)

Parčík Bela IV. pri hradbách už víta prvých návštevníkov

Naše mesto má nový atraktívny priestor na oddych a komorné kultúrne podujatia. Parčík Bela IV. pri hradbách medzi Jerichovou a Hornopotočnou ulicou je už hotový a víta prvých návštevníkov.

Na záhonoch dokvitajú tulipány, vysoké lampáše ozdobných cesnakov a iné jarné cibuľoviny, štafetu kvitnutia plynulo preberajú trvalky. Výsadba je navrhnutá tak, aby poskytovala pekný pohľad od jari až do jesene. Novo vysadené stromy sú dostatočne veľké na to, aby už teraz dobre plnili svoju úlohu v celkovej kompozícii na sviežo zelenom trávnatom koberci. Pri samostatných konštrukciách sú vysadené popínavé rastliny, ktoré zväčšia plochu zelene a pomôžu prekryť fasády domov susediacich s parčíkom. Od západu na východ vedie parčíkom vlna 130 metrov dlhého chodníka z kamennej dlažby, podobnej ako na blízkej Michalskej ulici. Vybudovaná je aj murovaná studňa so závlahovým systémom. Lampy verejného osvetlenia sú dobové, iluminácia hradobného múru je zabezpečená v zemi zapustenými svietidlami pod múrom.

Parčík má byť otvorený od 9. do 21. hodiny, na noc sa bude kvôli bezpečnosti zatvárať. ■

(at, eu), foto: (vm)

Trnava sa stala Európskym mestom stromov 2017

Mesto Trnava úspešne rieši problém s nedostatkom prírodného zázemia intenzívnou výsadbou stromov priamo v mestskom prostredí. Za túto snahu a starostlivosť o zeleň udelila Trnave Európska arboristická rada (EAC) titul Európske mesto stromov 2017. Slávnostné odovzdanie ocenenia sa uskutočnilo 19. mája v Sade Antona Bernoláka.

Mesto Trnava sa dlhodobo snaží rozširovať plochy zelene v meste. Vzhľadom na obmedzené priestorové možnosti sa však v poslednom sústreďuje najmä na zahusťovanie existujúcej zelene a hľadanie voľných miest na vysadenie nových stromov vhodných pre podmienky v konkrétnych lokalitách. Intenzita výsadby v posledných rokoch nemá obdobu v histórii novodobej samosprávy. V roku 2014 pribudlo v meste 815 stromov, v roku 2015 to bolo až 1 194 stromov, v roku 2016 samospráva vysadila ďalších 492 stromov a počas tejto jari 187. Dovedna ich je takmer 2 700 a ich prínos pre klímu a občanov mesta je porovnateľný s malým lesom.

Z rúk Beata Kunza, zástupcu švajčiarskeho mesta Winterthur, ktoré bolo predchádzajúcim držiteľom titulu Európske mesto stromov, prevzal ocenenie vedúci odboru územného rozvoja a koncepcií mestského úradu Tomáš Guniš.

Najnovšiu relaxačnú zónu so stromami a trvalkovou výsadbou – Parčík Bela IV. vybudovala samospráva pri mestskom opevnení. Chystajú sa ďalšie veľké aktivity v oblasti zveľaďovania zelene, napríklad revitalizácia jestvujúceho parčíka v rámci rekonštrukcie Námestia SNP. Uskutočnili sa architektonicko-krajinárske súťaže na rekonštrukciu Ružového parku a Parku Janka Kráľa, čoskoro sa začne ďalšia súťaž na parkové riešenie veľkého územia na sídlisku Družba vrátane zvyšku hájika, ktorý Trnavčania poznajú pod názvom Agátka. Spracovaná je štúdia nového parku na Sibírskej ulici, kde by malo vzniknúť ďalšie veľké územie s kvalitne riešenou zeleňou. V budúcom roku chce mesto vyhlásiť súťaž na riešenie obnovy Sadu Antona Bernoláka a vo výhľade do ďalších rokov pripravuje aj revitalizáciu lesoparku v lokalite Štrky a výsadbu nového lesoparku pozdĺž plánovanej revitalizácie potoka Parná v lokalite Medziháje.

K prioritám samosprávy patrí aj starostlivosť o jestvujúcu zeleň. Pripravujú sa nové dokumenty ako napríklad Zásady starostlivosti o zeleň alebo Koncepcia hospodárenia s dažďovou vodou, ktoré argumentačne podporia nové vnímanie úlohy mestskej a prímestskej zelene v prevencii proti zmenám klímy. Stromy v centrálnej mestskej zóne a mestských parkoch sú označené evidenčnými štítkami a vyhodnotené z hľadiska stupňa poškodenia, sadovníckej hodnoty, potreby ošetrenia a perspektívy. Každoročne sa plánuje a zabezpečuje prostredníctvom odborných záhradníckych firiem a certifikovaných alebo akreditovaných arboristov starostlivosť o dospelé stromy a výchovný rez mladých stromov. Nepopulárne, ale nevyhnutné výruby súvisiace napríklad s investičnými aktivitami chce mestská samospráva v budúcnosti nahradiť presádzaním stromov na iné miesto s pomocou presadzovacieho stroja.

Európska arboristická rada (EAC) bola založená v roku 1992. K jej cieľom patrí podnecovanie výsadby aj starostlivosti o stromy a ďalšiu zeleň. V centre jej záujmu sú európske mestá a ich stromy, parky a záhrady, ktoré chce v zdraví zachovať aj pre budúcnosť. Predchádzajúcimi ocenenými mestami boli poľský Krakov, estónsky Talin, nemecký Frankfurt nad Mohanom, poľský Krakov, holandský Amsterdam, fínske mesto Turku, Praha, švédske Malmö, taliansky Turín a španielska Valencia. ■

(eu)

Jedna otázka pre Jarmilu Garaiovú z odboru územného rozvoja a koncepcií mestského úradu

Načo sú nám v meste stromy? Veď len zaberajú miesto autám a padá z nich lístie na kapoty...

■ Väčšina Trnavčanov si uvedomuje, že životné prostredie v Trnave nie je práve najlepšie. Aj v dokumente Miestny územný systém ekologickej stability mesta Trnavy si môžeme prečítať: „Trnava stále patrí k územiam s najviac zaťaženým životným prostredím. V ostatných rokoch sa do popredia dostávajú aj dva významné faktory spôsobujúce väčšie zaťaženie životného prostredia v území – a to enormný nárast dopravy a budovanie nových priemyselných parkov a logistických centier...“ Výsadba stromov a starostlivosť o zeleň preto patrí k prioritám mestskej samosprávy. Reakcie Trnavčanov na sociálnej sieti sú priaznivé, ľudia sa tešia z každého kúsku novej zelene. Nájdu sa však aj takí, ktorým stromy prekážajú, lebo zaberajú miesto autám. Možno by pomohlo, keby sa dozvedeli, čo pre nich dokáže urobiť jediný strom...

Jediný strom pre nás dokáže urobiť veľmi veľa. Bez preháňania sa dá povedať, že stromy v meste fungujú ako účinné klimatické zariadenie s kvalitným filtrom proti prašnosti, vytvárajú tieň a zvlhčujú vzduch. Jediný odrastený strom dokáže za deň vyrobiť až tisíc litrov kyslíka, bez ktorého by sme nepreżili. Stromy vedia účinne pomáhať aj pri úsporách energií v mestských budovách – v lete znižujú potrebu klimatizácie až o 30 percent a v zime znižujú potrebu vykurovania o 20 až 50 percent. Korene stromov zadržiavajú vodu a podporujú jej vsakovanie do pôdy tam, kde spadla, čo je veľmi dôležité nielen v prevencii záplav, ale aj pre zvlhčovanie ovzdušia a zlepšovanie klímy v meste. A to zďaleka nie je všetko: priemerný strom spotrebuje počas svojho života približne 24 miliónov kubických metrov oxidu uhličitého, skleníkového plynu, ktorý spôsobuje nežiaduce zmeny klímy. Pretože stromy nemajú na sebe štítky s údajmi o svojom výkone, pre ilustráciu uveďme napríklad, že odparovaním vody dokáže jediný strom ochladiť vzduch výkonom, ktorý môžeme prirovnať k stovke domácich chladničiek. Strom však dokáže aj vyrovnávať teplotné rozdiely medzi nocou a dňom, čo je mimoriadne dôležité najmä v mestskom prostredí. Veď iste každý vie, ako sa v lete pekelne prehrievajú parkoviská alebo iné väčšie mestské priestranstvá bez stromov. Trpia tým najmä deti a seniori, pre ktorých môžu byť letné horúčavy v mestách smrteľne nebezpečné. V tom období sú parky a iné plochy zelene jedinými príjemnými miestami. Pre život v meste, obzvlášť v Trnave, je však dôležité aj to, že stromy dokážu účinne tlmiť hluk a poskytujú útočisko mnohým druhom živočíchov aj rastlín, čím významne zlepšujú biodiverzitu. Jednoducho – kde sú stromy, tam sa vracia aj život. Preto sa snažíme vysádzať v Trnave stromy všade, kde to je ešte možné. ■

(mkv)

Samospráva predstavila tri nové sociálne projekty

Verejná prezentácia nových sociálnych projektov trnavskej mestskej samosprávy na uliciach Mozartovej, Coburgovej a Konštantína Čulena sa uskutočnila vo štvrtok 11. mája na radnici. Na otázky občanov z dotknutých lokalít odpovedali koordinátorka sociálneho plánovania a rozvoja zo sociálneho odboru mestského úradu Jana Žišková, vedúca sociálneho odboru Ingrid Huňavá a ďalší zástupcovia samosprávy.

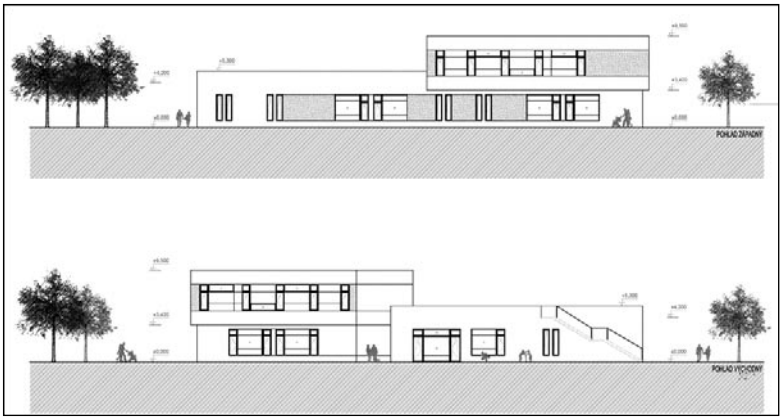

Projekt Sociálne centrum Mozartova

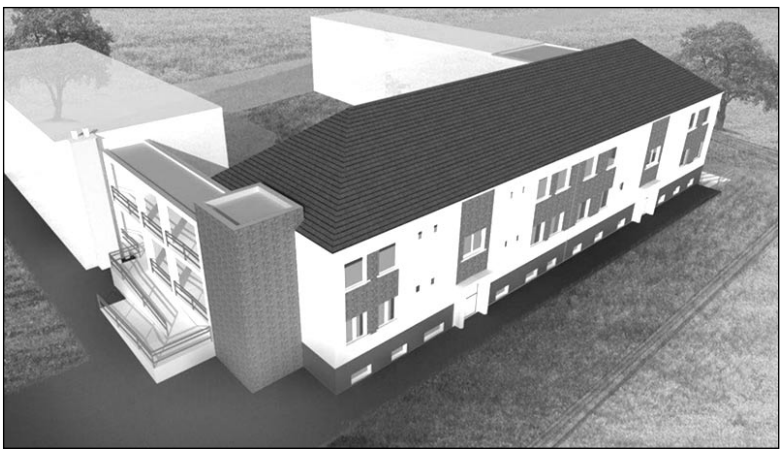

Projekt Coburgova

Prvým bodom programu bolo pripravované Sociálne centrum na Mozartovej ulici, ktoré je naprojektované v areáli bývalej základnej školy, dnes čiastočne využívanej ako základná umelecká škola.

Mapovanie existujúcich sociálnych služieb v uplynulom období ukázalo, že v Trnave chýbajú služby ako denný stacionár pre osoby s autizmom a inými postihnutiami, centrum včasnej intervencie pre rodiny so zdravotne znevýhodnenými deťmi a nízkoprahové centrum pre rodiny s deťmi. Práve tieto služby má priniesť nový objekt na Prednádraží. Moderná dvojpodlažná budova má zároveň fungovať ako denný stacionár pre klientov so zdravotným postihnutím a seniorov, a má byť tiež zázemím pre terénnu sociálnu službu, ktorá sa stará o seniorov v domácom prostredí. Stáť bude v západnej časti areálu, kde nahradí nevyužívané chátrajúce školské športoviská. Areál bude zazelenený, pribudne veľa nových stromov, nová budova bude mať modernú zatrávnenú strechu v duchu opatrení mesta na zmiernenie klimatických zmien a zadržiavanie dažďovej vody. V pláne je aj samostatné parkovisko pre zamestnancov a na „vykládku“ klientov centra. Práve tohto parkoviska sa týkali námietky obyvateľov lokality, ktorí si uvedomujú potrebu sociálneho centra, ale neboli spokojní so vstupom do areálu budovy z južnej strany cez parkovisko na Čajkovského ulici. Parkovacie miesta, ktoré by boli týmto riešením zrušené, sú však už dnes v projekte nahradené novými. Do diskusie sa zapojil aj viceprimátor Matej Lančarič, ktorý pripomenul, že parkovisko v areáli novej budovy môže byť oplotené zo strany sociálneho centra kvôli bezpečnosti klientov, ale zároveň prístupné aj pre obyvateľov Čajkovského ulice, ktorí ho budú môcť využívať mimo prevádzkovej doby centra. Parkoviská s takýmto režimom sú vo svete bežné, v Trnave máme už jedno pri daňovom úrade na Hlbokej ulici, ale stále nie je dostatočne využívané.

Financie na projekt (1,5 – 2 milióny eur) chce mesto prioritne čerpať z Integrovaného regionálneho operačného programu (IROP), uchádzať sa o ne bude v najbližšom období. Zároveň sa má revitalizovať aj areál existujúcej základnej školy, v ktorej vznikne šesť nových tried a škôlka bez bariér so šesťdesiatimi miestami pre inkluzívne vzdelávanie detí s rôznymi druhmi postihnutia. Už dnes sa tam využíva vývarovňa pre seniorov a v exteriéri je verejne prístupná

komunitná záhrada. Prednádražie ožíva, a vďaka tomuto projektu, ktorý realisticky ráta s tým, že populácia Trnavy, tak ako celej Európy, postupne starne a seniori budú stále viac odkázaní na pomoc „zvonka“, bude pokrývať aj rozmanité a veľmi potrebné sociálne služby. Prevádzka sociálneho centra bude financovaná v partnerstve s neverejnými poskytovateľmi sociálnych služieb, ktorí budú participovať na nákladoch s cieľom zabezpečiť dlhodobú udržateľnosť projektu.

Rozšírenie zariadenia opatrovateľskej služby a vybudovanie útulku

Druhý sociálny projekt sa má realizovať na Coburgovej ulici, kde už dávnejšie funguje Zariadenie opatrovateľskej služby (ZOS) pre seniorov a nocľaháreň pre ľudí bez strechy nad hlavou. Dodnes však Trnava nemá útulok pre ľudí bez domova, ktorý by bol akýmsi prestupným bodom, či skôr prvým záchytným miestom pri systematickej práci pre ľudí bez domova. Zároveň mestu veľmi chýbajú kapacity v zariadeniach opatrovateľských služieb, čo je citeľné hlavne po zrušení geriatrického oddelenia vo fakultnej nemocnici. V meste nie sú k dispozícii priestory na doliečenie pre klientov po ukončení hospitalizácie, ak sa o nich nemôže postarať rodina. Preto v novom centre vznikne aj takáto služba.

Každý rok vydá mesto cca 350 rozhodnutí týkajúcich sa odkázanosti na sociálnu službu a do 200 rozhodnutí pre klientov, ktorí potrebujú opatrovateľskú službu v domácom prostredí, dnes však ešte nemá na pokrytie týchto služieb dostatočné kapacity. Príspevkom k ich dobudovaniu bude rozšírenie (revitalizácia a dostavba) existujúceho ZOS na Coburgovej ulici, kde v dvojpodlažnom bezbariérovom projekte (na jednotlivých poschodiach budú zvlášť muži a ženy) pribudne

Projekt Čulenova

niekoľko desiatok nových miest a útulok, v ktorom budú s ľuďmi bez domova pracovať odborní sociálni pracovníci, aby im pomohli dostať sa do normálneho života, napr. abstinovať či nájsť si prácu. Projekt výstavby bude potrebovať cca 700 tisíc eur, ktoré pôjdu po schválení mestským zastupiteľstvom z mestského rozpočtu. Financovanie sociálnych služieb v ZOS a útulku je plánované prostredníctvom príspevku zo štátu, platbou klientov a z rozpočtu mesta. Veľkým plusom projektu je nové využitie dnes chátrajúceho objektu na Coburgovej ulici a revitalizácia okolia ZOS.

Útulok a krízové byty pre rodiny s deťmi

Dnes sa môže ľahko stať, že v dôsledku ochorenia či straty zamestnania jedného či oboch rodičov zostane „na ulici“ aj celá rodina. Pri mapovaní sociálnych služieb sa ukázalo, že v našom meste v súčasnosti chýba núdzové bývanie pre rodiny a jednotlivcov s deťmi a lacné nájomné byty pre rodiny s deťmi, ktoré sa potrebujú dostať z krízovej situácie. Doteraz to bolo možné len po oddelení otca od rodiny, čo často v rodine prehlbovalo už existujúce problémy. Projekt, ktorý ráta s pomocou jednotlivcom a rodinám s deťmi, ktoré sa ocitli v ťažkej životnej situácii, je naplánovaný na Ulici Konštantína Čulena 12 (na mieste dnešných unimobuniek). Bude zahŕňať viac budov, jedna má slúžiť ako útulok pre rodiny s deťmi, ďalšie ako 16 krízových bytov so zníženým nájomným. Útulok (osem rodinných izieb) aj byty sú plánované hlavne ako „prestupná stanica“, teda miesto, kde rodina pobudne na prechodné obdobie. Preto nový projekt ráta aj so zázemím sociálnych pracovníkov, ktorí pomôžu vyriešiť psychologické (napr. vzťahové), ale aj finančné problémy zachytených rodín (napr. pomoc pri hľadaní zamestnania alebo s exekúciami). Projekt a výstavba útulku pre rodiny s deťmi by mali byť financované prostredníctvom IROP, výstavba krízových bytov z rozpočtu mesta. Predpokladané náklady na realizáciu sú 1 300 000 eur, prevádzka útulku aj bytov bude financovaná zo štátnych zdrojov, príspevkami klientov a z rozpočtu mesta.

Všetky tri projekty sú dôležitým príspevkom zodpovedného postoja sociálnej spoločnosti k svojim najslabším členom, ktorí sa o seba nedokážu postarať, ale majú právo na dôstojný život. Ak všetko dobre pôjde, zrealizované budú do roku 2020. ■

(eu)

Čoskoro sa začne rekonštrukcia Olympijskej

Zaplátaný a popraskaný povrch komunikácie na Olympijskej ulici v Trnave bude čoskoro minulosťou. Mestská samospráva odštartuje v pondelok 5. júna prvú etapu jej rekonštrukcie.

Obnova sa uskutoční na 465 metrov dlhom úseku medzi Veternou a Ulicou parašutistov. Prvá etapa, ktorá by mala byť hotová do polovice augusta, sa bude týkať časti od Veternej po Poštovú ulicu, ktorá bude v čase rekonštrukčných prác pre dopravu úplne uzavretá. Trasa autobusov mestskej hromadnej dopravy bude presmerovaná z Veternej cez Saleziánsku a Špačinskú na Sibírsku. Náhradná zastávka MHD pre linky 6 a 20 bude na Saleziánskej ulici.

Súčasťou rekonštrukcie ulice bude nové verejné osvetlenie vrátane osvetlenia priechodu pre chodcov, aj vybudovanie parkovacích miest s kolmým státím na pravej strane komunikácie.

Samozrejmosťou sú sadové úpravy. Okrem štyroch stromov a obnovy časti trávnika pribudnú v zelených pásoch pred rodinnými domami záhony trvaliek, ktoré sa už osvedčili vo viacerých lokalitách Trnavy.

Predpokladaná hodnota zákazky je 376 619 eur. ■

(vm)

Nový odbočovací pruh na T. Vansovej zvýši priepustnosť križovatky v smere na J. Bottu

Samospráva v týchto dňoch buduje nový pravý odbočovací pruh cestnej komunikácie z Ulice T. Vansovej na Ulicu J. Bottu. Zámerom je zvýšiť priepustnosť križovatky týchto dvoch ulíc a zefektívniť dopravu z hlavného ťahu z časti Za traťou do centra mesta.

Práce sa začali 29. mája 2017 a majú trvať 90 dní.

Pri realizácii tejto stavby bude dočasne zrušená autobusová zastávka s názvom Terézie Vansovej, Okružné nám. v smere do centra. Pre spoje MHD bude zastávka zrušená bez náhrady. Prímestská doprava (linky 207416 a 207429) bude zastavovať v uvedenom smere na náhradnej zastávke MHD Terézie Vansovej, žel. prejazd.

Počíta sa i s uzáverou chodníka pre peších, ktorý sa v rámci tejto stavby bude rekonštruovať. Súčasťou stavby je aj preložka vzdušného elektrického vedenia, ktoré bude uložené rozvodom v zemi, preložka slaboprúdových rozvodov a úprava signalizačného zariadenia svetelnej križovatky. Na mieste zrekonštruovanej autobusovej zastávky pribudne nový prístrešok. Investícia si vyžiada približne 95 000 eur.

Mestská samospráva sa ospravedlňuje za obmedzenia spôsobené výstavbou a ďakuje verejnosti za pochopenie. ■

Martin Jurčo, foto: autor

Trnava je po Bratislave druhým mestom na Slovensku s participatívnym plánovaním

O participatívnom rozpočte sa dnes veľa hovorí. Mnohí Trnavčania už vedia, ako tento systém funguje a aktívne sa doň zapájajú. So slovom participácia však už v Trnave súvisí aj pojem plánovanie. Znamená to, že aj obyvatelia mesta sa podieľajú na tom, ako bude vyzerať ich lokalita. Po bratislavskej mestskej časti Nové Mesto sa Trnava ako druhá samospráva na Slovensku vybrala touto cestou. Postupne sa buduje tím a overujú sa skúsenosti na menších projektoch v meste. Viac o participatívnom plánovaní v Trnave nám povedala Zuzana Krivošová z odboru územného rozvoja a koncepcií trnavského mestského úradu.

– Participatívne plánovanie je zapojenie laickej a odbornej verejnosti do rozvojových projektov mesta. V Trnave sa dotýka hlavne verejných priestorov. U nás to v praxi znamená, že predtým než začneme meniť nejaký verejný priestor, napríklad malý dvor na sídlisku alebo aj väčšie plochy ako napríklad park, snažíme sa zistiť, aké sú predstavy a potreby ľudí, ktorí tento priestor využívajú, bývajú tam, trávia tam voľný čas alebo tam pracujú. Snažíme sa získať aj odborné pripomienky od odborníkov, ktorí nie sú súčasťou samosprávy, ale venujú sa niektorým špecifickým oblastiam, napríklad ekológii, sociológii alebo doprave.

■ Ako teda vyzerá participatívne plánovanie v praxi? Predstavme si modelový príklad, keď idete revitalizovať nejakú časť verejného priestranstva dakde na sídlisku.

– S laickou verejnosťou a obyvateľmi sa stretneme a zároveň pripravujeme pre nich dotazníkový prieskum. Nie každý má totiž čas prísť na takéto stretnutie. Ale skôr než sa tak stane, musíme sa pripraviť administratívne, napríklad mať v mestskom rozpočte vyhradené finančné prostriedky na realizáciu. V osobnom kontakte zistíme viac špecifických požiadaviek, napríklad nám obyvatelia povedia konkrétne – tu je suchý strom, tu kedysi bola lavička, tu by boli vhodné preliezačky. Niekedy sa pri stretnutí s obyvateľmi priamo v lokalite ľahšie definuje požiadavka v porovnaní s tým, keď nám ju napíšu. Potom urobíme aj dotazníkový prieskum. Napokon dáme výsledok na overenie obyvateľom, samozrejme, ak nám dajú nejaký kontakt alebo požiadavku na spätnú väzbu. Zároveň tieto informácie idú online a cez mestské informačné kanály ako je web mesta, facebookový profil mesta či mestská televízia.

■ Ďalšou etapou sú už asi tradičné postupy pri plánovaní investičných aktivít.

– Slovo má potom architekt, ktorý nám naše požiadavky naprojektuje do konkrétneho plánu. Zároveň ho žiadame, aby zapracoval pripomienky od občanov, no vždy treba myslieť na rozpočet celého projektu. To znamená, že aj očakávania a požiadavky obyvateľov musia byť primerané revitalizácii danej lokality. Architekti vzídu z verejného obstarávania alebo architektonickej súťaže. Aj preto musíme počítať s tým, že sa ešte vo fáze rozpracovanosti projektu stretneme s občanmi a prekonzultujeme už jeho konkrétnu podobu.

■ Čo najčastejšie požadujú obyvatelia a čo sa dá za nejaký priemerný objem finančných prostriedkov urobiť?

– Máme v rozpočte finančné prostriedky na projektovú dokumentáciu. Plánovanie rozpočtu mesta je trojročné, čiže v nasledujúcich rokoch vidíme, kedy pôjde projekt do realizácie a koľko financií je naň určených.

Ak nám v projekte vyskočia nejaké položky, tak sa potom môžu dať na posúdenie zastupiteľstvu a na ďalšie prerokovanie o úprave rozpočtu. V tomto je rozpočet finančných prostriedkov do istej miery flexibilný. Keď ideme do verejných priestorov a diskutujeme s obyvateľmi, najčastejšie požiadavky sú spojené s verejnou zeleňou. Na druhom mieste je vec parkovania. Problémy sú väčšinou údržbové – najčastejšie ide o zanedbané priestory, niečo doslúžilo a obyvatelia to chcú nahradiť niečím novým. Moja skúsenosť je, že obyvatelia chcú jednoduché veci, praktické, ktoré sa neničia. Ide najmä o mobiliár a rôzne možnosti aktivít pre deti. Stretávame sa s požiadavkou na bezbariérové prvky. Zaujímavosťou je, že dôchodcovia si chcú tiež zacvičiť a žiadajú o fitprvky.

■ **Odkedy takto uvažujete o príprave a realizácii projektov a čo sa doteraz podarilo?**
– Začali sme v novembri minulého roka. Prvá bola súťaž na Park Janka Kráľa. Urobili sme tam prieskum verejnej mienky a máme výsledky architektonickej súťaže. Momentálne rokujeme s víťazom súťaže a ideme do verejného obstarávania. Pri optimistickej verzii bude ďalšia postupnosť úkonov nasledovať ďalších jeden a pol roka. Pokiaľ ide o menšie projekty, sme napríklad pri dvoroch na Hospodárskej, Zátvore a Vodárni, pripravili sme zadania do verejnej súťaže pre projektantov.

■ **Aké sú skúsenosti s takýmito projektmi a kde máte vzory, že tá tortúra od stretnutí s občanmi, cez rozpočet, verejnú súťaž, obstarávanie, a tak ďalej, je ideálna metóda?**
–Participatívne plánovanie ako sme ho začali robiť, už bežne využívajú v Holandsku, Belgicku, Nemecku. Majú s tým dlhoročné skúsenosti. Obyvatelia sú tam naučení takto komunikovať a vydávajú sa aj metodické príručky. Aj v Českej republike sú tieto témy rozvinutejšie. Postupne to rozbiehame aj my. Po Bratislave – Novom Meste aj Trnava ako druhá na Slovensku chce mať participatívne plánovanie ako bežnú súčasť plánovacieho procesu mesta.

■ **Dotýka sa to len menších projektov verejného priestoru ako sú spomínané dvory, alebo aj veľkých projektov? Nie je to administratívne náročné aj na počet zamestnancov?**
– Môžu to byť malé projekty, ale aj väčšie zóny. Chystáme sa na jeden veľký projekt, ktorý sa týka doplnenia zelene mimo intravilánu mesta. Všetko však závisí od personálnych kapacít. Čím je problematika územia zložitejšia, tým viac odborníkov treba na spracovanie tohto procesu. Začíname v malom, aby sme si zaužívali takúto prax ako bežnú, a každým projektom rozširujeme skúsenosti a územia, ktoré sú takto poňaté.

■ **Máte už aj pripravenú databázu lokalít, kde postupne pôjdete týmto spôsobom?**
– Databáza je totožná s rozpočtom mesta a plánom na revitalizáciu verejných priestorov. Postupne ideme tak, ako to máme v rozpočte. Ako nám to kapacity dovolia, tak budeme obnovovať tieto priestory a zapojíme verejnosť formou participatívneho plánovania. Máme čerstvo pripravenú súťaž na školský dvor Agátka na sídlisku na Spartakovskej ulici. Tam chceme školský dvor prepojiť s okolím. Cez víkend sme robili plánovačku na Kapitulskej ulici, kde bude nasledovať dotazníkový prieskum. ■

(mkv)

Mesto vyhlasuje novú súťaž o dotácie na prorodinne orientované projekty

Mesto Trnava vyhlasuje súťaž o získanie dotácií na aktivity v novej oblasti s názvom Prorodinne orientované mesto. Na tento účel vyčlenila samospráva v rozpočte mesta sumu 5 000 eur.

Vyhlásením novej dotácie chce mesto prispieť k vytvoreniu podmienok na realizáciu projektov v oblasti podpory rodiny. O dotáciu sa môžu uchádzať právnické alebo fyzické osoby – podnikatelia, poskytujúci služby a aktivity preventívneho charakteru, sociálno-právnej ochrany a pomoc v krízových situáciách. Podporené môžu byť aj aktivity a projekty vzdelávacieho charakteru alebo aktivity vo voľnom čase, ktorých účelom je podpora a posilňovanie zdravého rodinného spolužitia, rodičovstva, podpora rodiny v starostlivosti o deti a harmonizácia práce a rodiny.
Cieľom novej dotácie je podporovať systematické projekty, ktoré budú pomáhať udržiavať funkčnosť a súdržnosť rodiny, upevňovať vzťahové väzby medzi rodičmi a súrodencami a predchádzať krízovým situáciám v rodine. Mesto môže podporiť realizáciu projektov celorodinného charakteru prostredníctvom športových, kultúrnych a vzdelávacích akcií, ktoré pomôžu vytvárať zdravé prostredie pre výchovu detí. Podporené môžu byť aj projekty, ktorých cieľom je dostať finančné vzdelávanie a všeobecnú finančnú gramotnosť do sociálne slabších rodín a komunít či posilniť osvojovanie školských návykov a zručností. Prioritou je aj podpora projektov upevňujúcich trojgeneračné vzťahy v rodinách (starí rodičia, rodičia, deti), zameraných na odovzdávanie skúseností mladšej generácii, na viacgeneračné aktivity a dobrovoľnícku činnosť v aktivitách pre rodiny.
Pri hodnotení projektov bude samospráva prihliadať na ich spoločenskú naliehavosť, prospešnosť a prínos pre danú cieľovú skupinu, závažnosť problematiky vo vzťahu k prioritám mesta, mieru udržateľnosti projektu, zapojenie dobrovoľníkov pri jeho realizácii, adekvátnosť požadovaných nákladov a kvalitu spracovania projektu. Jeho samozrejmou súčasťou musí byť štruktúra a popis plánovaných aktivít.

Každá žiadosť musí povinne spĺňať kritériá v zmysle VZN č. 482, ktorým sa určuje metodika poskytovania dotácií z rozpočtu mesta Trnavy. Žiadosti o získanie dotácií je potrebné doručiť do 20. júna 2017 na adresu Mesto Trnava, Hlavná 1, 917 71 Trnava. ■

Martin Jurčo, foto: autor a archív VS

Úrazová chirurgia v Trnave bola jednou z prvých na Slovensku

V prehliadke minulosti trnavského zdravotníctva si dnes otvoríme kapitolu úrazovej chirurgie. V novej budove chirurgického pavilónu 1. januára 1970 slávnostne otvorili II. oddelenie chirurgie. Bolo prioritne zamerané na úrazovú chirurgiu z vtedajšieho veľkého okresu Trnava. Podľa štatistík z polovice 70. rokov oddelenie ročne hospitalizovalo približne 970 pacientov a na oddelení vykonali zhruba 420 operácií ročne. Oddelenie vzniklo vlastne odštiepením od pôvodne veľkého chirurgického oddelenia, zameriavajúceho sa na výkony spojené najmä s vnútornými ochoreniami. Prvým prednostom chirurgického oddelenia II. sa stal Imrich Nyilas, jeho zástupcom Bohumil Písečný. S týmto oddelením, neskôr pomenovaným ako traumatologické, dlhé roky svojej práce spojil aj chirurg Vojtech Stanislavský (nar. 7. októbra 1944 v Trnave).

Po absolutóriu LF UK v Bratislave (1967) sa špecializoval v rokoch 1973 a 1979 v odbore chirurgia, napokon aj v nadstavbovom štúdiu traumatológie (1990). Absolvoval aj štúdium ekonomiky a manažmentu zdravotnej poisťovne (1996 – 98) na UMB v Banskej Bystrici. Vojtech Stanislavský pôsobil od ukončenia štúdia na trnavskom chirurgickom oddelení, neskôr bol zástupcom primára II. chirurgického oddelenia (1976 – 84), napokon bol aj primárom tohto oddelenia (1984 – 85). V rokoch 1986 – 1990 bol riaditeľom Nemocnice s poliklinikou OÚNZ v Trnave. Neskôr pôsobil ako lekár s vyššou špecializáciou na chirurgickom oddelení a bol aj zástupcom primára traumatologického oddelenia (1990 – 96). Od roku 1996 deväť rokov pôsobil ako riaditeľ pobočky Všeobecnej zdravotnej poisťovne v Trnave a napokon ako odborný referent – špecialista na Úrade pred dohľad nad zdravotnou starostlivosťou, pobočke Trnava (2005 – 2013). Niekoľko rokov žije Vojtech Stanislavský na dôchodku v Bielom Kostole, no stále je aktívny ako zastupujúci lekár v ambulancii v poliklinike Družba.

■ V akom rodinnom prostredí ste vyrastali a čo stálo na začiatku vašich kontaktov s medicínou?

– Otec bol riaditeľom drevárskej fabriky v Galante. Narodil som sa v Trnave, no hneď sa moji rodičia presťahovali. Najprv nakrátko do Boleráza, neskôr do Galanty. Potom sme sa presťahovali späť do Trnavy. Tak som nastúpil do 10. triedy gymnázia, vtedy to bola všeobecnovzdelávacia škola. Po maturite prišla medicína. Inšpirovalo ma, že matka bola zdravotná sestra (neskôr okresná sestra) a zaujímali ma najmä predmety z oblasti prírodných vied a biológie. Mal som výborných profesorov – Karol Šiška, Konštantín Čársky, to bola stará klasická chirurgická škola. Vytvorili mi taký obraz chirurgie, že ma to chytilo a rozhodol som sa, že keď ma prijmú v trnavskej nemocnici, chcel by som robiť hlavne chirurgiu. Našťastie, to bolo v období, keď v ročných intervaloch prijali do trnavskej nemocnice neraz štyroch – piatich lekárov. Vytvoril sa teda mladý aktívny kolektív, takže to bola aj zaujímavá konkurencia. Z mojich trnavských spolužiakov nastúpila jedna kolegyňa na detské oddelenie a ďalšia na interné oddelenie. Chirurgmi sa spolu so mnou v trnavskej nemocnici stali lekári Dušan Kováč, Miroslav Danaj a Ľudovít Šalgovič. Boli sme taká dobrá spoločnosť a bavilo nás to.

■ Na chirurgické oddelenie OÚNZ Trnava ste nastúpili v auguste 1967, teda pred päťdesiatimi rokmi. Aké boli vtedy najčastejšie chirurgické výkony v Trnave?

– Trnavská nemocnica bola nemocnicou II. typu. Bola pracoviskom so slušnou úrovňou a chirurgické výkony sa robili bez obmedzení, všetky také ako v okresných nemocniciach v celom Československu. Mali sme dobrého učiteľa docenta Vojtecha Bruotha, v tom čase prednostu pôvodného veľkého chirurgického oddelenia. To bol výborný chirurg ešte zo starej

Kostlivého školy. Najčastejšie išlo o operácie žlčníka, žalúdka, nádorové ochorenia čriev, hernie, slepého čreva a okrem toho sa u nás riešila aj akútna brušná chirurgia. Najčastejšie sme ako chirurgovia spolupracovali s interným oddelením a oddelením anestéziológie, ktoré sa v tom čase ešte len budovalo. Bez dobrého anestéziológa sa nedalo pracovať. Mnohí pacienti najmä pri komplikovaných úrazoch museli byť intubovaní. Najprv boli preložení na ARO, a keď ich stabilizovali, dostávali sa k nám na oddelenie. Podobne bolo úzke prepojenie nášho oddelenia s internistami, keďže pacient pred každou operáciou musel byť interne vyšetrený.

■ **Začínali ste teda na prvom chirurgickom oddelení a potom ste pokračovali na spomínanej úrazovej chirurgii.**

– Pracovali sme po celý čas v starom chirurgickom pavilóne vzadu v nemocničnom areáli. Najprv existovalo spomínané jediné chirurgické oddelenie, ktoré malo zhruba 90 postelí. Bolo to na tú dobu najväčšie oddelenie v nemocnici. Okrem spomínanej chirurgie sa u nás liečili aj úrazy. Keďže Trnava a okolitý región boli odjakživa priemyselne rozvinuté, zaznamenávali sme relatívne vysoký počet úrazov v priemysle. Prax si vynútila vytvorenie II. chirurgického oddelenia. Chirurgia sa teda rozdelila na všeobecnú chirurgiu a oddelenie, ktoré bolo zamerané na úrazy. Zhruba v roku 1976 sa toto oddelenie dobudovalo a dostalo aj názov traumatologické oddelenie. Prvé oddelenie všeobecnej chirurgie bolo väčšie a naša špecializovaná traumatológia mala 48 lôžok. Popri primárovi Imrichovi Nyilasovi som bol jeho zástupcom a po jeho odchode do dôchodku som sa stal primárom.

■ **Nové oddelenie malo aj celkom nové vybavenie a v tom čase sa disciplína úrazovej chirurgie dosť menila. Zaujímavé je, že to bolo práve v čase, keď sa nakrúcal aj seriál Nemocnica na okraji mesta. Aj keď sa dej seriálu odohrával na ortopédii, bola to sčasti aj úrazová chirurgia. Tak si vieme predstaviť, že niekedy operácia pacienta doslova zo dňa na deň postavila na nohy. Aj to vás na úrazovej chirurgii lákalo?**

– Mal som vzťah k liečbe úrazových stavov, ale začala sa nová éra úrazovej chirurgie. Zavádzali sa nové materiály. Dovtedy sa napríklad zlomeniny liečili konzervatívne. To znamená, že pacienti dlhodobo ležali na tzv. extenziách, boli sadrovaní a vyviazaní. Hospitalizácia bola veľmi dlhá, neraz sa rátala aj na mesiace. Prišli nové materiály a väčšina komplikovanejších zlomenín sa liečila operačne. Pacient sa po operácii mohol postaviť na nohy a zakrátko chodiť. Veľmi sa skrátil čas liečenia. Robili sme kompletne celú úrazovú chirurgiu vrátane úrazov hlavy a pohybového aparátu. Skúsenosti z predchádzajúceho obdobia existencie spoločného oddelenia všeobecnej chirurgie nám pomohli v tom, že sme mohli naraz liečiť aj brušné úrazy a úrazy hrudníka. Popri priemyselných úrazoch prichádzali čoraz viac aj polytraumatické dopravné úrazy. Bolo teda poranených viac orgánov – hlava, končatiny a hrudník. Našťastie, zachytili sme trend nových materiálov a relatívne skoro sme ich začali používať. Prínosom bol aj röntgenový aparát, tzv. C rameno. Išlo o röntgen, ktorý sa dal preniesť na operačnú sálu a umožnil naprávanie zlomenín počas operácie. To bol veľký krok dopredu. Okrem niektorých špeciálnych výkonov sme sa vyrovnali všetkým oddeleniam okresného typu, veď trnavská nemocnica patrila medzi najväčšie na Slovensku. Bolo veľkým pozitívom, že prvé obdobie viedol traumatológiu primár Imrich Nyilas. Bol skúsený chirurg, mimoriadne inteligentný a vzdelaný lekár. Ovládal výborne brušnú chirurgiu a mal vzťah k úrazovej chirurgii. Bol manuálne zručný, vedel improvizovať, keďže nie vždy sme mali potrebný materiál a všetko, čo bolo treba

ľudia a udalosti . . . . .

■ **1. 6. 1907** – V Boleráze sa narodil hydrotechnik, projektant vodných diel a odborný publicista PETER DANIŠOVIČ, absolvent trnavského gymnázia a čestný občan Trnavského samosprávneho kraja (110. výročie).

■ **2. 6. 1852** – V Trnave umrel básnik a historik Slovenského povstania rokov meruôsmych MIKULÁŠ DOHNÁNY, redaktor Slovenských pohľadov sídliacich v tom čase v Trnave, kde jeho pamiatku pripomína ulica a pamätná tabuľa na cintoríne (165. výročie).

■ **3. 6. 1952** – V Trnave bola vládnym uznesením zriadená štvorročná Vyššia odborná poľnohospodárska škola s odborom chovateľským, ktorú neskôr premenovali na Poľnohospodársku technickú školu (65. výročie).

■ **4. 6. 1932** – V Trnave sa narodil letecký odborník, meteorológ, horolezec, publicista a fotograf OTO CHUDÝ (85. výročie).

■ 9. 6. 1947 – V Trnave sa narodil novinár, publicista, umelecký fotograf a vydavateľ JOZEF ŠELESTIAK (70. narodeniny).

■ **10. 6. 1902** – V Budapešti sa narodil športovec MIKULÁŠ KUCSERA, rekordér v skoku do výšky a účastník OH 1924 v Paríži, ktorý pôsobil ako bankový úradník v Trnave, kde je aj pochovaný (115. výročie).

■ **11. 6. 1927** – V Trnave sa uskutočnil koncert Českej filharmónie pod dirigentskou taktovkou VÁCLAVA TALICHA (90. výročie).

■ **12. 6. 2002** – Štátny okresný archív v Trnave v rámci špeciálnej výstavy sprístupnil verejnosti zácnu listinu uhorského kráľa Belu IV., ktorá je najstaršou zachovalou privilegiálnou listinou na Slovensku (15. výročie).

Otvorenie novej polikliniky, v strede Vojtech Stanislavský

pri niektorých výkonoch. Takýchto úrazových oddelení nebolo na Slovensku veľa. Traumatologická klinika bola v Košiciach, na Slovensku boli ešte dve podobné pracoviská. Naše oddelenie vzniklo ešte skôr ako traumatologická klinika v Bratislave.

■ Úrazová chirurgia je však nielen o zázračných uzdraveniach po komplikovaných úrazoch, ale aj o akútnych prípadoch pri spomínaných dopravných nehodách.

– Jednou zo skúšok tohto oddelenia bola najväčšia havária na diaľnici, kde sa zrazilo veľké množstvo áut a bolo zranených zhruba 70 ľudí. Bolo to v 80. rokoch, v čase, keď som bol už primárom. Možno si spomínate na ten prípad, keď sa v hmle chcel na diaľnici otáčať kamión a vznikla reťazová nehoda. Bola to jedna z najväčších automobilových havárií na Slovensku. Na záchranárskych prácach sa podieľala celá nemocnica, ale naše úrazové oddelenie vtedy zapracovalo a o všetkých bolo postarané. Vtedy nás bolo na oddelení osem lekárov, dnes sú tieto počty oveľa väčšie.

■ Každý lekár si háji najmä svoju disciplínu. Internisti hovoria o svojom odbore, že to je základ medicíny. Ale to vlastne môže povedať aj chirurg, pretože, logicky, životy zachraňujú aj radikálne chirurgické zásahy.

– To je pravda. Každá disciplína má svoj význam. Úrazová chirurgia nielen zachraňuje životy, ale navyše vráti znova pacienta do normálneho života a práce. Príde s úrazom hlavy, roztrhnutou slezinou, zlomenou nohou a odchádza domov zdravý. Traumatológia ide dnes veľmi rýchlo dopredu. Pribúda kvalitnejší operačný materiál, rozbehli sa endoskopické operácie – artroskopie ramenného, kolenného, členkového kĺbu, krčnej chrbtice, panvy. Všetko posunul rozvoj medicínskej techniky. Kým v 60. rokoch trvala liečba celé mesiace, dnes je výrazne skrátená a minimalizujú sa komplikácie.

■ Niekoľko rokov ste viedli aj trnavskú nemocnicu v rámci trnavského Okresného ústavu národného zdravia. V minulosti sa modernizovalo vybavenie nemocníc prostredníctvom dotácií. V podstate to bolo podobné ako dnes, keď sa manažéri obzerajú po grantoch a pomoci z iných zdrojov.

– OÚNZ v Trnave malo tri podzložky – nemocnice s poliklinikou v Trnave, Piešťanoch a Hlohovci. A tie zabezpečovali ekonomickú stránku a financovanie jednotlivých oddelení. Nemocnice si dávali požiadavky na prístroje. Bolo to komplikovanejšie, ale vtedy bola veľmi dobrá spolupráca s takými závodmi ako boli Skloplast,

ľudia a udalosti

■ **18. 6. 1917** – V Budapešti umrel trnavský rodák VOJTECH BALKAI, právnik a odborný publicista, ktorý sa venoval najmä banskému právu (100. výročie).

■ **19. 6. 1997** – V Trnave umrel ornitológ a odborný publicista FRANTIŠEK MATOUŠEK, spoluzakladateľ a prvý riaditeľ Krajského múzea v Trnave, dnešného Západoslovenského múzea (20. výročie).

■ **19. 6. 2002** – V Trnave slávnostne otvorili prístavbu Kopplovho kaštieľa so stálou výstavou diela sochára JÁNA KONIARKA (15. výročie).

■ **19. 6. 2016** – V Trnave umrel hádzanár a tréner Lokomotívy Trnava ERNEST GUBRICKÝ, bývalý ústredný tréner Slovenského zväzu hádzanej a účastník piatich majstrovstiev sveta, ktorého roku 2012 uviedli do Siene slávy slovenskej hádzanej (1. výročie).

■ **20. 6. 1947** – V Trnave sa narodil športovec – atlét MIROSLAV KIRINOVIČ, slovenský rekordér v chôdzi, reprezentant a tréner (70. narodeniny).

■ **21. 6. 1902** – V Trnave umrel národný buditeľ, kňaz, publicista a prekladateľ JOZEF KARELL, člen výboru Spolku sv. Vojtecha v Trnave a jeho dočasný správca, ktorý pôsobil aj ako farár v Šintave (115. výročie).

■ **21. 6. 2012** – V Trnave otvorili severný cestný obchvat mesta, ktorý mal za úlohu vylúčiť tranzitnú dopravu z centra mesta (5. výročie).

■ **22. 6. 1912** – V Paderovciach sa narodil profesor matematiky na trnavskom gymnáziu a ľahkoatletický rozhodca CYPRIÁN LUŽÁK, nositeľ Ceny mesta Trnava za svoju pedagogickú činnosť a rozvoj mládež-

Trnavské automobilové závody či roľnícke družstvá. Na prístrojové vybavenie sa vtedy zháňali devízové prostriedky, pretože mnohé prístroje boli zo západu. Napríklad, generálne riaditeľstvo sklárskeho priemyslu Tatrasklo sídlilo v Trnave a malo aj devízové prostriedky. Tí nám neraz pomohli.

■ V čase, keď ste boli riaditeľom nemocnice, sa otvárala aj nová poliklinika. Bolo to v apríli 1989. Rovnako v tom čase sa začalo pracovať aj na veľkom projekte ZÚNZ, ktorý mal byť zdravotníckym pracoviskom energetiky. Tento projekt však nakoniec dostal celkom inú podobu a dnes ho poznáme ako Pavilón chirurgických disciplín, ktorý je súčasťou nemocnice.

– Tým, že bola postavená Atómová elektráreň Jaslovské Bohunice, logicky malo vzniknúť špecializované zdravotnícke zariadenie, ktoré by robilo preventívne prehliadky zamestnancov elektrárne. Bolo to postavené aj preto, aby mali byť kde hospitalizovaní, keby došlo k zamoreniu alebo nejakej nebezpečnej situácii. Nešlo len o AE Jaslovské Bohunice, ale o celú energetiku. Projekt sa nedokončil a neskôr bol oživený ako projekt Pavilónu chirurgických disciplín. Začiatkom 80. rokov bol dobudovaný pavilón gynekológie a neurológie. Aj táto budova mala byť pôvodne záložným pracoviskom v prípade nejakej problematickej situácie v energetike.

■ Vtedy bolo výhodou, že odborní lekári z daného odboru pracovali v ambulancii, ale aj v nemocnici. Dnes sú tieto dva prvky asi izolovanejšie.

– Áno. Nášmu chirurgickému oddeleniu patrili aj vysunuté ambulancie v starej poliklinike a od apríla 1989 potom už aj v novej poliklinike. Vyžiadal si to život, pretože ambulancií bolo málo a každé oddelenie malo aj svoju ambulanciu alebo ambulancie. A tak primár konkrétneho oddelenia zodpovedal aj za príslušnú odbornú ambulanciu.

■ V šedých 90. rokoch ste aktívnu lekársku prax vymenili za administratívnu prácu v oblasti zdravotného poistenia ako riaditeľ okresnej pobočky Všeobecnej zdravotnej poisťovne.

– Zaujímalo ma, ako sa bude zdravotníctvo po novom financovať. Išlo najmä o výber zdravotného poistenia a financovanie nemocníc a postupne vznikajúcich súkromných ambulancií. Tie už mali svoje limity na činnosť, ktorú sme museli kontrolovať. Potom som dosiahol dôchodkový vek a z funkcie riaditeľa okresnej pobočky VšZP som odišiel. Vznikal Úrad pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou. Oslovili ma, či by som nešiel robiť odborného referenta – špecialistu. Riešili sme najmä podnety pacientov o poskytovanej zdravotnej starostlivosti.

■ Ak porovnáte obdobie, keď ste aktívne pôsobili ako chirurg, so súčasnosťou – čo vám z tohto porovnania vyvstane?

– Keď som bol lekárom, zdalo sa mi celé zdravotníctvo také súdržnejšie, a to nehovorím len o našom traumatologickom oddelení. Dnes je trend, že tímy na oddeleniach – lekári, zdravotné sestry, ďalší personál už nie sú jednoliatym kolektívom. Vzájomné vzťahy aj medzi lekármi a zdravotníckym personálom sú trošku indiferentné. Navyše, mám pocit, že sa narušil vzťah medzi pacientom a lekárom. Pacienti sú viac nespokojní s lekármi, lekári na to reagujú nejakou protiobranou, a tak veľmi nehovoria. Je to zaiste dané aj neprimeranou medializáciou niektorých tém. Väčšinou sa hovorí o negatívach a vypichujú sa len kauzy a pochybenia. Nevytvára to dobrú atmosféru. Ďalšou problematickou vecou sú večné čakacie lehoty u lekárov. Kedysi, keď odborné ambulancie patrili priamo pod oddelenia nemocníc, bol tam aj priamy kontrolný vzťah oddelenia a ďalej odbornej ambulancie. Lekári ordinovali počas celého dňa, a tak bol neraz priestor pre viacerých pacientov. ■

ľudia a udalosti

nického športu (105. výročie).

■ **23. 6. 1942** – Pred 65 rokmi v Trnave umrel staviteľ organov KONŠTANTÍN BEDNÁR (75. výročie).

■ **23. 6. 1997** – V Bratislave umrel špeciálny pedagóg a odborný publicista JURAJ BRŤKA, ktorý pôsobil ako vysokoškolský učiteľ, akademický funkcionár a prodekan na Katedre pedagogiky PdFUK v Trnave (20. výročie).

■ **24. 6. 1432** – Trnavu obsadili počas výročného svätojánskeho jarmoku husiti (585. výročie).

■ **24. 6. 1922** – V Kátlovciach sa narodil spisovateľ a prekladateľ TEOFIL UŠÁK, absolvent trnavského gymnázia (95. výročie).

■ **27. 6. 1997** – Parlament schválil zriadenie Univerzity sv. Cyrila a Metoda v Trnave (20. výročie).

■ **29. 6. 1867** – V Trnave sa uskutočnila premiéra celovečernej opery Jakubovi synovia, ktorej autorom bol organista dómu, profesor na učiteľskom ústave a arcibiskupskom gymnáziu ALEXANDER KAPP (150. výročie).

■ **29. 6. 1947** – V Trnave umrel biskup a prvý apoštolský administrátor trnavský PAVOL JANTAUSCH, ktorému roku 2010 udelili Čestné občianstvo TTSK in memoriam a jeho meno nesie vo svojom názve Arcibiskupské gymnázium v Trnave (70. výročie).

■ **29. 6. 1982** – V Bratislave umrel herec, režisér, člen činohry SND a jej umelecký šéf MARTIN GREGOR, trnavský rodák, ktorému roku 1998 udelili Čestné občianstvo mesta Trnava in memoriam (35. výročie).

P.R. ■

Katarína Karabová, Trnavská univerzita, Katedra klasických jazykov

Známi i neznámi autori historickej Trnavskej univerzity XXIV.

Starostlivosť o novorodenca v 18. storočí očami trnavského profesora Jána Jakuba Cepeca

Počas diskusií týkajúcich sa smerovania vysokoškolského vzdelávania na Slovensku aj v západnej Európe sa v poslednej dobe dostáva do popredia čoraz viac prepojenie teórie s praxou. V súčasnosti ide skôr o bližší kontakt medzi akademickými prostredím a podnikateľskou sférou. So snahou priblížiť teoretické vedomosti ku každodennej ľudskej činnosti sa však vo vysokoškolskom milieu stretávame už oveľa skôr. V roku 1769 vydala cisárovná Mária Terézia intimát o reforme Trnavskej univerzity, na základe ktorého bola v Trnave zriadená lekárska fakulta. Toto panovníčkino rozhodnutie spôsobila najmä nevyhnutná potreba vzdelávania nielen lekárov, ktorí boli v časoch veľkých národných epidémií mimoriadne potrební, ale aj chirurgov – ránhojičov, zdravotných sestier, lekárnikov, a školených pôrodných asistentiek.

V trnavskej univerzitnej kníhtlačiarni vyšlo niekoľko skutočne zaujímavých publikácií, ktorých autormi boli profesori pôsobiaci na lekárskej fakulte alebo jej absolventi. V súvislosti s pôrodníctvom bola v roku 1776 vydaná v Trnave inaugurálna lekársko-pôrodnícka dizertácia na tému starostlivosť o novorodenca (Dissertatio inauguralis medico-obstetrica de cura infantum recens natorum), ktorej autorom bol Ján Jakub Cepec. Azda aj vďaka tomu, že tento nádejný medik zomrel vo veku 35 rokov, nemáme o ňom v dostupnej literatúre mnoho informácií. Vieme, že sa narodil 16. novembra 1750 v Šoprone. Medicínu študoval najskôr na univerzite v Halle a v Lipsku, následne štúdium dokončil na základe schválenia žiadosti o povolenie skúšok na lekárskej fakulte v Trnave.

Cepecova dizertácia má 74 strán a je členená na 43 tematicky zameraných paragrafov. Prvá časť sa začína slovami: „Dieťa, dokiaľ spočíva uzavreté v maternici, žije spoločný život s matkou, pokiaľ žije ona, je živené, zohrievané, chránené; keď je ona v nebezpečenstve, i jemu hrozí nebezpečenstvo, ak zomrie, v krátkom čase zomiera aj ono samotné. Narodením však je nútené žiť život vlastný, na ktorý má vplyv toľko faktorov, že ono by sa nemohlo bez pomoci iných ľudí za istých okolností celkom určite ani narodiť, ani zostať nažive.“

V diele sa nachádza dovedna päť okruhov, ktorým sa autor venuje. V priebehu vysvetľovania sa odvoláva na viacerých autorov, ktorých korektne uvádza v poznámkach pod čiarou. Ide najmä o viacerých starovekých autorov, ako sú Lucretius, Plutarchos, M. Portius Cato či Claudius Galenos, autor diela o príčine ochorení. Z Cepecových súčasníkov sa opiera o autority, akými boli trnavský profesor chirurgie a pôrodníctva Jozef Plenck, Ján Rafael Steidel, autor publikácie o pôrodníctve, či známy rakúsky právnik, spisovateľ a dvorný radca Jozef von Sonnenfels, ktorý bol od roku 1763 univerzitným profesorom vo Viedni.

Zaujímavým momentom v Cepecovej dizertácii je miesto, kde autor vyjadruje svoje humanitné zmýšľanie a stavia ho priamo do protikladu k starovekému názoru, že slabý jedinec nie je hodný života, čo nachádzame v Lykurgovom zákone. Ten nariadil postarať sa len o tých, ktorí sa narodili s vyvinutými končatinami a sú životaschopní, slabých alebo spotvorených, teda akoby nehodných života, bolo treba odložiť na odľahlé miesto, aby tam zahynuli. Oproti tomu Cepec vystupuje s týmto tvrdením: „Ak k takejto starostlivosti nepovzbudzuje ani rodičovská láska, ani náboženstvo, ani zákon, patrí sa, aby pobádala tenučkým žalostným hláskom aspoň humanitas.“

Aj v dnešnej dobe platí, že ak pôrod prebehne bez ťažkostí, je všetko v úplnom poriadku. Ak sa však

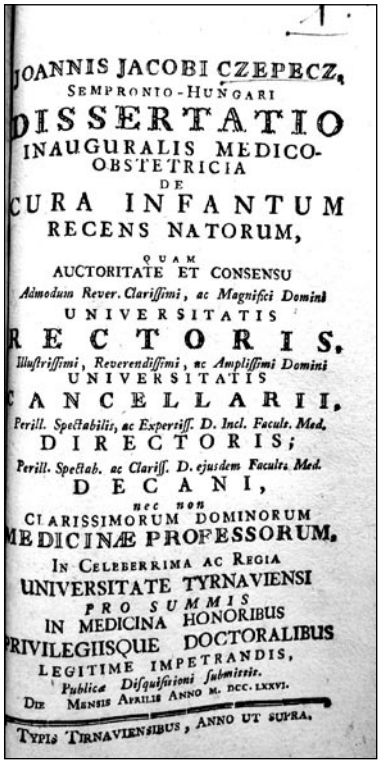
IOANNIS JACOBI CZEPECZ,
SEMPRONTO-HUNGARI
DISSERTATIO
INAUGURALIS MEDICO-OBSTETRICIA
DE
CURA INFANTUM
RECENS NATORUM,
QUAM
AUCTORITATE ET CONSENSU
Admodum Rever. Clarissimi, ac Magnifici Domini
UNIVERSITATIS
RECTORIS,
Illustrissimi, Reverendissimi, ac Amplissimi Domini
UNIVERSITATIS
CANCELLARII,
Perill. Spectabilis, ac Experiss. D. Incl. Facult. Med.
DIRECTORIS;
Perill. Spectab. ac Clariss. D. ejusdem Facult. Med.
DECANI,
nec non
CLARISSIMORUM DOMINORUM
MEDICINÆ PROFESSORUM,
IN CELEBERRIMA AC REGIA
UNIVERSITATE TYRNAVIENSI
PRO SUMMIS
IN MEDICINA HONORIBUS
PRIVILEGIISQUE DOCTORALIBUS
LEGITIME IMPETRANDIS,
Publicæ Disquisitioni submittit.
DIE MENSIS APRILIS ANNO M. DCC. LXXVI.
TYPIS TYRNAVIENSIBUS, ANNO UT SUPRA.

vyskytnú problémy, vtedy je potrebná ruka naslovovzatého lekára, ktorý vie, ako má v danej situácii postupovať. Z tohto pohľadu sa dá vnímať aj skutočnosť, že sa Cepec vo svojej dizertácii nevenuje ani tak bezproblémovým pôrodom, ale práve možným pôrodným komplikáciám. Rozdeľuje novorodencov do troch skupín, ktoré charakterizuje: vegetus – po pôrode samostatne dýcha; debilis – zriedka samostatne dýcha, zriedka plače, prejavujú sa však základné známky života; mortuus – neprejavujú

sa žiadne známky života. Následne opisuje, ako je potrebné sa postarať o takto narodených novorodencov. Pozornosť sústredí na deti, ktoré je potrebné oživovať, zistiť príčinu poškodenia, príčinu zmien na detskom organizme, priebeh tehotenstva i pôrodu. V prislúchajúcich paragrafoch dopodrobna opisuje práve možné príčiny a to, ako mohli byť spôsobené a ako im predchádzať.

Druhou oblasťou záujmu autora je prestrihnutie pupočníkovej šnúry. Tu kladie dôraz najmä na hygienu a detailne popisuje podviazanie pupočníka u novorodenca. Prízvukuje pritom, že správne zvládnutie tejto časti pôrodu zabezpečí dobrý zdravotný stav novorodenca aj rodičky.

V ďalšej pomerne rozsiahlej časti sa autor dizertácie zmieňuje o očiste tela najskôr novorodenca, následne matky. Pripomína, že telíčko novonarodeného dieťaťa je pokryté mazom, ktorý chráni dieťa v maternici pred škodlivými vplyvmi. Odporúča poumývať dieťa v teplom kúpeli vo vode zmiešanej s trochou mlieka alebo saponátu. Tiež prízvukuje, aby bolo dieťa hneď, ako je to možné, priložené matke k prsníku, čo ho upokojí.

Samotnému dojčeniu sa venuje osobitá kapitola. V predposlednej časti sústreďuje autor pozornosť na ochranu pred vonkajšími vplyvmi prostredia. Odporúča dieťa zavinovať a pri opise postupu zavinovania sa neubráni tvrdeniu, že spôsob ako zavinovať je ľahšie ukázať, ako popísať. Pre porovnanie poukazuje aj na spôsoby, akými sa novonarodené dieťa opatruje u barbarských národov, konkrétne spomína Brazíliu, Kanadu, Japonsko a Afriku.

Záverečné paragrafy venuje autor dojčeniu. Rozoberá v nich opäť viaceré otázky, ktoré sa s dojčením spájajú. V prvom rade prízvukuje, aby bolo dieťa priložené k matkinmu prsníku čo najskôr. Definuje špecifiká hygieny pri dojčení a presne charakterizuje výhody dojčenia pre zdravie novorodenca. Osobitú stať venuje

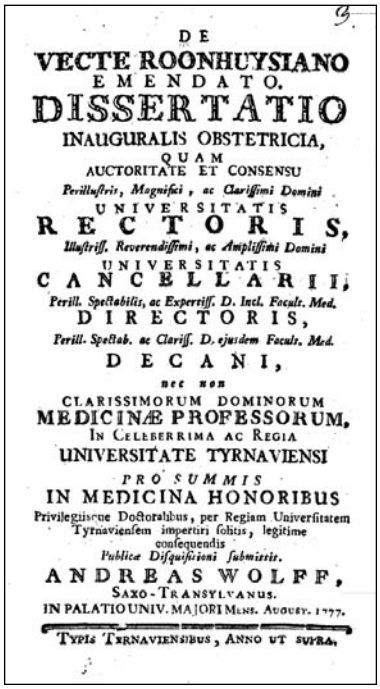
DE
VECTE ROONHUYSIANO
EMENDATO.
DISSERTATIO
INAUGURALIS OBSTETRICIA,
QUAM
AUCTORITATE ET CONSENSU
Perillustris, Magnifici, ac Clarissimi Domini
UNIVERSITATIS
RECTORIS,
Illustriss. Reverendissimi, ac Amplissimi Domini
UNIVERSITATIS
CANCELLARII,
Perill. Spectabilis, ac Experticss. D. Intl. Faculc. Med.
DIRECTORIS,
Perill. Spectab. ac Clariss. D. ejusdem Faculc. Med.
DECANI,
nec non
CLARISSIMORUM DOMINORUM
MEDICINÆ PROFESSORUM,
IN CELEBERRIMA AC REGIA
UNIVERSITATE TYRNAVIENSI
PRO SUMMIS
IN MEDICINA HONORIBUS
Privilegiisque Doctoralibus, per Regiam Universitatem
Tyrnaviensem impertiri solitis, legitime
consequendis
Publice Disquisitioni submittit.
ANDREAS WOLFF,
SAXO-TRANSYLVANUS.
IN PALATIO UNIV. MAJORI MENS. AUGUST. 1777.
TYPIS TYRNAVIENSIBUS, ANNO UT SUPRA.

problémom prvorodičiek. V prípade, že rodička nemá mlieko alebo ho má málo, odporúča na prvom mieste oslie mlieko, až za ním uvádza kravské.

Vo väčšine prípadov sa stretávame v dizertácii s neosobným odborným štýlom. Veľmi často sa však spomínajú tzv. obstetrices – pôrodné asistentky, ktoré sú podľa autora pri pôrodoch nevyhnutné. Mnohé rady sú mienené práve pre tieto asistentky. Nie je to nič výnimočné, keďže v 18. storočí prebiehali pôrody v domácom prostredí a k pôrodu sa bežne volala babica. Tá mala rodičke nielen pomôcť priviesť na svet dieťa, ale v prípade potreby ho i pokrstiť. Okrem toho mala byť poučená chirurgom, ako zasiahnuť pri nečakaných komplikáciách.

Okrem Cepecovej dizertácie bola v rámci lekárskej fakulty Trnavskej univerzity vydaná v rokoch jej pôsobenia už len jedna záverečná práca z oblasti pôrodníctva. Išlo o dizertáciu Andreja Wolffa z roku 1777 s názvom Roonhuysianove kliešte, ktorá rozoberala použitie špecifického nástroja pomenovaného po svojom vynálezcovi pri ťažkých pôrodoch. Faktom však zostáva, že Cepecova práca zostáva v našom prostredí tematicky osamotená. Autor v predhovore svojho diela vyslovuje vetu, vďaka ktorej sa môžeme celkom oprávnene domnievať, že sa chystal vydať podobne ladené dielo, niečo ako príručku pre pôrodné babice pod názvom Systém pôrodníctva z pohľadu lekárskeho, chirurgického a forenzného. To, či skutočne po obhajobe dizertácie takúto prácu publikoval, sa nám však zistiť nepodarilo.

Použitá literatúra:
BOKESOVÁ – UHEROVÁ, Mária: *Lekárska fakulta Trnavskej univerzity (1770 – 1777)*. Bratislava: Vydavateľstvo SAV, 1962.
BRTÁŇOVÁ, E. – FALISOVÁ, A.: Vznik lekárskej fakulty na Trnavskej univerzite a jej prínos pre zdravotníctvo na Slovensku. In: *Trnavská univerzita vo svetle dejín.* Kraków – Trnava: Ústav dejín Trnavskej univerzity – Towarzystwo Slowaków w Polsce, 2012, s. 106 – 126.
CZEPECZ, Ioannes Iacobus: *Dissertatio inauguralis medico-obstetrica de cura infantum recens natorum.* Tyrnaviae: Typis Tyrnaviensibus, 1776.
KOPECKÝ, Štefan: Lekárska fakulta 1769 – 1777. In *Dejiny Trnavskej univerzity 1635 – 1777, 1992 – 2010.* Eds. Jozef Šimončič, Alžbeta Hološová. Trnava: Trnavská univerzita, 2010, s. 129 – 153.
SZINNYEI, József: *Magyar Írok Élete és Munkái I.* Kőtet A-Bz. Budapest: Kiadja Hornyánszky Viktor Akad. Könyvkereskedése 1891.

Súťažná otázka:
Z ktorých starovekých autorov Cepec pri písaní dizertácie na tému starostlivosti o novorodenca vychádzal?
Správne odpovede zasielajte do 20. júna 2017 na adresu: Katedra klasických jazykov, Trnavská univerzita, Filozofická fakulta, Hornopotočná 23, 918 43 Trnava alebo e-mailom na klasjaz@truni.sk.
Z účastníkov súťaže vyžrebujeme jedného, ktorý získa knižnú cenu.

Simona Jurčová, Západoslovenské múzeum v Trnave

Obchodníci s koloniálnym tovarom a koloniál Gézu Bruckmayera

Čo to vlastne bol ten koloniál? Išlo o obchod s dovozovým tovarom z kolónií, zväčša potravinami. V našich podmienkach to bol tovar tak trochu exotický, nie bežný – napríklad káva, kakao, čaj, korenie, dovozové vína, likéry, rum, čokoláda, exotické ovocie...

V niektorých koloniáloch však našli zákazníci aj farby a rozpúšťadlá, laky a fermeže, keďže špeciálny obchod na drogériu a farby sa objavil v Trnave až neskôr (Bratia Jelínkovci). V Trnave bolo v roku 1890 osemnásť obchodníkov so špeciálnym tovarom, napríklad Smekal & Sohn, Karl Osztermayer, August Wrchovsky, Gustav Biermann, Salamon Pollak, Samuel Flusmann, Leopold Steiner a ďalší. V kalendári na rok 1903 ich bolo trinásť, z nových pribudli napríklad Géza Bruckmayer a Karl Bauer. V trnavskom adresári z roku 1920 sú zaznamenané štyri obchody s koloniálnym tovarom vo veľkom (Bratia Biro, Veľkonákupňa, Salamon Pollák a Karl Pottornay), v roku 1926 predávalo osem obchodníkov koloniálny tovar v malom aj vo veľkom, v roku 1930 dvanásť a v adresári z roku 1934 ich bolo trinásť, pribudol NUPOD (Nákupná ústredňa potravných družstiev). Názov „koloniál" sa však v 20. storočí významovo posunul od obchodu s tovarom z kolónií skôr k obchodu so zmiešaným tovarom. Na tradíciu až z roku 1832 sa odvolávali Smekalovci v reklamách koloniálu Pod striebornou guľou v niekdajšej prachárni. Obchod založil pravdepodobne Václav (Venczel) Smekal, od šesťdesiatych rokov 19. storočia ho viedol Hugo Smekal, približne od osemdesiatych rokov mal značku Smekal und Sohn (Smekal és fia) a v dvadsiatom storočí názov Smekal a syn. Okrem už spomínaných komodít Smekalovci predávali (podľa reklamy z roku 1890) aj maďarské a francúzske vína, dovozové salámy, minerálku, arganové a stearinové sviečky, papierenské výrobky a mali licenciu na výrobu pečiatok. V ich podniku bola aj agentúra Prvej maďarskej poisťovacej spoločnosti z Budapešti. Smekalovcom sa darilo, na prelome storočí im patrili dva susedné domy na rohu Chlebového rínku a námestia (č. 93 a 94), ale aj majer na predmestí so záhradou.[1] Zaujímavosťou je, že ich obchod zasiahli

Reklama obchodu Karla Osztermayera, 1882, Nagyszombati hetilap, Zsl. múzeum

Reklama na obchod Smekal a syn, 1890, Nahyszombati naptár, Zsl. múzeum

Obchod Smekal és fia – detail z pohľadnice okolo roku 1900, Jozef Benko

Reklama obchodu Smekal a syn z roku 1936, Zsl. múzeum

[1] Štátny archív v Trnave, zápisnice Rady MsNV, kniha 126, rok 1955. Žiadosť z 14. 3. 1955: Okresný dom pionierov (ODP) žiada o pridelenie botanickej záhrady s príslušenstvom, ktorá sa nachádza na Ceste SNP č. 7 – bývalá Smékalova záhrada (niekoľko stromov tejto záhrady je aj dnes medzi obchodom známeho reťazca a panelákom Mars). Záhradu napokon pridelili do opatery Pedagogickej školy, ktorej riaditeľ Jozef Hagara v rokoch 1945 – 46 „v záhrade sám botanizoval"...

koncom 19. storočia až dva vážne požiare. Pri prvom v roku 1887 sa trnavským dobrovoľným hasičom podarilo z povaly domu na poslednú chvíľu odniesť sud plný pušného prachu, no pri druhom v roku 1899 zomreli následkom explózie dve ženy a 12 hasičov sa zranilo.[2]
Ďalší obchodník Karl Osztermayer ponúkal Trnavčanom prostredníctvom reklamy v Trnavskom týždenníku minerálky, farby, laky a fermeže v obchode Zum Elefanten.[3] Osztermayer bol okolo roku 1880 majiteľom domu 187 na námestí, tretieho od mestskej veže. O necelé tri desaťročia neskôr si na námestí otvoril koloniál Karol Bauer. Na sklonku 19. storočia mal Bauer svoj prvý obchod v dome č. 140, na rohu dnešnej Divadelnej a Štefánikovej ulice. Dom na námestí kúpil v prvom desaťročí 20. storočia. Neskôr ho dal prestavať, zmenila sa fasáda aj strecha a pribudol výrazný nápis Bauer Károly. Koloniál na námestí neskôr s nápisom Karol Bauer fungoval až do znárodnenia. Predávali sa v ňom delikatesy, južné ovocie, čaj, rum, koreniny, minerálne vody, ale aj semená, farby, lak na kočе, lovecké potreby a pod. V druhej polovici 20. storočia tam boli známe lahôdky Ryba. Dnes je v druhom a treťom dome od mestskej veže na mieste spomínaných koloniálov Osztermayera a Bauera známa kaviareň.
Obchod s koloniálnym tovarom Gézu Bruckmayera sa nachádzal od sklonku 19. storočia na adrese Trnava 39, neskôr Masarykova 17, od tridsiatych rokov 20. storočia Masarykova 9 – ide však o stále ten istý dom na Hlavnej ulici, dnes s názvom U Jozefa. Géza Bruckmayer sa narodil v roku 1867 v bavorskom meste St. Georgen. Jeho rodičia sa presťahovali do Pezinka, kde v roku 1878 chodil malý Géza do školy. V dospelosti sa do Trnavy priženil, za manželku si vzal Gizelu (1876 – 1917), dcéru trnavského advokáta Adalberta Henna a Paulíny, rod. Osztermayerovej. Gizela ukončila v Trnave školu pre učiteľky v júni 1895. Za Gézu sa vydala asi v roku 1897, prvý syn sa manželom narodil v máji 1898 už na adrese Trnava 39. Manželia mali štyri deti: Aladára, Jozefa, Gejzu a Alžbetu. Ich matka však skoro zomrela (1917) a Géza zostal s deťmi sám. Ako bolo vtedy zvykom, čoskoro sa oženil druhý raz, vzal si Ernu, rodenú Malatinskú.
Koloniál na Hornohrubej ulici v Trnave si Géza Bruckmayer otvoril v roku 1897 a ponúkal v ňom aj

Zamestnanci obchodu U Smekala v roku 1940, Jozef Benko

Prvý obchod Jozefa Bauera, výrez z dobovej pohľadnice okolo r. 1905, Jozef Benko

[2] Pre zaujímavosť: najznámejší výrobcovia hasičskej techniky v 19. storočí boli Bratia Smekal, firma v Čechách (pri Olomouci), neskôr továreň v Prahe. Trnavskí dobrovoľní hasiči hasili požiare na sklonku 19. storočia ručnou striekačkou ich výroby. Je pravdepodobné, že korene zakladateľa trnavského koloniálu Václava Smekala sú v Čechách alebo na Morave.
[3] Podobné názvy koloniálov ako v Trnave Zum Elefanten a zur silbernen Kugel boli kedysi aj v Prešporku: Zum weissen Elephanten a Modrá guľa, samozrejme, s bratislavskými majiteľmi.

sortiment trafiky. Vydal reklamnú pohľadnicu patriacu do skupiny starších s dlhou adresou, ktoré sa používali do roku 1904. Obchod sa stal obľúbeným a vyhľadávaným aj u zámožnejších zákazníkov. Gróf Zichy z Cífera sem pravidelne posielal voz po tovar. Často prišiel osobne, posedel s majiteľom, ktorý ho pohostil, porozprávali sa, zatiaľ čo personál vybavil objednávku. Obchod ponúkal popri bežných potravinách najmä vyberaný sortiment dovozových potravín ako čaje, kávu, kakao, koreniny, figy, oriešky, cukrovinky, likéry, koňaky, dovozové vína, minerálku, švajčiarske syry, ale aj papiernický tovar, semená, farby, laky a oleje. Podľa záznamov v zápisniciach mestskej rady Bruckmayer dodal napríklad v roku 1934 dlážkový olej pre trnavské školy za 2 322 korún. Fotografia obchodu z doby spred roku 1918 zachytila na drevených tabuliach text veršovanej reklamy v slovenčine, nemčine aj maďarčine. Neskôr boli na fasáde pripevnené smaltované reklamné tabule značiek, ktorých tovar sa v obchode predával. V čase prvej republiky prešiel dom väčšou rekonštrukciou, medzi oknami poschodia pribudla výzdoba a obchod získal nový vzhľad. Na pohľadnici s pečiatkou a datovaním 1932 je vidieť vedľa obchodu čerpaciu stanicu. Na Masarykovej ulici boli v roku 1937 tri pouličné čerpacie stanice. Obchodník Salamon Pollak mal pred svojím koloniálom na Masarykovej 39 vlastnú čerpaciu stanicu (neskôr známy obchod U Meinla, dnes Hlavná 11). Salamon Pollák a synovia bola rodinná firma, ktorá predávala aj olej, petrolej a benzín vo veľkom. Na Masarykovej boli vtedy ešte dve iné benzínky – jedna firmy Apollo rafinéria úč. spol. Bratislava a druhá firmy Juhokarpatská a. s. Bratislava.[4]
Obchodník Géza Bruckmayer bol tiež verejne činný. Svätá Stolica zriadila 29. mája 1922 Trnavskú apoštolskú administratúru, na jej čele stál biskup Pavol Jantausch

Koloniál Jozefa Bauera na námestí, fotografia okolo r. 1930, Ladislav Vymazal

Mathias Bruckmayer, Maria, rod. Fikar a syn Géza Bruckmayer, bývali v Svätom Jure a v Pezinku, fotografia okolo roku 1870

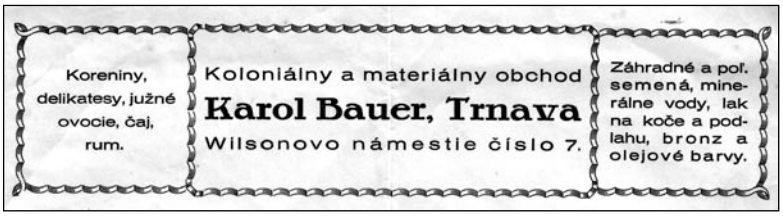

Reklama na koloniál Jozefa Bauera, okolo r. 1930, Ladislav Vymazal

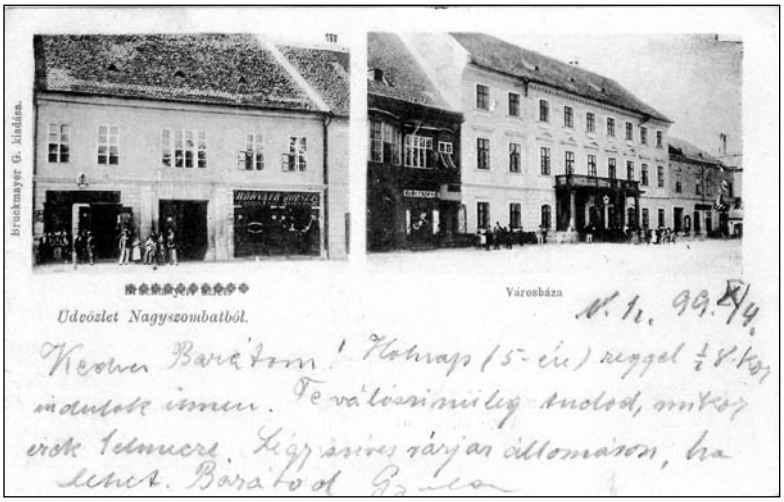

Dobová reklamná pohľadnica Gézu Bruckmayera s pečiatkou zo 4. 10. 1899

(1925 – 1947), rímskokatolícky farský úrad viedol kanonik Alojz Zelliger, pápežský prelát. Cirkevnej rade, ktorá zastupovala veriacich, predsedal Géza Bruckmayer. Zapojil sa aj do činnosti spolkov, v polovici dvadsiatych rokov 20. storočia bol členom výboru spolku Katolícky kruh a pokladníkom Katolíckeho tovarišského spolku.

[4] Štátny archív v Trnave, Živnostenské spoločenstvo, zoznam živnostníkov 1926 – 50

Olcsó árakon!

Dr. Schönfeld & Co. düsseldorfi czég művész és tanulmányfesték, vászon, ecsetek, fehéritett mákolaj és lenolaj, fixativ, szikativ és masztix kencze; nemkülönben a mázoláshoz szükséges olajfestékek, száraz földfestékek, padlófénymázak, damár, copál, bőr-, vas- és expressmáz, mixtion, bronzmáz, kalapmáz, cirage, kencze és „Rivalin" lakszerű idealis szépségű máz raktáromat a n. é. közönség b. figyelmébe ajánlom, kérve szives pártfogását.

Tisztelettel

21— Bruckmayer Géza.

Billige Preise!

Empfehle mein Lager in Künstler- und Studienfarben, Leinwand, diverse Pinsel, gebleichtes Leinoel, Mohnoel, Fixativ, Sikativ und Mastixfirniß; sowie zu Anstricharbeiten nöthige Oelfarben, trockene Erdfarben, Fußbodenlacke, Damar, Copal, Leder-, Eisen-, Expreß- und Strohhutlack, Cirage, Bronztinktur, Firniß und „Rivalin" der idealste Lackanstrich für innen und außen, bestens anzuempfehlen.

Hochachtend

Bruckmayer Géza.

Reklama v Trnavskom kalendári na rok 1903

Obchod Gézu Bruckmayera okolo roku 1918

Dom po rekonštrukcii a benzínová pumpa, pohľadnica odoslaná v roku 1932

Bruckmayerovi synovia Gejza, Aladár a Jozef boli určite malí loptoši – presne tak ich totiž zachytil v roku 1909 ich kamarát, vtedy dvanásťročný Paľko Lukachich na kolorovanej kresbičke, ktorú rodina podnes opatruje. Z Pavla Lukachicha (1897 – 1962) sa neskôr stal učiteľ kreslenia a zručný kresliar, ktorý svojej technike zostal verný. Aj keď akadémiu umení nevyštudoval, jeho zákutia Trnavy kreslené

Géza Bruckmayer a Gizela Henn, pred rokom 1917

Géza Bruckmayer, foto Kabáth 1922

Erna Malatinszky, druhá manželka Gézu Bruckmayera, foto Kabáth 1922

Bruckmayerov obchod za prvej republiky

Reklama z roku 1932 (Masarykova 9), Zsl. múzeum

Traja Bruckmayerovi chlapci, ako ich videl ich kamarát Paľko Lukachich v roku 1909, vtedy dvanásťročný nádejný umelec

ceruzkou a doplnené akvarelovými farbami si šťastní majitelia dnes opatrujú ako cennosť.

Obchod Gézu Bruckmayera fungoval ešte do druhej polovice tridsiatych rokov 20. storočia. Na reklamu svojho obchodu majiteľ rád využíval veršované texty, boli preňho typické. Mal ich na starých vývesných tabuliach a neskôr na tlačených letákoch. V rodine sa zachovali tri tlačené letáky, z jedného vyberáme: „...Naše thé príjemne hreje / a tá naša káva / telu dúžnosť, tvári plnosť, / peknú barvu dáva. / Thé, kakao, čokoláda, / naša na tom svete, / že veru tiež páru nemá, / všetci dobre viete. / Cukrlíkov našich vôňa / až tak nosom vrtí, / kto ich jie, bude žiť dlho, / neumre do smrti. / Preto kávu, čokoládu / thé a cukrlíčky / nekupujte nikde inde / leda u nás vždycky!

Géza Bruckmayer v Trnave, Dolno-Hrubá ulica č. 17“

Literárny duch stojí aj za dobovou riekankou, ktorá síce nesúvisí s obchodom, ale vtipne vymenúva niektorých členov trnavského magistrátu za starostovania Juraja Vyskočila: „Veselý Baran Vyskočil, Tvrdý Bobek Vytlačil...“

Koloniál Gézu Bruckmayera nebol viacgeneračný obchod, synovia Gejza, Aladár a Jozef ho po otcovi neprevzali. Gézov syn Gejza (nar. 1902) sa oženil s Adelaide

Reklama na obale, okolo roku 1930, Zsl. múzeum

Reklamná básnička, okolo roku 1919 – 20

Etelou Wallnerovou v roku 1935, s ktorou istý čas po svadbe bývali v rodičovskom dome na Hlavnej ulici. Gejza sa zamestnal v novom veľkoobchode NUPOD ako hlavný disponent, a tak by sa dalo povedať, že zostal „vo fachu". Rodina dostala služobný byt a na Ružindolskú sa odsťahovali okolo roku 1937. Dom na Hlavnej s obchodom bol napokon predaný inému podnikateľovi – Jozefovi Mikovi, ktorý si otvoril predajňu omšových vín a pri svojom sortimente využil aj klenbové pivnice.[5] Dnes je v týchto priestoroch vináreň.

Géza Bruckmayer, Trnava
Telefon 102. Masarykova ul. 9. Telefon 102.
obchod s kávou, koreninami, likéry, mineralnej vody, laky a barvy
Kávé, fűszer, ásványviz és festékkereskedés
Kaffee-, Kolonialwaren-, Mineralwasser- und Farbenhandlung
ÚČET

Hlavička účtenky za tovar, okolo roku 1935

Informácie a materiály ku koloniálu Gézu Bruckmayera poskytli jeho vnuci Tibor a Gejza Bruckmayerovci a jeho pravnučka Ingrid. Fotografie č.9 – 17, 19, 20 – 21 pochádzajú z ich rodinného archívu.

[5] Jozef Mika mal v roku 1946 reklamu na obchod na Masarykovej č. 6 – teda o tri domy od Bruckmayerovho bližšie k radnici

Simona Jurčová, Západoslovenské múzeum v Trnave

Ad: Tri generácie Szukopovcov v Trnave

Uhádli ste, na ktorých budovách v Trnave sú rovnaké ozdobné hlavice ako na dvore Sukopovcov?

Milí Trnavčania, v májovom čísle Noviniek z radnice sme pre vás pripravili hádanku. V albume rodiny Sukopovcov sme našli starú fotografiu hlavíc odliatych z umelého kameňa, ktoré držali na dvore Sukopovcov hrantík s kvetmi. Peter Szukop bol trnavský staviteľ, ktorý sa podieľal na niektorých stavbách koncom 19. a začiatkom 20. storočia. Jeho syn Jozef prevádzkoval Prvú trnavskú továreň na cement a umelý kameň. Pravdepodobne z ich dielne pochádzajú aj ozdobné odliatky na tých trnavských fasádach, ktoré vznikli alebo sa opravovali v období pôsobenia sukopovskej stavebnej firmy.

Naša otázka znela: Na ktorej budove v Trnave sa nachádzajú rovnaké hlavice?

Prezradili sme, že dokonca sa našli na dvoch trnavských objektoch. Tu je odpoveď:

Prvá dvojica hlavíc zdobí dva pilastre pri portáli do Kaplnky Sv. Jozefa vedľa Kostola Svätej Trojice v Trnave. Jezuitský kostol stál ako samostatná budova až do konca 19. storočia. Kaplnka bola pristavaná až okolo roku 1900.

Detail ozdobnej hlavice na dvore Sukopovcov, tridsiate roky 20. storočia, zdroj: Ernest Sukop

Hlavice nad portálom Základnej školy Angely Merici v Trnave, foto: S. Jurčová

Druhá dvojica hlavíc je použitá na podobných pilastroch po stranách vchodu do Základnej školy Angely Merici v Trnave. Ešte koncom 19. storočia bola budova kratšia o trakt s kaplnkou, domy, ktoré na jeho mieste kedysi stáli, vtedy patrili súkromným majiteľom. Uršulínky objekt rozširovali postupne tak, ako prikupovali susedné pozemky. Dokumentom sú dve pohľadnice s nákresom celého komplexu uršulínok pred prestavbou a po nej.

Hlavica na jezuitskom kostole, foto: S. Jurčová

Pohľad na obe hlavice vedľa portálu kaplnky sv. Jozefa, foto: S. Jurčová

Správnu odpoveď nám poslali naši čitatelia Dušan Kulla a Milan Tarkoš, na ktorých čaká sľúbená knižná odmena.

Darina Fridrichová, Štátny archív v Trnave

Mestskí zamestnanci Trnavy v prvej polovici 16. storočia

I. časť

Obdobie prvej polovice 16. storočia predstavuje v dejinách Trnavy významnú etapu, pretože v meniacich sa spoločenských a politických podmienkach sa postupne premieňalo aj mesto zo stredovekej podoby do novej situácie, ktorá sa dotkla všetkých oblastí jej mestského života. Je to súčasne obdobie, z ktorého sa nám už v historickom mestskom archíve zachovali o niečo kompaktnejšie historické pramene, z ktorých možno podrobnejšie rekonštruovať mestský život a jeho prejavy. Išlo o výsledok pôsobenia mestskej správy, ktorá dôkladne vymedzovala a regulovala celý priestor mesta smerom do vnútra meštianskej komunity, aj smerom navonok k panovníkovi, krajinským hodnostárom, úradom i voči predstaviteľom šľachty a cirkvi. Mestská správa a jej podoba bola tým najdôležitejším znakom toho, čo Trnava ako slobodné kráľovské mesto znamenalo, pretože práve ona napĺňala obsah trnavských privilégií i realizovala všetky ambície mesta.

Okrem volených úradníkov zabezpečoval vlastný vnútorný chod mesta celý zamestnanecký aparát. Išlo o niekoľko desiatok osôb, ktoré s rozličnou kompetenciou a organizáciou zabezpečovali vykonávanie rôznych služieb za predpísaný plat. Viaceré z nich boli lukratívnymi zamestnaneckými postami, ako napríklad úrad notára, iné mali spoločenskú váţnosť (ako mestský bránik alebo správca trhov), no niektoré mali aj výrazne negatívny obraz ako kat, napriek tomu však boli pre mesto nevyhnutné. V nasledujúcej sérii článkov sa pokúsime na základe zachovanej mestskej vnútornej agendy predstaviť jednotlivé zamestnanecké pozície v administratívnom aparáte mesta.

Notár (*notarius, Stadtschreiber*)

Doterajšie výskumy historikov Vladimíra Rábika a neskôr aj Martina Tibenského nám predstavili niekoľko notárov pôsobiacich v Trnave počas stredoveku. Zo 16. storočia Vladimír Rábik zachytil týchto notárov: Matej Holý (1507), Martin z Bieleho Kostola a Holíča (1511 – 1519), bakalár Juraj (1520 – 1526), Martin Kaczmleko (1528 – 1531), Juraj Čech (1530), Benedikt Schrandorfer (1532), Alexej Mlodeczky (1542 – pred 1544).[1] Martin Tibenský doplnil tieto údaje o dvoch Martinov, pôsobiacich v rokoch 1501 a 1514 až 1523.[2]

Na základe ďalších mestských prameňov už aj z mladšieho obdobia možno viaceré doterajšie poznatky doplniť o ďalšie zaujímavé podrobnosti.

O Martinovi Kaczmlekovi, ktorý pôsobil vo funkcii v rokoch 1528 – 1531, sa z úradného mestského svedectva z roku 1529 dozvedáme aj o jeho inom, alternatívnom mene, či skôr prezývke. Tu totiž vystupoval ako Martin Kuľhavý (Kulhawy).[3] (Obrázok č. 1).

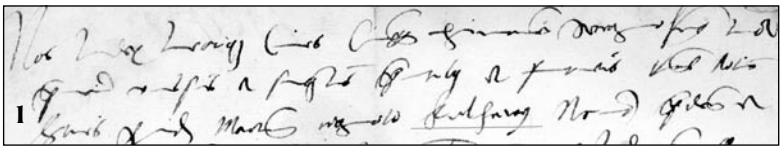

MV SR, Štátny archív v Trnave, Magistrát mesta Trnava, Testimoniales, 14. jún 1529.

Pozoruhodnou osobnosťou Trnavy bol Alexej Mlodecký, ktorý pôsobil vo funkcii notára v roku 1538[4], rov-

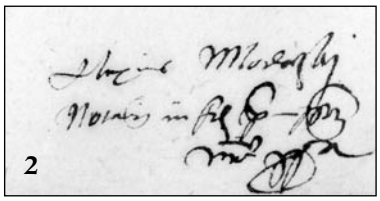

Alexius Mlodeczky. MV SR, Štátny archív v Trnave, Magistrát mesta Trnava, Testimoniales, 7. apríl 1541.

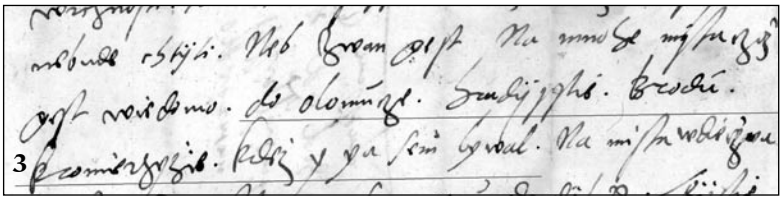

...do Olomúcze, Hradiisstie Brodú, Kromierzyzie kdež y ya sem bywal... MV SR, Štátny archív v Trnave, Magistrát mesta Trnava, Missiles, 30. marec 1533.

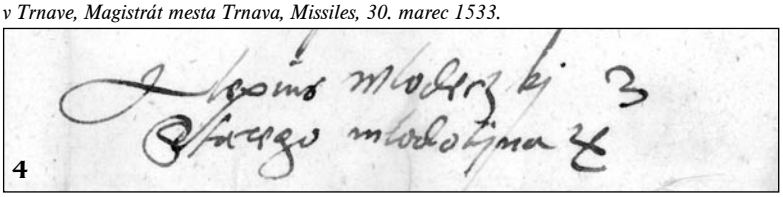

Alexius Mlodeczki z Starego Mlodotyna. MV SR, Štátny archív v Trnave, Magistrát mesta Trnava, Missiles, 30. marec 1533.

1 RÁBIK, Vladimír: *Mestská kniha príjmov trnavskej farnosti sv. Mikuláša z roku 1495.* Trnava: Filozofická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave, 2006, s. 79 – 89.

2 TIBENSKÝ, Martin: *Štruktúra obyvateľstva mesta Trnava v stredoveku.* Diplomová práca. Trnava: Filozofická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave, 2008, s. 77 – 79.

3 Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, Štátny archív v Trnave, Magistrát mesta Trnava (ďalej len ŠA TT, MG TT), Testimoniales, 14. jún 1529.

4 ŠA TT, MG TT, Acta iuridica, Acta causam inter civitatem Tyrnaviensem et Andream Heffelmar actam respicientia, č. 13. VARSIK, Branislav: *Slovenské listy a listiny z 15. a 16. storočia.* SAV: Bratislava 1956 (ďalej len Varsik), s. 224, č. 124, v pozn. č. 1 uvádza pôsobenie Alexeja na poste pisára už v roku 1537. Napriek dôkladnému štúdiu sa nám tento údaj nepodarilo overiť v prameňoch. Najstarší doklad, ktorý máme o pôsobení Mlodeckého vo funkcii notára je tak až z roku 1538.

nako aj v roku 1539[5]. Podobne ho dokladajú aj početné zachované úradné mestské svedectvá z rokov 1540 až 1544, ktoré sú nepochybne výsledkom jeho pisárskej zručnosti (boli písané jeho rukou).[6] (Obrázok č. 2) Označenie „pisár" v doklade písanom v dobovom slovenskom jazyku treba pokladať za ekvivalent latinského notarius, a nie za označenie zamestnanca pracujúceho v mestskej kancelárii v nižšej úradníckej pozícii pod vedením notárom, ako to bolo v prípade ostatných pisárov. Dokumentuje to aj fakt, že Alexej nemohol v januári roku 1541 pôsobiť ako notár[7] a v júni toho istého roku len ako pisár.[8] Ako uvádza Tibenský, Alexej sa poslednýkrát vo funkcii notára uvádza v roku 1544.[9] Z písomných prameňov sa však nevytráca, ale objavuje sa ešte aj v liste z roku 1548, kde je zapísaný už iba ako mešťan, podobne ako aj v roku 1549.[10] V mestskej knihe o ňom napokon nachádzame aj zápis zo 7. decembra 1549, v ktorom Margaréta, manželka šľachtica Alexeja Mlodeckého (Mlodeczki), kedysi trnavského notára, predala svoj kamenný dom podľa mestského práva na Dolnopotočnej ulici (in platea Judeorum) Jánovi Sabovi (Zabo) za 145 uhorských zlatých.[11] Z listu, ktorý poslal svojmu priateľovi Ivanovi 30. marca 1553, sa dozvedáme, že predtým ako sa stal trnavským mešťanom, žil aj v Olomouci, Uherskom Brode a Kroměříži a zároveň aj, že pochádzal zo Starého Mlodotína.[12] (Obrázok č. 3 a 4).

Ďalším z mestských notárov bol šľachtic[13] Juraj Gezthy, ktorý bol zvolený v roku 1546 súčasne aj za notára, aj za prísažného. Ako notár pôsobil až do roku 1552.[14] V roku 1552 je označený v zápise v mestskej knihe ako literát, čo zrejme dokladá jeho špecializované vzdelanie.[15] V uvedenom roku mu bolo vyplatených z mestských účtov 54 zlatých, a to za cestu, ktorú absolvoval spoločne s Imrichom Kalomarom do Prahy ku panovníkovi so žiadosťou mesta o 2 000 zlatých, ktoré im mala

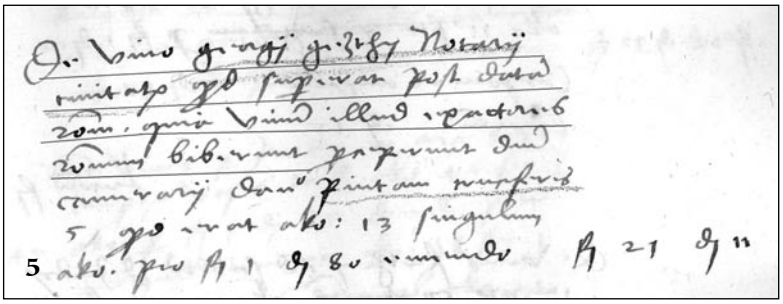

De vino Georgii Gezthy notarii civitatis quod supererat post datam racionem, quia vinum illud exactores racionum biberunt... MV SR, Štátny archív v Trnave, Magistrát mesta Trnava, Účtovné knihy, III/15, Regestum proventum civitatis anni 1552, s. 9.

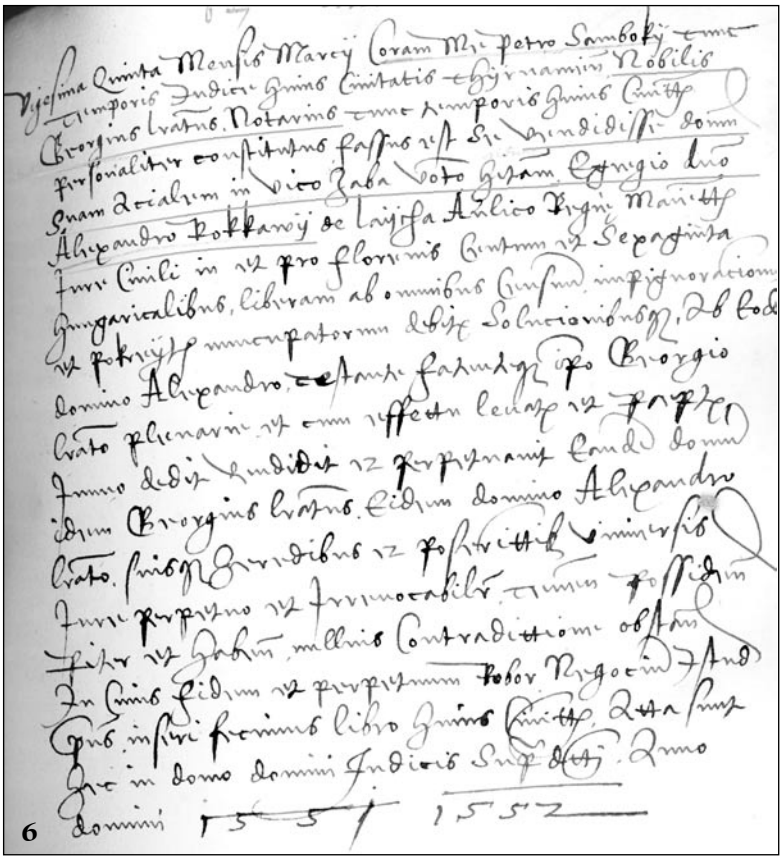

Nobilis Georgius literatus notarius... vendidisse domum suam acialem in vico Zaba vocato habitam egregio domino Alexandro Rokkawy... MV SR, Štátny archív v Trnave, Magistrát mesta Trnava, Zápisnice magistrátu 1546 – 1569, II/1, s. 117.

5 ŠA TT, MG TT, Testimoniales, 29. máj 1539.
6 ŠA TT, MG TT, Testimoniales, 7. august 1540, 16. september 1540, 9. december 1542, 1. september 1543, 28. marec 1543, 8. december 1543, 12. február 1544.
7 ŠA TT, MG TT, Testimoniales, 6. január 1541, 7. apríl 1541.
8 Varsik, s. 224–225, č. 124.
9 TIBENSKÝ, Štruktúra, s. 80.
10 Varsik, s. 384–385 , č. 275.
11 Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, Štátny archív v Trnave, Magistrát mesta Trnava, Zápisnice magistrátu 1546–1569, II/1 (ďalej len ŠA TT, MG TT, ZM), s. 84.
12 ŠA TT, MG TT, Missiles, 30. marec 1533.
13 ŠA TT, MG TT, Testimoniales, 22. júl 1542.
14 ŠA TT, MG TT, ZM, s. 114.
15 ŠA TT, MG TT, ZM, s. 117.

vyplatiť Uhorská komora (komorskí úradníci). Panovník s ich žiadosťou súhlasil, a tak sa následne mohli obaja mestskí reprezentanti vybrať do Bratislavy s kráľovskou listinou a príkazom pre komorských úradníkov o vyplatenie 2 000 zlatých pre Trnavčanov. Táto cesta stála mesto 8 zlatých a 90 denárov a notára Juraja pritom sprevádzal aj mestský pisár Štefan literát, inak nazývaný aj „Jo“[16]. Notár mesta tiež asistoval počas výberu mestských daní mestským komorníkom. V roku 1552 takáto služba notára Juraja a vyberačov daní (exactores) stála mesto 21 zlatých a 11 denárov, v čom bolo zahrnuté aj víno, ktoré menovaní vypili.[17] (Obrázok č. 5) Notár Juraj Gezthy spolu s novomestským prepoštom a kanonikom Štefanom Ostrihomským 18. júna 1552 odišli do Bratislavy, aby tu žiadali u miestodržiteľa o prepustenie ich spolumešťana Tomáša

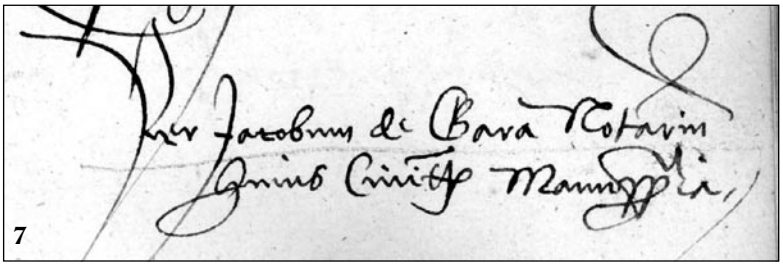
7

Per Jacobum de Gara notarius huius civiatis manu propria. MV SR, Štátny archív v Trnave, Magistrát mesta Trnava, Zápisnice magistrátu 1546 – 1569, II/1, s. 131.

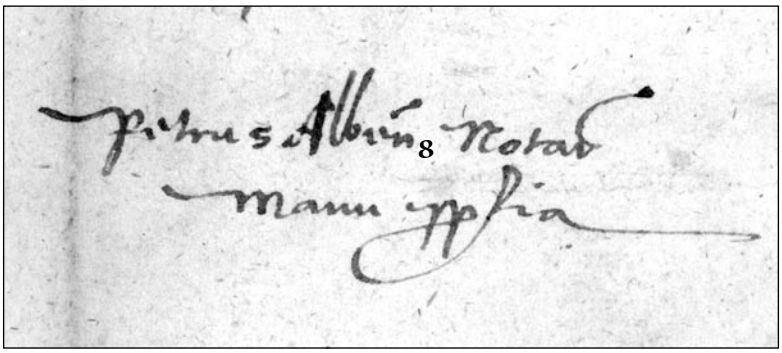
8

Petrus Albensis notarius manu propria. MV SR, Štátny archív v Trnave, Magistrát mesta Trnava, Testimoniales, 6. február 1555.

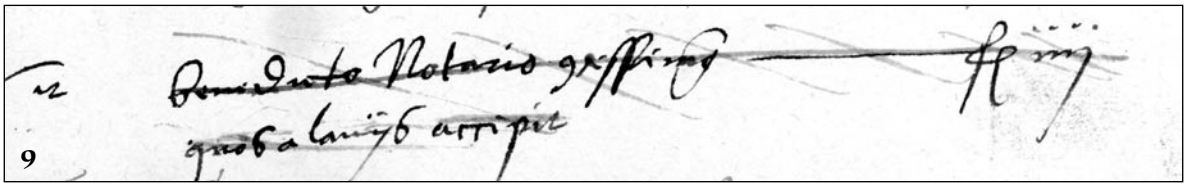
9

Benedicto notario concessimus florenos IIII. quos a laniis accipit. MV SR, Štátny archív v Trnave, Magistrát mesta Trnava, Účtovné knihy, III/3, Introitus et exitus 1532-1533, s. 42.

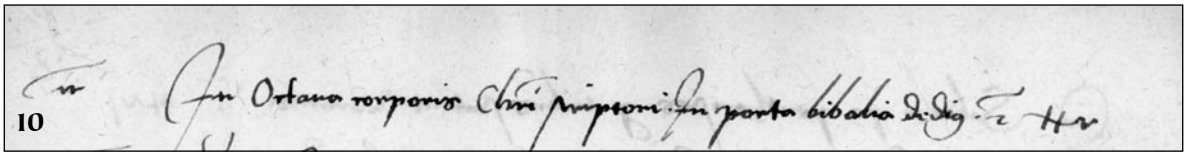
10

In octava corporis Christi scriptori in porta bibalia dedimus denarios XXV. MV SR, Štátny archív v Trnave, Magistrát mesta Trnava, Účtovné knihy, III/3, Introitus et exitus 1532-1533, s. 22.

Godu, držaného v Bratislave v žalári.[18] O Jurajovi ďalej zo zápisov v mestskej knihe vieme, že vlastnil oráčinu na kopci Zyzo, ktorú kúpil 20. novembra 1549 od Jána, Petra a všetkých ostatných synov Jána Behara za 2 uhorské zlaté.[19] V roku 1552 vlastnil dom na Paulínskej ulici (in vico Zaba), ktorý v tomto roku predal za 160 zlatých Alexandrovi Rokavimu (Rokkawy).[20] (Obrázok č. 6)

V rokoch 1553 a 1554 nachádzame vo funkcii notára Jakuba z Gorjan (de Gara). Z mestskej knihy poznáme celkovo tri zápisy v sledovanom období, v ktorých je uvedený Jakub označený za notára, a vo všetkých prípadoch ide o poznámku pod textom, že ide o zápis zapísaný notárom Jakubom z Gorjan.[21] Jeho rukou nachádzame zapísané aj svedectvo o počestnom pôvode a mravnom živote Jakuba Lynbeka, sluhu šľachtica Petra Sambokyho, bývajúceho v Trnave.[22] (Obrázok č. 7) O pôsobení Petra stoličnobelehradského (Albensis) vo funkcii notára vieme zo svedectva vyda-

16 ŠA TT, MG TT, Účtovné knihy, III/11, Labor civitatis 1543–1550, s. 9.
17 ŠA TT, MG TT, Účtovné knihy, III/15, Regestum proventum civitatis anni 1552, s. 9.
18 ŠA TT, MG TT, Účtovné knihy, III/15, Regestum proventum civitatis anni 1552, s. 71.
19 ŠA TT, MG TT, ZM, s. 63. – v tomto zázname je zapísaný ako *„Georgius literatus“*.
20 ŠA TT, MG TT, ZM, s. 117.
21 ŠA TT, MG TT, ZM, s. 131, 137, 139.
22 ŠA TT, MG TT, Testimoniales, 13. november 1553.

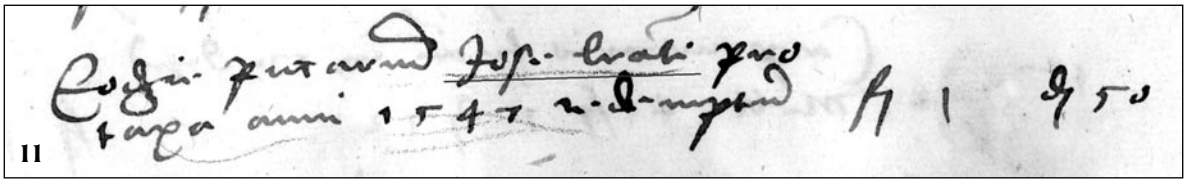

11

...Jose literati... MV SR, Štátny archív v Trnave, Magistrát mesta Trnava, Účtovné knihy, III/15, Regestum proventum civitatis anni 1552, s. 3.

ného 6. februára 1555, keď mesto kúpilo rožný dom na Hlavnej ulici smerom k Dolnej bráne (in platea magna versus portam inferiorem). Toto svedectvo vlastnou rukou napísal uvedený notár Peter.[23] Jeho označenie prezrádza, že pochádzal z vnútorného Uhorska, z maďarského mesta Székesfehérvár (Stoličný Belehrad). Vo funkcii mestského notára (či presnejšie podnotára) však Peter bol už v rokoch 1552 až 1553, pretože dohliadal na evidenciu mestských účtov a osobne vykonal aj konečnú účtovnú uzávierku príslušného finančného roka koncom apríla 1553.[24] (Obrázok č. 8)

Podľa mestských účtov z roku 1532 bolo notárovi mesta vyplatených v pätnástich splátkach celkom 33 zlatých.[25] Nešlo však o celý ročný plat, pretože ten podľa účtovnej knihy mesta z roku 1552 predstavoval až 100 zlatých.[26] Za služby počas polročného obdobia (konkrétne od 3. septembra 1542 do 10. marca 1543) mesto vyplatilo notárovi postupne plat vo výške 50 zlatých.[27] Patrila mu aj osobitná výplata vo výške 4 zlaté, ktoré platili trnavskí mäsiari za svoj cech mestu.[28] (Obrázok č. 9) Z hľadiska príjmu išlo teda o najprestížnejší post v mestskej agende, znásobený dôležitosťou úradu vo vnútornom živote mesta, aj v komunikácii mesta s okolitým prostredím, najmä župnými a krajinskými úradmi. Dňa 18. mája 1532 bol mestský notár vyslaný do Ružindolu, aby tu spísal škody spôsobené cisárskym vojskom Španielov.[29] Z rovnakého dôvodu bol notár vystrojený aj do ostatných dedín a pri tejto príležitosti sa označuje ako tzv. notár sedliakov (notarius rusticorum), za čo dostal sumu 25 denárov.[30] Je možné, že tu nešlo o mestského notára, ale skôr o jedného zo zamestnancov – pisárov mestskej kancelárie.

Mestský notár sa však staral aj o nákup papiera pre potreby mesta a najmä kancelárie. Dňa 11. januára 1533 takto zakúpil notár Benedikt papier v sume 8 zlatých a 80 denárov.[31]

V roku 1541 mestský notár Alexej spolu s mešťanmi Tomášom Franciscim, kožušníkom Bartolomejom, prísažným, a Matúšom Ištvánom v kauze mešťana Lindera navštívili úrad taverníka v Bratislave. Celá cesta stála mesto 5 zlatých.[32] V roku 1542 zase mestský notár spoločne s prísažným Tomášom Franciscim odviezli do Bratislavy Františkovi Nádašdimu daň mesta odvádzanú do kráľovského eráru vo výške 500 zlatých.[33] Iným prípadom v tomto roku bola cesta do Hlohovca k ostrihomskému arcibiskupovi, ktorú absolvoval notár spoločne s farárom a mešťanmi Serim a Tomášom kvôli vysvetleniu podozrenia zo šírenia herézy v meste v tomto období.[34]

Pozoruhodný záznam pochádza zo 14. marca 1553, keď mesto zaplatilo lekárnikovi za štyri lucerny, ktoré od neho kúpilo a použilo počas pohrebu mestského notára.[35] Z celkového kontextu vyplýva, že išlo o pohreb notára Juraja Gezthyho.

Pisári (*scriba, Stadtschreiber*)

Výkonný aparát mestskej kancelárie zabezpečovali pisári, čo je aj dôvod, prečo o ich konkrétnych menách nachádzame len veľmi málo dokladov. Podľa zápisov z účtovných kníh však v sledovanom období už bola agenda pisárov čiastočne špecializovaná. Takí boli napríklad pisári na mestských bránach, ktorí tam vyúčtovávali mýtne poplatky od vstupujúcich do mesta. Dňa 6. júna 1532 mesto zúčtovalo 25 denárov za to, čo pisár vypil pri svojej službe na bráne.[36] (Obrázok č. 10) Neznámy pisár po mene sa spomína aj pri vyúčtovaní prác mesta na povrchovej úprave (pavimentu) jednej z mestských ulíc, práce sa tiahli až po bránu jeho domu.[37] Pisár Jose (!) Literát dostal v roku 1552 za svoju službu počas výberu mestskej dane sumu 1 zlatý a 50 denárov.[38] Ide tu pravdepodobne o toho istého pisára Štefana, prezývaného Jo, ktorý v tom roku sprevádzal mestského notára na ceste do Bratislavy k Uhorskej komore, ako sme už spomenuli vyššie.

23 ŠA TT, MG TT, Testimoniales, 6. február 1555.
24 ŠA TT, MG TT, Účtovné knihy, III/15, Regestum proventum civitatis anni 1552, s. 119.
25 ŠA TT, MG TT, Účtovné knihy, III/3, Introitus et exitus 1532–1533, s. 1.
26 ŠA TT, MG TT, Účtovné knihy, III/15, Regestum proventuum civitatis anni 1552, s. 91: *„Solutio notarii. Cui ... computatur annus sallarium eius floreni 100, tritici muttones tres“.*
27 ŠA TT, MG TT, Účtovné knihy, III/8, Introitus et exitus 1542, s. 68.
28 ŠA TT, MG TT, Účtovné knihy, III/3, Introitus et exitus 1532–1533, s. 42: *„Benedicto notario ... a laniis accepit florenos IIII“.*
29 ŠA TT, MG TT, Účtovné knihy, III/3, Introitus et exitus 1532–1533, s. 20: *„notario ad Rosntal“.*
30 ŠA TT, MG TT, Účtovné knihy, III/3, Introitus et exitus 1532–1533, s. 20.
31 ŠA TT, MG TT, Účtovné knihy, III/3, Introitus et exitus 1532–1533, s. 32: *„Benedicto notario pro papiro“.*
32 ŠA TT, MG TT, Účtovné knihy, III/6, Regestum proventum et exitum civitatis 1541, s. 61.
33 ŠA TT, MG TT, Účtovné knihy, III/8, Introitus et exitus 1542, s. 27.
34 ŠA TT, MG TT, Účtovné knihy, III/8, Introitus et exitus 1542, s. 53.
35 ŠA TT, MG TT, Účtovné knihy, III/15, Regestum proventum civitatis anni 1552, s. 43: *„apotecario pro lucernis IIII quas ad funus condam notarii ab eo compararverant“.*
36 ŠA TT, MG TT, Účtovné knihy, III/3, Introitus et exitus 1532–1533, s. 22: *„scriptori in porta bibalia“.*
37 ŠA TT, MG TT, Účtovné knihy, III/11, Labor civitatis 1543–1550, s. 11.
38 ŠA TT, MG TT, Účtovné knihy, III/15, Regestum proventum civitatis anni 1552, s. 3.

(mkv)

Trnavskí donátori v erbovníku františkánskeho konventu v Bratislave

Štátny archív v Trnave sa zaraďuje medzi inštitúcie, ktoré svojimi aktivitami stále viac prispievajú k poznaniu i popularizácii historických súvislostí o našom meste. Dokázal to i prezentáciou publikácie Erbovník donátorov Loretánskej kaplnky bratislavského františkánskeho konventu (Genealogicko-heraldické súvislosti), ktorá sa uskutočnila 17. mája v refektári františkánskeho kláštora v Trnave v spolupráci so Spolkom trnavských historikov Slovenskej historickej spoločnosti pri SAV – Tyrnavia.

Autorom tejto odbornej knihy, ktorá vedecky spracúva „súpis" erbov donátorov pre bratislavskú františkánsku Loretánsku kaplnku, je PhDr. Radoslav Ragač, PhD., historik, archivár a generálny riaditeľ sekcie kultúrneho dedičstva Ministerstva kultúry Slovenskej republiky. Samotného autora s jeho profesionálnym i osobným životopisom od študentských čias (i s tajnou informáciou, že sa narodil na Medzinárodný deň archívov, čo zrejme predurčilo i jeho profesijné smerovanie) predstavil docent pomocných vied historických PhDr. Juraj Roháč, CSc., rodák z Dechtíc.
Spojenie bratislavského františkánskeho konventu s Trnavou na prvý pohľad možno prekvapí, má však reálny základ. Erbovník donátorov, dnes by sme povedali sponzorov Loretánskej kaplnky bratislavského františkánskeho konventu, je historický dokument a ako taký svedčí o tom, že najväčšia skupina erbov donátorov (17 zo 66) patrí trnavským (v Trnave žijúcim) mešťanom, kňazom a šľachticom. Erbovník, ktorý vznikol v roku 1710, sa nachádza v Slovenskej národnej knižnici v Martine. Toto dielo bolo vytvorené vlastne ako politický dokument o lojalite k panovníkovi Jozefovi I. Habsburskému v období stavovského povstania Františka I. Rákociho (1703 – 1711). Hlavný donátor Loretánskej kaplnky bol Ján Bernard Štefan Pálfi (z Erdődu), uhorský šľachtic, vojvodca, palatín (1741 – 1751), krajinský sudca a chorvátsky bán, ktorý sa narodil v roku 1663 na Červenom Kameni. Zomrel v roku 1751 v Bratislave. Z vymenovania jeho funkcií je jasné, že kaplnku mohol financovať aj sám, ale vďaka spojeniu viacerých donátorov sa jej stavba stala dôležitou

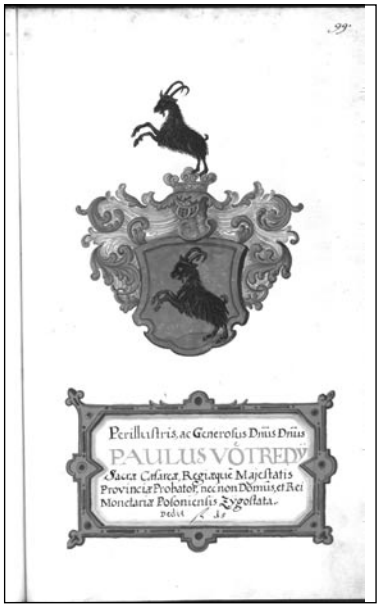

Erb zlatníka Pavla Vedrödyho z Erbovníka donátorov v majtku Slovenskej národnej knižnice v Martine.

Erb trnavského kanonika Ladislava Pybera z Erbovníka donátorov v majtku Slovenskej národnej knižnice v Martine.

demonštráciou vernosti panovníkovi a habsburskej monarchii, dokonca jej dotovaním sa v tomto prípade dalo votrieť do politickej priazne palatína Mikuláša Esterháziho. Zaujímavé je, že toto „stretnutie sponzorov" má na svoju dobu výnimočne demokratický charakter: sú medzi nimi vysokí i nižší šľachtici, mešťania a rôzni cirkevní hodnostári. Loretánske kaplnky, ktoré boli „odkazom" na Santa Casa, Svätú chyžu Panny Márie, ktorá sa podľa legendy v 13. storočí zázračne premiestnila z Nazareta do talianskeho mestečka Loreta, stavali na našom území v baroku až do jozefínskych čias. Boli typickými miestami mariánskej úcty a zbožnosti a ich stavba bola zároveň demonštráciou prokatolíckej náboženskej i politickej príslušnosti.
Za dielom Radoslava Ragača je desaťročný výskum v slovenských, českých, maďarských a rakúskych archívoch. Vzniku zaujímavej publikácie veľkou mierou pomohol, a to nielen finančne, ale aj pri samotnom výskume, PhDr. Ing. Egon Vedrödy, ktorému sa autor na záver rád poďakoval.
Radoslav Ragač predstavenie svojej najnovšej knihy ukončil myšlienkou, že donátori, ktorí na kaplnku prispeli, nám boli bližší, ako si myslíme: tiež sa často rozhodovali medzi dvomi ťažkými a protichodnými možnosťami, bojovali o úrady a funkcie, a občas aj „zostávali sedieť medzi dvomi stoličkami". Bližšie sa s osudmi trnavských prispievateľov na projekt bratislavskej Loretánskej kaplnky môžete oboznámiť v septembri v cykle prednášok počas Dní európskeho kultúrneho dedičstva 2017, o čom ešte budeme priebežne informovať.

Martin Jurčo, foto: autor

Hasiči od nepamäti ako stráž Trnavčanov

Západoslovenské múzeum v Trnave ako jedna z kľúčových kultúrnych inštitúcií kraja sa okrem rôznych výstav zameraných na históriu i umenie orientuje aj na mapovanie jednotlivých oblastí života kraja. Od nepamäti boli hasiči súčasťou nášho mesta aj kraja. Tak dlho ako existovali požiare. Kým dnes hrá dôležitú úlohu prevencia, v minulosti sa kládol dôraz na včasnú likvidáciu požiarov. Úrodný kraj Trnavy a okolia, charakter obydlí, použitý materiál, všetko bolo horľavé. O to boli hasiči pre mesto i región dôležitejší. Nielen dokumenty, ktoré sa zachovali, ale aj konkrétne artefakty z Trnavy, okresu i celého kraja môžete odteraz vidieť v stálej expozícii Dobrovoľné hasičstvo v Trnavskom samosprávnom kraji, kde sa máme možnosť dozvedieť aj zaujímavosti z Trnavy.

Podľa slov autorky a kurátorky expozície Lucie Duchoňovej hasičstvo nebolo doteraz spracované v takom rozsahu, ako ho približuje táto stála expozícia. Nielen formou dokumentov, množstva fotografií z rôznych regiónov, uniforiem, zástav, ale aj ďalších exponátov. „Nájdeme tu skutočne rôznorodé druhy vyznamenaní, prílb, rôzneho hasičského náradia, ako boli napríklad háky na strhávanie horiacej strechy, sekery... Raritou je aj textilné vedro a krhla z rovnakého materiálu ako hasičské hadice," hovorí Lucia Duchoňová.

Väčšina exponátov pochádza (okrem Trnavy) zo všetkých piatich múzeí kraja – z Piešťan, Hlohovca, Galanty, Skalice, Dunajskej Stredy. „Veľmi dobre sme zachytili vznik a vývoj prílb a pokrievok hláv hasičov, najmä pokiaľ ide o obdobie 20. storočia. Predmety technického charakteru máme požičané zväčša z dobrovoľných hasičských zborov, ktoré sa nachádzajú prakticky vo všetkých obciach. Napríklad, hasičskú húkačku máme zapožičanú z Križovian. Z Trnavy a Voderád zasa prenosné motorové striekačky. V roku 2000 pribudla do fondu múzea aj unikátna štvorkolesová ručná hasičská striekačka, ktorá je už po konzervácii. Menšie hasičské zbory ju využívali ešte aj v čase, keď sa používali už motorové striekačky," hovorí Lucia Duchoňová.

Spýtali sme sa aj, kde sa najskôr formoval dobrovoľný hasičský zbor v regióne. Dozvedeli sme sa, že práve v Trnave. Na vtedajšom území Slovenska bol ako 4. najstarší dobrovoľný hasičský zbor založený práve v našom meste v roku 1868. Potom, v 70. rokoch 19. storočia, už vývoj prechádzal rovnomerne vo všetkých regiónoch. Výstava je rozsiahla, pre obmedzený priestor sa zamerali najmä na okresné hasičské zbory, no všetky (aj tie obecné) sú uvedené v podtexte panelov celej expozície.

Na výstave sa dozvieme aj mnoho zaujímavých historických súvislostí. Napríklad, že protipožiarny mandát cisára Leopolda I. z roku 1678 stanovil mestským magistrátom a stoliciam povinnosť dozoru nad protipožiarnou bezpečnosťou. V každom dome sa museli nachádzať sudy s vodou.

Pri príprave expozície spolupracovali aj odbory dobrovoľnej požiarnej ochrany SR. „Keď si prečítate knihu Úsmevy a slzy Mikuláša Schneidera Trnavského, nájdete tam aj časť dejín z hasičstva v našom meste. A to cez príbehy, ako ich rozprával Schneider Trnavský. Technológia stavania budov bola celkom iná, drevo, slama, to všetko horelo. Aj preto museli byť nielen hasiči stále v strehu. Dnes je motivácia u mladých ľudí stať sa členom dobrovoľného hasičstva, no chýba príprava," hovorí predseda OV Dobrovoľnej požiarnej ochrany v Trnave Ivan Mička. Pripomína, na čo treba pri prehliadke zamerať pozornosť: „Najstaršia zástava DHZ Hlohovec je z roku 1874, najstaršia stuha z roku 1868. Zlatom vyšívaná zástava z Križovian v roku 1955 vyhrala jednu z cien. Napríklad, z Galanty sme dostali stanovy v slovenčine i v maďarčine. Všetky dokumenty z dejín hasičstva z Dunajskej Stredy sú v archíve v Budapešti. Dokonca sme tam našli aj požiarno-poplachový plán historickej Trnavskej univerzity. Pokiaľ ide o Trnavu, máme tu oficiálny erb zemskej hasičskej jednoty z roku 1924 a zástavu z rovnakého roku, tiež originály zápisníc z rokov 1924 – 1937. Žiaľ, nie vždy vieme mená konkrétnych hasičov. Určite však vieme o učiteľovi Bélovi Voldánovi, ktorý bol do roku 1951 aj zemským veliteľom. A takto by sme mohli pokračovať. Chceli by sme ešte expozíciu doplniť o najväčšie požiare v kraji, aké boli v gymnáziu, obchodnom dome Jednota v Trnave alebo cukrovare v Dunajskej Strede. Posledný z nich bol požiar na trnavskej skládke, kde sa zúčastnilo okrem profesionálov aj desať dobrovoľných hasičských zborov," hovorí Ivan Mička.

V budúcnosti by mala byť expozícia doplnená o exteriérovú časť, a to o historickú hasičskú techniku. Tejto téme sa už v minulosti venoval aj samotný Trnavský samosprávny kraj. Pripravil už dve vydania publikácie História a súčasnosť dobrovoľných hasičských zborov v jednotlivých krajoch.

Martin Jurčo, foto: autor

Malý Berlín začne sezónu už v nových priestoroch

Občianske združenie publikum pracuje od roku 2004, no Trnavčania začali intenzívnejšie vnímať ich aktivity najmä v posledných rokoch. Boli pri projekte Mestské zásahy Trnava a prostredníctvom dočasného kultúrneho priestoru Berliner na Pekárskej ulici prinášali celý rad kultúrnych podujatí, diskusií, prednášok. Navyše, v spolupráci s ďalšími inštitúciami sa tento rozsah navrstvoval. V tomto čase sa projekt dočasného kultúrneho priestoru uzatvára. No najmä preto, aby sa rozvinula jeho plná myšlienka bez slovíčka dočasný. Od septembra budú fungovať v nových priestoroch na Štefánikovej ulici.

Pripomeňme, že ich názov Malý Berlín je analógiou obrazného pomenovania Trnavy. Na jednej strane ma odkazovať na slávnu minulosť Trnavy a jej známe pomenovanie, na druhej odkazuje na dnešné európske centrum nezávislej kultúry a kreatívneho priemyslu, ktorým je Berlín. Z oboch si chcú nadšenci zobrať do to najlepšie. Nielen o doterajších aktivitách DKP Berliner sme sa rozprávali s Michalom Klembarom z občianskeho združenia Publikum.

■ Prišiel čas trochu bilancovať, aj keď ešte nie ste v nových priestoroch, predsa len, desiatky rôznych aktivít máte za sebou. Nielen v priestore na Pekárskej ulici, ale aj v spolupráci s ďalšími partnermi. Čo bolo úplne na začiatku vašich aktivít?

– Dočasný kultúrny priestor Berliner sme otvorili v septembri 2014 ako náhradu za meškajúce kultúrne centrum Malý Berlín. Pôvodne len na niekoľko mesiacov, ale nakoniec sa to predĺžilo až do mája 2017. Bolo to však užitočné obdobie, veľa sme sa naučili. V Berlineri sa za tú dobu uskutočnilo 221 podujatí, či už našich, alebo iných organizácií. Okrem toho sa tu naskúšalo niekoľko divadelných predstavení, ktoré sa potom hrávali inde. Samotné občianske združenie Publikum.sk vzniklo skôr, ešte v roku 2009. Na neformálnej báze sme však fungovali už od roku 2004. Náš prvý projekt bol internetový filmový magazín CinemaView.sk, od ktorého sa postupne odvíjali ďalšie aktivity. Podujatia sme začali robiť o dva roky, a to práve filmové predstavenia. Postupne k nim však pribudli podujatia ako Improliga, PechaKuchaNight Trnava a začali sme sa venovať kultúre všeobecne.

■ Aký bol rozptyl vašich aktivít, aj vzhľadom na priestorové možnosti dočasného objektu?

– Okrem kancelárskych a skladových priestorov nám pôvodný priestor ponúkol najmä malú sálu pre 50 ľudí. Postupne sme si ju plne technicky vybavili. Najmä diskusný a prednáškový program sme tam pripravovali veľmi zaujímavo. Som rád, že sme vďaka nemu mohli rozbehnúť program odborného vzdelávania pre tých, čo pôsobia v oblasti umenia a kultúry. Chceli sme tak lokálnu scénu povzbudiť v tom, aby sa tu toho dialo viac a aby jednotlivci napredovali. Prednášky sa venovali rôznym organizačným, právnym a marketingovým otázkam a workshopy pokryli mnoho tém z oblasti divadla, improvizácie a hudby. Teraz na jar sme zorganizovali aj intenzívny kurz pre budúcich kurátorov. Berliner DKP je už v tomto čase uzavretý. V nových priestoroch Malého Berlína by sme mali začať fungovať od septembra.

■ Prednášky, kurzy, koncerty. To všetko pripravujú nadšenci aj v ďalších mestách. Zdôraznime to špecificky trnavské, na čo ste sa zamerali.

– Takéto podujatia sme skôr robili mimo našich vlastných priestorov. Trnavským umelcom, ale nielen tým, sa pravidelne venujeme na podujatí PechaKuchaNight Trnava, ktoré sa organizuje na rôznych miestach v meste. V novembri minulého roka sme začali robiť malé výstavy v priestoroch Kníhkupectva AF na Štefánikovej ulici. Tam môžu Trnavčania vidieť tvorbu buď miestnych autorov, alebo autorov z iných kútov Slovenska. Tak sa to zasa snažíme tematicky prepojiť s mestom. Príkladom je naprí-

klad výstava TTTeleport Michaely Chmelíčkovej, ktorá zilustrovala významné trnavské stavby. Naposledy to bola výstava trnavského výtvarníka Romana Gajdoša. V Berlineri sme sa zasa venovali prednáškam o trnavskej architektúre. Najprv tej z obdobia funkcionalizmu a neskorej moderny (prakticky celé 20. storočie) a tento rok zasa industriálnej architektúre a technickým pamiatkam. Tejto téme sa bude venovať aj počas jesene v Malom Berlíne. Najbližšie umelecké stretnutie bude 21. júna v priestoroch ZUŠ na Mozartovej ulici. Pôjde o špeciálne vydanie, na ktorom sa budú prezentovať úspešní absolventi tejto školy.

■ **Pozitívom je, že dávate priestor aj témam, na ktorých sa dnes prižívujú extrémisti, teda témam súvisiacim so slovenským štátom, kresťanstvom, s vlastenectvom. Ale poskytli ste priestor aj názorovej platforme o stave trnavskej galérie, napriek tomu, že máte na túto tému iný pohľad.**

– V diskusiách sme sa najprv venovali otázkam rozvoja mesta, ale postupne sme prešli aj k náročnejším, ale spoločensky potrebnejším a stále aktuálnym témam, ako práve spomínaný holokaust a vojnový slovenský štát, či islam. Naposledy to bol stav vysokého školstva. Snažíme sa reagovať na to, čo práve rezonuje v spoločnosti a tým prispieť do širšieho diskurzu. Pokiaľ ide o spomínanú iniciatívu časti výtvarníkov o galérii, s pedagógom a výtvarníkom Blažejom Balážom som o tejto téme mal možnosť niekoľkokrát hovoriť. Nejde o novú vec, problémy galérie pripomínajú pravidelne. Aj keď s mnohým súhlasím, osobne si nemyslím, že bojkot galérie zo strany časti výtvarnej obce, ktorý prebieha už od čias odvolania Vlada Beskida z postu riaditeľa tejto galérie, niečo vyrieši. My sme sa rozhodli ísť na to presne z opačnej strany. S galériou od roku 2012 intenzívne spolupracujeme a myslím si, že sa nám spoločne podarilo urobiť mnoho kvalitných podujatí a výstav. V galérii sme napr. zorganizovali pre nás dôležitý projekt Alfréd Wetzler a partizáni (2014) a dostali sme možnosť stať sa spoluorganizátorom Trienále plagátu Trnava, čo je určite najvýznamnejší kultúrny a umelecký projekt v meste.

■ **Máte aj spätnú väzbu, kto sú prijímatelia vašich aktivít? Sú to napríklad najmä mladí ľudia, vyznávači alternatívnej kultúry, široká verejnosť, či len mladá generácia?**

– Nerád hovorím o alternatívnej kultúre, sám k nej nemám výraznejší vzťah. Vždy sa snažíme priniesť kvalitu, ale tak, aby išlo aj o divácky zaujímavé veci. Ale nebránime sa ani menšinovým žánrom. Začínalo sa to študentmi a mladými ľuďmi, najmä vo veku 19 až 35 rokov, ale dnes na naše podujatia chodí aj staršia generácia. V Malom Berlíne sa chceme venovať, zo začiatku určite, všetkým vekovým kategóriám od detí až po seniorov a uvidíme, koho sa nám naozaj podarí osloviť.

■ **Máte vzory pri organizovaní podujatí, skúsenosti združení z iných miest? Zrejme áno, napríklad projekt Mestské zásahy poznajú aj obyvatelia iných miest.**

– V kultúre je náročné preberať vzory z iných miest, často nemožné. To, čo sa robí, musí vychádzať z lokálnych potrieb. Ale prebrali sme niektoré formáty zo zahraničia, ako PechaKuchaNight, ktorá vznikla v Japonsku. Medzi slovenskými nezávislými kultúrnymi centrami však prebieha čulá komunikácia najmä v oblasti výmeny skúseností, pomoci pri konkrétnych problémoch a podobne. Máme pravidelné celoslovenské stretnutia. Pôsobíme aj v európskej sieti kultúrnych centier, čo je dobrá platforma na výmenu informácií. Pokiaľ ide o Mestské zásahy, tie sa organizujú v každom meste nezávisle. Tiež to môžeme považovať za formát, ktorý jeho autori Matúš Vallo a Oliver Sadovský poskytli ostatným, aby rovnaký alebo podobný projekt zorganizovali v iných mestách. Mestské zásahy Trnava boli špecifické v tom, že sme sa snažili okrem architektov výraznejšie osloviť aj umelcov. Myslíme si, že Trnava má priestor na to, aby jej verejný priestor bol viac formovaný práve umením. Zároveň sme v rámci nich urobili aj množstvo sprievodných podujatí – prednášok a verejných diskusií.

■ **Vykračujete teda do ďalšej etapy. A tak aj rozširujete aktivity. Jednou z nich je aj myšlienka vydávania kníh súvisiacich s umením a Trnavou.**

– Na knihách pracujeme už dlhšie. Pôjde o sériu menších knižiek o Trnave. Prvá sa bude venovať architektúre 20. storočia v Trnave, tá by mala vyjsť ešte do leta. Vzniká v spolupráci so združením Archimera a napísal ju architekt Martin Zaiček, ktorý pre nás robil aj prednášky, venujúce sa rovnakej téme. Vznik rukopisu a fotografií do knihy podporilo dotáciou mesto Trnava, tlač financujeme plne z vlastných zdrojov. Ak sa bude knižka dobre predávať, mali by sme byť schopní ďalšie tituly vytvoriť a vydať bez ďalšej podpory. Interne pracujeme na publikácii, ktorá zmapuje sochy a reliéfy z 20. storočia, ktoré sa nachádzajú vo verejnom priestore mesta. S tým sa spája aj pomerne náročný výskum, keďže potrebujeme pri väčšine sôch pomerne prácne zistiť autora a ďalšie podrobnosti. Mnohé však boli vytvorené anonymne. Túto publikáciu by sme chceli vydať najneskôr do konca roka. Knižky sú okrem miestnych čitateľov určené aj turistom, keďže môžu poslúžiť aj ako sprievodcovia. Dozvedia sa z nich, čo sa im oplatí ísť pozrieť. Chceme tak možno aj spopularizovať stavby a diela, ktoré sú dnes vnímané skôr negatívne alebo úplne ignorované. V tejto línii publikácii budeme pokračovať aj v ďalších rokoch, už teraz máme databázu niekoľkých tém. ■

(ab), foto: archív TKO

Pestrá sezóna Trnavského komorného orchestra

Trnavská radnica sa v posledných rokoch otvára čoraz viac verejnosti. Už nie je len sídlom samosprávy a miestom sobášov, ale aj kultúrnym priestorom. Stredoveké západné krídlo ožíva výstavami a komornými hudobno-literárnymi podujatiami, nádvorie koncertmi populárnej hudby, divadlom a obnovovaním slávnych tradícií trnavského vinárstva, a pred rokom pribudol do spektra kultúrnych podujatí na radnici aj celkom nový fenomén: festival vážnej hudby s príznačným názvom Hudba na radnici v réžii a dramaturgii Trnavského komorného orchestra. O prípravách druhého ročníka tohto festivalu, ktorý sa uskutoční 24. a 25. júna, hovoríme s umeleckou vedúcou TKO Alžbetou Ševečkovou.

■ Hudba na radnici priniesla nielen na nádvorie radnice, ale aj do podujatí trnavského kultúrneho leta čosi celkom nové: koncerty vážnej hudby v podaní špičkových interpretov priamo pod večerným letným nebom. Aké ohlasy ste zaznamenali od návštevníkov a ako ste ho zhodnotili vy ako organizátori?

– Veľmi nás teší, že náš festival sa stretol s priaznivým ohlasom u publika, ktoré vysoko hodnotilo dramaturgiu koncertov, pozvaných interpretov, výkony hudobníkov aj prostredie radničného nádvoria. Sú to pre nás nesmierne cenné a potrebné informácie. Veľmi si vážime tiež pozitívne vyjadrenia prítomných odborníkov o vynikajúcom výkone orchestra a o kvalitnej organizácii podujatia.

■ Čo sa odvtedy udialo a čím prekvapíte návštevníkov tohtoročného festivalu?

– Na jeseň vyhlásil Trnavský komorný orchester skladateľskú súťaž ARCO a podmienkou pre zúčastnených autorov bolo skomponovať úplne novú, doteraz nehranú a nepublikovanú skladbu pre komorný orchester. Dostali sme niekoľko zaujímavých kompozícií a odborná porota, zložená z významných skladateľských osobností – doc. Ivan Buffa, ArtD., prof. Jevgenij Iršai, PhD., prof. Vladimír Bokes, PhD., Mgr. art. Ľuboš Bernáth, ArtD., Mgr. art. Lucia Papanetzová, ArtD. – mala neľahkú úlohu. Z prijatých skladieb napokon vybrala dielo Mareka Krajčiho s názvom Arcott. Jeho premiéru si bude môcť publikum vypočuť v prvý festivalový večer.

■ Aká bude dramaturgia festivalových koncertov?

– Aj tento rok pripravujeme dva koncerty. Na prvom z nich v sobotu 24. júna okrem spomínanej víťaznej skladby súťaže Arcott zaznejú Orchestrálny kvartet Carla Stamitza, Sinfonia pre sláčiky Felixa Mendelssohna-Bartholdyho a Koncert Neya Rosaura pre neobvyklý sólový nástroj marimbu. Druhý koncert v nedeľu 25. júna bude patriť španielskej hudbe, španielskym rytmom a temperamentu. Zaznejú diela Astora Piazzollu, Máxima Diega Pujola, Ronalda Dyensa, Carlosa Gardela, Luigiho Bocheriniho a ďalších autorov.

■ Na minuloročnom festivale sa ako sólisti popri mladých začínajúcich umelcoch predstavili aj špičkové osobnosti slovenskej hudobnej scény. Ako to bude tento rok?

– Aj teraz sa môžu návštevníci tešiť na zvučné mená. Hosťami španielskeho večera budú svetoznáma gitaristka Miriam Rodriguez Brüllová, ktorá vystupovala s desiatkami svetových orchestrov pod taktovkou špičkových dirigentov, a nemenej známy tenorista Pavol Remenár, sólista opery Slovenského národného divadla a hosť viacerých zahraničných operných domov. Marimbový part v Rosaurovom koncerte bude hrať prvý tympanista orchestra Slovenskej filharmónie a sólista Orchestra Slovenského rozhlasu Peter Kosorín.

■ Trnavský komorný orchester má okrem festivalu aj iné celoročné aktivity. Čo máte za sebou a čo ešte pred sebou?

– Táto sezóna je pre nás naozaj veľmi bohatá a pestrá. Na jej začiatku sme naštudovali jedno z najkrajších a najhranejších diel Wolfganga Amadea Mozarta Requiem d mol. V období, keď sme dielo uviedli, uplynulo 225 rokov od jeho vzniku. K spolupráci sme pozvali Spevácky zbor Cantica Collegium Musicum z Martina a Žilinský miešaný zbor. Ako sólisti sa

predstavili Miriam Maťašová, Alena Kropáčková, Jozef Gráf a Boris Prýgl .Za dirigentským pultom stál Štefan Sedlický. Prvý deň v roku je pre Trnavčanov okrem iného aj dňom Novoročného koncertu. Náš tohtoročný novoročný program sa niesol v znamení dvoch autorov, ktorých spájajú okrúhle výročia. Z tvorby Antonia Vivaldiho zaznela Sinfonia G dur a Koncert pre violončelo c mol, v ktorom sa ako sólistka predstavila Karolína Zívalíková. Výber z cyklu Biblické písně od Antonína Dvořáka spieval Marek Pobuda. Záver programu patril premiérovo uvádzanej orchestrálnej úprave Dvořákovej husľovej Sonatíny G dur op.100. Rovnaký program sme uviedli aj v máji na koncerte cyklu Cíferská hudobná jar. Rok 2017 je pre priaznivcov koncertného i operného spevu zvlášť významný. Po mnohých rokoch sa do Trnavy vrátila medzinárodná spevácka súťaž Mikuláša Schneidera Trnavského. Na otváracom koncerte súťaže sme hrali pod taktovkou Mariana Lejavu Mikulášsku omšu a niekoľko ďalších autorových diel. Hudbou na radnici sa pre nás táto sezóna končí. Hneď na začiatku novej sezóny 7. septembra nás čaká koncert v rámci podujatia Dni európskeho kultúrneho dedičstva. Posledný októbrový víkend to bude koncert na festivale Hudba Trnave. Usporiadateľom je Ján Slávik a Moyzesovo kvarteto, ktorého členovia s nami budú aj spoluúčinkovať. Čaká nás tiež adventný koncert 3. decembra aj viaceré koncerty mimo Trnavy. Ďalšie plány sú tiež zaujímavé, ale zatiaľ viac prezrádzať nebudem.

■ **Na záver nám teda zostáva pozvať všetkých hudbymilovných Trnavčanov i návštevníkov mesta na festival Hudba na radnici. Dúfajme, že podujatiu bude priať aj počasie. Ozaj, čo ak sa nevydarí?**

– Trnava, žiaľ, nemá koncertnú sálu, ktorá by v prípade nepriaznivého počasia mohla nahradiť prostredie radničného nádvoria. Musíme teda len dúfať, že počasie nám bude priať. Ak by nám to predsa len chcelo prekaziť, pršiplášte pre návštevníkov máme pripravené. Tešíme sa na všetkých a veríme, že to bude tak ako minulý rok – za priaznivého počasia. ■

Pavol Tomašovič

Hudobný fenomén, ktorý prežil polstoročie

Nebolo lepšej alternatívy pre uvedenie knihy s názvom 50 rokov bigbítu ako koncertné vystúpenie samotnej skupiny The Breakers. Kniha uzrela svetlo sveta na májovom podujatí v zaplnenej trnavskej Music a cafe. Nič autentickejšie ako výborná atmosféra na pódiu i v publiku nemohlo sprevádzať prvé kroky čerstvej publikácie medzi svojich čitateľov.

Atmosféra gradovala od prvej skladby We are The Breakers, come on listen to the beat, už domovskej hymny skupiny, až po viacero vyžiadaných prídavkov na konci programu. V strede koncertu predznamenala skladba Laca Bartoša Spomienky na časy, že kniha je pripravená na svoje uvedenie do života.

Zostavovateľ knihy Peter Radványi, ktorý stál pri bigbítovej skupine od samých začiatkov a hrá v nej až dodnes, zvolil časovú postupnosť rozprávania, ktorej pútavosť i rôznosť pohľadov umocňujú vstupy všetkých zainteresovaných. Počuť tak názory a hlasy Mariana Remenára, Laca Bartoša, Mira Macka, Mikea Kramára i ďalších muzikantov, ktorých Breakers ovplyvnili. Výsledkom takto komponovanej knihy je polyfonická rezonancia, ktorá dominuje jednak v hudobnej rovine, jednak v literárnej rovine zachytávajúcej kľúčové etapy a zlomy v púti tejto skupiny. Kniha je plne v symbióze s hudbou, ktorú kapela už toľké roky hrá. V bigbíte nejde totiž len o jednoduchý melodický či ľubozvučný súzvuk, ale najmä o harmóniu výrazného zvuku, v ktorom síce gitara dominuje, ale každý ďalší nástroj podstatne dotvára výsledný rytmus.

A rytmus nás sprevádza i pri čítaní knihy. Od vzniku Breakers, cez prvé koncerty (v Leviciach, Trnave, Hlohovci, Piešťanoch), zákazy, rozchody i opätovné návraty. Pred čitateľom sa odkrýva doba šesťdesiatych a sedemdesiatych rokov so svojimi ideovými i technickými limitami. Umožňuje nám vstúpiť do atmosféry Trnavy, jej klubov a kaviarní, ale aj do širšej vtedajšej spoločenskej klímy. Generačnú líniu hneď v úvode osvetľuje Peter Horváth, ktorý pripravoval koncert Breakers na doskách Trnavského divadla v roku 1966. Príznačne pre tú dobu, vystúpenie, ktoré malo veľký úspech u divákov, vyvolalo obavy u ideologických strážcov

spoločnosti. Cielená diskreditácia, ktorú podporila fotografia Breakers na súsoší Antona Bernoláka, viedla k ukončeniu spolupráce so zastrešovateľom ZK Kovosmalt, a tým aj k zákazu hrania. No „bigbiťáci" sa nevzdali a pokračovali ďalej.
V knihe sa dočítame o tom, v akej podobe, zostave a s akými víziami. Mňa osobne zaujalo aj rozprávanie o propagácii podujatí, o plagátoch a pozvánkach na koncerty v dobách, keď o voľne dostupných kopírkach a už tobôž o internete sa nám ani nesnívalo. Prirodzene, v knihe 50 rokov bigbítu hrá prím bohatá obrazová dokumentácia, a to nielen v podobe dobových dokumentov, plagátov a zápiskov, ale predovšetkým fotografií z vystúpení. Kniha vyšla vo vydavateľstve Tirna a podporili ju Trnavský samosprávny kraj i Mesto Trnava. Obidve samosprávy udelili v predchádzajúcich rokoch aj ocenenia hudobnej skupine Breakers za jej prínos do kultúrneho života. Ocenenia právom patria hudobníkom, ktorí rovnako ako pri svojom vzniku, aj pri uvedení knihy hrali v zostave: Peter Bonzo Radványi– sprievodná gitara, ústna harmonika, spev, Laco Bartoš – sólová gitara, vokál, Fero Bartoš – basgitara, vokál, Marian Remenár – bicie, vokál a Mike Kramár – klávesy.
Najpodstatnejšie dotyky života by sme nemali nosiť uzavreté len v sebe. Sú dôležité pre posúdenie doby, ale aj pre budúce generácie. Komplexné porozumenie predpokladá aj vnímanie atmosféry. Tá je často výpovednejšia než fakty, na ktoré sa odvolávame. Zachytáva totiž stav ducha, emócií a mysle, ktoré sú pre človeka najcharakteristickejšie. Tie sa v plnej šírke a hĺbke odzrkadlili aj na májovom koncerte Breakers v Music a Cafe. Kniha 50 rokov bigbítu odchádzala z koncertu v rukách divákov, ktorí pri poslednom prídavku skupiny nadšene tlieskali s rukami nad hlavami a dovtedy beznádejne obsadené stoličky zostali prázdne. Pred nimi a vedľa nich sa roztancované publikum dožadovalo ďalších piesní.
Zdá sa, že bigbít ani po 50 rokoch neodišiel do dôchodku. Naopak. Jeho energia a sila stále prinášajú divákom neopakovateľné impulzy do života. Májový koncert v Trnave to naplno potvrdil. ■

Pavol Tomašovič

Pokus zachytiť tvorbou chvenie dobra

Starosti a povinnosti dňa nás niekedy natoľko pohltia, že nám chýba čas zastaviť sa a premyslieť vlastné poryvy duše. Vilma Holická už desiatky rokov zachytáva vo svojich obrazoch a básňach hlboké motívy ľudského bytia, jeho vízie i sny, ktoré v našej civilizácii často vytláčame na periférium. V tomto roku sa autorke podarilo predstaviť verejnosti ucelenú monografiu svojej výtvarnej i poetickej tvorby pod názvom Kronika príbehov a básní z palety.

Spája v nej viacero rovín umeleckej tvorivosti a ponúka mnohé inšpirácie a námety na zamyslenie. Zachytáva odkazy vlastnej duše, ktorá vkročila na nepredmetné územie. Pre lepšie sprostredkovanie uložila odkazy do slov i kresieb zároveň. Tak, ako život vrství množstvo rovín poznania, aj autorkina kniha je obsiahlou reflexiou zážitkov, bolestí, hľadania i šťastia. Tridsaťtri rôznych tematických zastavení, tridsaťtri ucelených výstav, stodeväťdesiat reprodukcií, štyristopäťdesiatštyri strán nám ponúka vo svojej rozsiahlej knihe. Za všetkými obrazmi, textami i poéziou je človek, hľadanie jeho podstaty a neodolateľná túžba podeliť sa o život s ostatnými.
Od prvých riadkov knihy, začítaním sa do poézie a zamyslením sa nad výtvarnými motívmi vstupujeme na krehkú pôdu vnútorného hľadania. Na cestu, charakterizovanú tvorivým nepokojom srdca, ktoré nielen túži, ale vďaka napätiu i tvorí. Aj preto mu patrí jedna z prvých básní a Vilma Holická sama o tomto tvorivom nepokoji v jednom rozhovore hovorí: „Je to cesta hľadania odpovedí na životné otázky, cesta prechádzajúca prekážkami, cesta smerujúca s nádejou k zmiereniu so svetom, cesta smerujúca k svetlu poznania. Je to stav, kedy následne prichádza tvorba."
A tá je v jej prípade naozaj rozsiahla. Kniha zachytáva obrazy a texty k nim od prvej autorskej výstavy v roku 1994 v Trnave až po tridsiatu tretiu výstavu vo Zvončíne v roku 2013. Ich názvy Srdce a Archanjeli času vystihujú obsah aj rozsah výtvarného i literárneho vyjadrenia. Srdce je zdrojom citu i emócií, ktoré na plátnach obrazov žiaria vo všetkých farebných odtieňoch a autorkino vnímanie času a priestoru prekračuje predmetné a bežné zachytávanie reality. Nachádza spôsob, ako vyjadriť bytostné tušenie, ktoré je nielen symbolom, ale i vnútornou skúsenosťou. Anjeli nie sú naivnými detskými neviditeľnými postavami, sú pokusom rozprávať o tom, čo sa človeka dotýka v hĺbke jeho bytia. Navracia stratenú spojitosť s pôdou, prírodou, človekom i časom. Výtvarné práce i literárne

texty Vilmy Holickej výstižne charakterizuje v samotnej monografii Simona Jurčová: „Obrazy Vilmy Holickej nie sú jednoduchým spodobením istých tvarov vo farbách. Sú to vlastne lyricko-epické texty v obrazoch. Vyjadruje nimi vlastné vízie, vidiny, predstavy i sny – obrazy vlastného tretieho oka, ktorým akoby prijímala posolstvá." (s. 451). V knihe i v celkovej tvorbe autorky teda nejde, ako ešte pripomína Simona Jurčová, „o snahu konkurovať profesionálnym umelcom", ale o nahliadnutie do vnútorného sveta človeka, do prostredia inšpirácií poryvov ľudskej duše. Človeka, ktorý s otvorenosťou a pokorou vníma všetko to, čo nás obklopuje. Kniha Trnavčanky Vilmy Holickej vyšla na sklonku minulého roka s podporou viacerých samospráv, Nadácie Jána Korca, Klubu priateľov Trnavy i ďalších sponzorov. Uvedená medzi čitateľov bola v apríli tohto roka v obradnej sále obce Trstín. ■

Júlia Ragačová – Katarína Červeňová

Chute a vône minulosti v štátnom archíve v Trnave

Opäť po roku, 9. a 10. júna 2017 pri príležitosti Medzinárodného dňa archívov, pozýva Štátny archív v Trnave širokú verejnosť spoznať neľahkú, ale veľmi zaujímavú a úzko špecializovanú prácu archivárov. Tento rok sa všetci milovníci histórie a kultúry dozvedia, čo všetko sa dá nájsť v archívnych dokumentoch ku gastronómii – kultúre stolovania, kuchárskemu umeniu, k príprave jedál, propagácii a reklame reštauračných zariadení, ale i k samotnému vínu, ktoré je neodmysliteľne späté s trnavským regiónom.

A aké konkrétne menu pre Vás trnavskí archivári pripravili? Komentovanú prehliadku samotnej budovy archívu – zrekonštruovaného historického meštianskeho domu na Štefánikovej ulici 7 v Trnave. Prehliadka budovy bude zakončená výstavou Chute a vône minulosti, ktorá sa bude niesť v duchu témy celého podujatia. Na výstave návštevníci uvidia originály archívnych dokumentov, prostredníctvom ktorých sa budú môcť preniesť do minulosti a nahliadnuť do kuchyne našich predkov. Či už cez recepty, ktoré sa nám zachovali do dnešných dní, ale aj cez rôzne súpisy vybavenia kuchýň v priebehu minulých storočí. Osobitný priestor bude na výstave venovaný aj vínu. Lákadlom tohtoročnej výstavy budú aj rôzne staré reklamy reštaurácií, ako aj plagáty ponúkajúce tie najlepšie a najchutnejšie produkty svojej doby. Nemálo zaujímavé bude aj nahliadnutie do jedálnych a ponukových lístkov hotelových reštaurácií. Aby sme neobišli ani ekonomickú stránku, na porovnanie budú k dispozícii rôzne súpisy úprav cien potravín v priebehu 20. storočia. Návštevníci sa môžu tešiť aj na rôzne kuriozity – ako napr. fotografiu slávnostnej torty v podobe hasičskej prilby, ktorú

nechali v 1. polovici 20. storočia vyhotoviť členovia Dobrovoľného hasičského zboru v Trnave pre jedného zo svojich členov. Nebudú chýbať ani tvorivé dielne pre malých i veľkých, kde si záujemcovia budú môcť vyskúšať rôzne typy písarskeho náčinia používaného v minulosti (brkové i oceľové pero, mechanické písacie stroje), budú prebiehať ukážky pečatenia a tí zdatnejší sa môžu pokúsiť poskladať puzzle

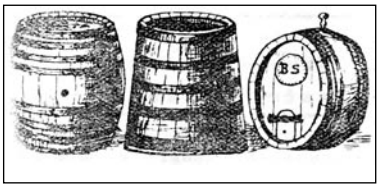

z archívneho dokumentu. V sobotu na nádvorí archívu ochutnávka dobových jedál uzatvorí ponuku našej archívnej kuchyne. Tak nedajte sa pridlho ponúkať a príďte ochutnať! ■

(red), foto: FidliCanti

Ekofest oslávi desiate narodeniny 24. júna s bohatým hudobným a filmovým programom

Ekofest oslávi svoje desiate narodeniny počas svätojánskej noci 24. júna 2017 v amfiteátri Kamenný mlyn s bohatým a rôznorodým programom. Na otvorení trnavského leta v Kamenáči nebudú chýbať koncerty obľúbených skupín ani bohatý sprievodný program, ktorý po prvý raz potrvá až tri dni. Environmentálny benefičný festival Ekofest vznikol v roku 2008 v Trnave ako jediný svojho druhu v strednej Európe a odvtedy sa koná pravidelne každé leto. Z výťažku Ekofestu bolo dovedna v Trnave vysadených 147 stromov, 200 kríkov ruží a založené boli aj trávniky s lúčnymi kvetmi.

Koncerty v sobotu 24. júna otvoria o 15.30 h mladí talentovaní hudobníci FidliCanti z Horných Orešian, ktorých najväčšími záľubami sú fidlikanie na husličkách a spev. Po nich na pódium nastúpi známa trnavská rock and rollová formácia Hash a vystrieda ju írsky skladateľ, pesničkár a gitarista Graeme Mark so svojou skupinou, pre ktorú je charakteristická emotívna folk-rocková hudba dýchajúca atmosférou britských ostrovov. Na Ekofeste nebude v tomto roku chýbať ani slovenská punková legenda Zóna A, po ktorej bude nasledovať vystúpenie plné energie a zábavy pod taktovkou zoskupenia Heľenine Oči. Headlinermi Ekofestu budú Inekafe, ktorí svojim vystúpením odpália trnavské leto v Kamenáči. Narodeninovú oslavu Ekofestu zakončí veľká show, kopec zábavy a prekvapenia v podaní najobľúbenejšej slovenskej festivalovej kapely Horkýže Slíže, ktorá na Ekofeste oslávi svoje štvrťstoročie na scéne. Frontman kapely Kuko chystá pre návštevníkov Ekofestu vystúpenie v štýle veľkej párty. Desiaty Ekofest bude bohatý aj na mnohé sprievodné podujatia, ktoré sa po prvý raz uskutočnia počas troch dní a opäť budú bezplatné.
V kine Hviezda sa vo štvrtok 22. júna a v piatok 23. júna 2017 od 8.30 h budú premietať rôzne dokumentárne filmy s environmentálnou a osvetovou tematikou vyhradené pre trnavské školy. Z dôvodu vysokého záujmu zo strany škôl sa organizátori rozhodli pridať ešte jeden premietací deň pre žiakov a študentov z trnavských škôl.
V piatok sa medzi prvým a druhým premietacím pásmom uskutoční aj prednáška s názvom Triedený zber v praxi.
V sobotu 24. júna sa sprievodné podujatia budú konať predovšetkým v salóniku hotela Koliba v Kamennom mlyne. So štyrmi prednášajúcimi budú mať návštevníci možnosť diskutovať na témy pralesy Slovenska, dážďovníky a ich význam v mestskom prostredí a zamýšľať sa budú na tému, či dobrovoľníci môžu zachrániť prírodu. Po prednáškach bude nasledovať premietanie dvoch krásnych filmov Nesmrteľný les a Život v oblakoch zo slovenskej produkcie.
Sprievodný program ponúkne aj výstavy v podaní trnavských umelkýň Niny Kulifajovej a Gabiky Hercegovej s titulom Veci spoločné, ako aj výstavu z dielne Trnavčana Martina Kochana s názvom Informačný priestor. Pripravený bude opäť aj program pre deti, ktoré sa budú môcť realizovať v tvorivých environmentálnych dielňach, pri maľovaní na tvár, alebo sa vyšantiť na trampolíne či detskom ihrisku. Tradičnou súčasťou sprievodného programu budú aj prezentácie rôznych environmentálnych združení a organizácií.
Športový program sa bude konať na kúpalisku v Kamennom mlyne, kde si budú môcť návštevníci zahrať plážový volejbal, minifutbal a v prípade vhodného počasia si aj zaplávať a osviežiť sa v bazéne, alebo si zahrať vodné pólo.
Po skončení festivalu bude zabezpečený odvoz návštevníkov mimoriadnymi polnočnými linkami č. 2 a 13 smerom na Linčiansku a Družbu.
Vstupenky na program v amfiteátri zakúpite v predpredaji po 8 eur v sieti Ticketportal, Predpredaj.sk, Žijeme hudbou, v CD Aquariuse a pod mestskou vežou. Na mieste bude vstupné 10 eur, deti do 10 rokov, seniori od 65 rokov a osoby ZŤP majú vstup zdarma. Výťažok bude venovaný na výsadbu zelene v Trnave.
Viac informácii získate na: www.ekofest.sk

Benjamín Škreko, foto: archív BŠ

V marci sme sa rozlúčili s výtvarníkom a pedagógom Gustom Šestákom z Modranky

Večne usmiata tvár a podaná ruka

Vymyslieť, nakresliť a uverejniť tisíce kreslených vtipov, to predpokladá nielen bystrý úsudok a výtvarné majstrovstvo, ale aj hlboké všeobecné poznanie a záujem o veci verejné. V Trnave sme jednu takú výnimočnú osobnosť ešte donedávna mali. Bol to pedagóg, maliar a grafik August Šesták, s ktorým sme sa navždy rozlúčili v marci tohto roka. Zomrel vo veku nedožitých 80 rokov.

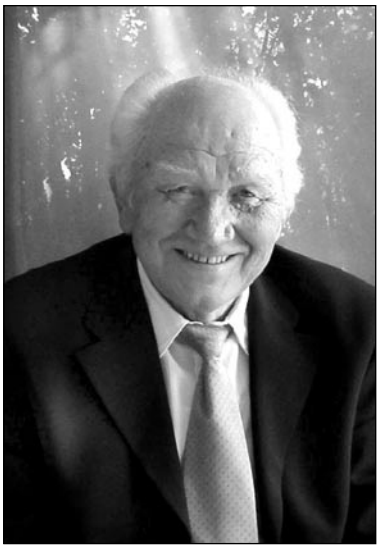

Gusti, ako ho volali priatelia, sa narodil v Hrnčiarovciach v roku 1937. Od malička ho lákalo kreslenie a novinová grafika. Vyštudoval síce Priemyselnú školu hutnícku v Tisovci, ale do praktického života vstúpil už ako absolvent odboru slovenčina a výtvarná výchova na Vysokej škole pedagogickej, ktorá sa v priebehu jeho štúdia stala súčasťou Univerzity Komenského v Bratislave. Ako poslucháč bol redaktorom časopisu Pedagóg, graficky upravoval časopis Filozofickej fakulty UK Tribúna mladých a popritom publikoval v periodickej tlači kresby a karikatúry a externe pracoval ako aranžér. Kreslenie ho neopustilo od vstupu do praxe až do konca života. Po promócii bol spolupracovníkom Smeny, ako vojak prispieval do týždenníka Nové Valašsko, svoje výtvarné majstrovstvo postupne uplatnil v propagačných dielach pre trnavské sladovne, cukrovar, škrobárne a ďalšie priemyselné podniky, pre národné výbory, poľnohospodárske družstvá a rozličné organizácie. Celé desaťročia mal v krajskom denníku Hlas ľudu pravidelný štvrtkový stĺpček karikatúr a bol autorom nezabudnuteľnej hlavičky okresných novín Trnavský hlas. To všetko stíhal popri hlavnom zamestnaní ako vedúci mimoškolskej činnosti na učilišti v Kovosmalte a neskôr na SOU na Ul. Ferka Urbánka (po presťahovaní na Bottovej ulici), kde pôsobil až do odchodu na predčasný dôchodok v súvislosti

so zrušením školy v roku 1996. S manželkou Máriou, rod. Štefákovou, z Modranky prežili spolu šťastných 52 rokov a vychovali syna Igora (stavebný inžinier) a dcéru Darinu (učiteľka a prekladateľka z a do taliančiny, žije pri Benátkach) a tešili sa zo šikovných vnúčat. Dedove umelecké bunky preskočili hlavne na 20-ročného Davida, ktorý študuje na benátskom konzervatóriu. Autora tohto článku spájajú s Gustim Šestákom aj rodinné a pracovné väzby. Ako malé deti sme sa na hrnčiarovskej pažiti často vystatovali, že náš bratranec Gusto študuje v Bratislave za maliara a vychutnávali sme si rešpekt kamarátov. Keď som nastúpil ako redaktor do Trnavského hlasu, už sme kooperovali na profesionálnej báze, a to isté postupne aj v Hlase ľudu a ďalších periodikách, až sme sa na staré kolená symbolicky rozišli ako penzisti v zanikajúcom Tr-

navskom hlase. Gustiho smrť ma hlboko zasiahla. Chcel by som v mene jeho vdovy, detí, vnúčat a širšej rodiny, ako aj v mene svojom, vzdať skvelému výtvarníkovi a pedagógovi Augustovi Šestákovi česť a úctu. Určite hovorím aj za stovky a tisíce Trnavčanov, ktorí si pamätajú jeho dielo, večne usmiatu milú tvár a ruku vystretú na podanie. Gusti, nezabúdame.

Miroslava Kuracinová Valová, foto: René Miko

Plastický obraz rodiny vyššej strednej triedy

Najnovšia hra Divadla Jána Palárika Plastický obraz bola v Trnave uvedená v slovenskej premiére 22. apríla 2017. Jej autorom je súčasný nemecký dramatik Marius von Mayenburg (1972), ktorý ju ako svoju sedemnástu hru pod názvom Stück Plastik napísal v roku 2015. Hru preložila Eva Melichárková, v dramaturgii Zuzany Šajgalíkovej ju režíroval Juraj Bielik, ktorý pre ňu aj zložil hudbu. Scénu vytvorila Zuzana Formánková, kostýmy Katarína Holková. V piatich postavách sa na javisku predstavili mladí, ale výrazní trnavskí herci a herečky: Miroslav Beňuš, Petra Blesáková, Michal Jánoš, Kristína Tóthová a Tomáš Vravník.

Netradičné režijné uvedenie (od začiatku s neistotou, čo je vlastne samotná hra a čo hra s divákom, keďže herci navzájom predstavia seba i svoje postavy), s prelínaním premietaného (budúceho i minulého) a „prítomného“ scénického obrazu, dáva hre punc výnimočnosti. Pridáva jej ho aj v divadle nie bežná mužská nahota, ktorá má však hlavne symbolický význam. Postava vizuálneho umelca Sergia Haulupu (obsadená Michalom Jánošom) nezakrýva nič ani na vnútornej rovine, hneď v úvode sa odhaľuje aj psychicky až na kosť, a keď vystúpi z vane, už vlastne ani neprekvapí..., žije svoj život „na holo“, na očiach všetkých a pre „vyzliekanie“ sveta či odhaľovanie jeho plytkých vnútorných významov. Preto je obraz obrazom, a preto je aj plastický – hmatateľný a umelohmotný zároveň.

Jeden z režisérov trnavského divadla (V. Kollár) uviedol nedávno v rozhlasovom rozhovore, že typickými divákmi DJP sú študenti alebo seniori, chýba však medzi nimi stredná generácia. Plastický obraz je však určený práve jej – nie tým, ktorí ešte alebo už nepracujú, ale pracovne vyťaženým matkám a otcom, na ktorých sú kladené vysoké nároky v zamestnaní, v koníčkoch, v rodičovstve, v partnerstve i „v posteli“. Všade musia byť „dobrí“, ale všade sa „byť dobrý“ nedá, v snahe o dobré známky často zlyhávajú, ale zo zásady to nepriznávajú ani sami pred sebou... Hlavne sa v žiadnom prípade nad sebou nezastavovať a nezhoršovať si skóre „vedomia úspešnosti“. Lenže Plastický obraz je práve hrou o momente, keď sa už nedá vŕzganie „dobre“ namazaného stroja ututlať.

Manželia Ulrike (Petra Blesáková) a Michael (Tomáš Vravník) majú dospievajúceho syna Vincenta (Miroslav Beňuš). Vincent má mobil s kamerou, a hoci sa tvári ako neviniatko, VIE ho používať. O svete vie celkom dosť, akurát si nie je istý vlastnou identitou. Ale kto si je ňou dnes istý? Ako na mikrofón priznávajú jeho rodičia, problémy v rodine sa začali dávno predtým, ako do nej vstúpila nová upratovačka. Politická korektnosť ich však nedovoľuje pomenovať, a preto ani riešiť, nebodaj sa dotknúť triednych rozdielov v (zdanlivo) beztriednej spoločnosti. Na scénu však hlavne vďaka ďalším dvom postavám vstupuje mnoho „sebapoznania“, odhaľujúcej skúsenosti a nečakanej úprimnosti, ktorá pridá „obrazu rodiny vyššej strednej triedy“ plastickosť až na bolestivé dno.

Príchod slúžky, teda pomocnice v domácnosti Jessiky Schmidtovej (Kristíny Tóthovej) je toho dôkazom. Domácnosť je na vyťaženú manželku priveľa, dieťa tiež... Potreba pocitu vlastnej dôležitosti si pýta daň. A jej manžel na tom nie je o nič lepšie. V Jessikinej (zdanlivej) jednoduchosti sa odrazu zrkadlí (zdanlivá) zložitosť vybudovaného imidžu Ulriky a Michaela. Zvlášť keď domácnosť „prepadne“ niekto, kto nemá zábrany pomenovať veci pravým menom, a „obraz“ i jeho zrkadlo prijať ako svoj umelecký koncept. Kto si je vedomý toho, že celé je to len stroj a ten stroj je mazaný konzumom a túžbou po uznaní: umelec Sergio Haulupa. Na jeho stvárnenie si „požičal“ autor Marius von Mayenburg život a dielo vychvaľovaného i zatracovaného nemeckého konceptuálneho umelca, performera, sochára, maliara, estetika,

filozofa, teoretika a pedagóga umenia Josepha Beuysa. Joseph Beuysa (1921 – 1986) sa preslávil hlavne svojimi provokatívnymi happeningmi (akčnými dielami blízkymi divadlu jedného herca) a environmentmi (prostrediami). Cez druhú svetovú vojnu bol ako mladý pilot Luftwaffe zostrelený na Kryme, kde sa o jeho zranenia Kozáci postarali archaickou metódou: tukom a plsťou. Asi aj na základe tohto zážitku sa „prírodné materiály" ako plsť, med, slama, zlato, ale i živé a mŕtve zvieratá stali súčasťou symbolického jazyka jeho diel. Nakoľko bol ich význam hlbokou sondou do vlastného vnútra a spoločenského tabu na úrovni novodobého šamanizmu a nakoľko len na efekt určenými provokáciami, je dodnes predmetom bádania umeleckej teórie. Jeho výrok, že „len umenie má silu vytvoriť sociálny organizmus, tak ako sa pristupuje k realizácii umeleckého diela, preto každý jedinec bude umelcom a dokonalé umenie bude sociálnym zákonom budúcnosti," dobre zapadá do „sebautvárania" postáv Plastického obrazu. Provokáciou v hre je aj umelecká interpretácia súčasnej spotreby: „Svetlo chladničky je ako svätostánok a potraviny sú jeho skrývané Božie telo." Keď Sergio Haulupa vtrhne so svojou odzbrojujúcou úprimnosťou na scénu, varí nielen jedlo, ale aj medziľudské vzťahy, ktoré akcelerujú do vysokých obrátok... Na scéne je neporiadok a chaos, dôjde aj na násilie a bolesť. A vďaka Haulupovi poskytuje Plastický obraz nielen plastický obraz našej súčasnosti, ale aj postmoderný umelecký prístup – odkazy na umelecké osobnosti a štýly, umelecký dizajn. Zaujme v ňom aj výrazná vizualita kostýmov dotvárajúcich či vyjadrujúcich charaktery postáv a neónová farebnosť rekvizít (nábytku) na zaujímavo riešenej scéne, kde je všetko stále „poruke". Hry zo súčasnosti sú pre divákov vždy dôležitým konfrontačným materiálom, pre hercov zas „skúškou z prirodzenosti". Všetci piati ju však zložili na výbornú, náročné dialógy a ich rýchly spád zvládajú naozaj s bravúrou.
Celkový dojem z predstavenia akoby sa týkal pocitu, ktorý máva dieťa, keď sa pozerá na babičkinu plechovú škatuľu, na ktorej je Holanďanka, ktorá v ruke drží presne takú istú plechovú škatuľu od kakaa, na ktorej je Holanďanka, ktorá v ruke drží presne takú istú plechovú škatuľu od kakaa, na ktorej... Predstavenie je hrou s divákom, ktorá spochybňuje jeho presne vymedzené miesto vo vesmíre. Ponúka mu obraz jeho samého, ale zároveň ho vťahuje i necháva osamelo na pochybách... A už podľa vlastnej letory môžu javiskové emócie v tejto hre niekoho nahnevať, niekoho nechať chladným a niekoho výborne pobaviť. Do ktorej skupiny divákov budete patriť vy? ■

Jaroslav Lieskovský, foto: Petra Bašnáková

Prvý trnavský triumf tureckého tanečníka .....

Na deväťnástom ročníku dvojdňového festivalu Grand Prix Tyrnavia predviedlo svoje zostavy 383 párov

Do Trnavy pricestovali súťažiaci z dvanástich štátov. Okrem hostiteľskej krajiny sa divákom predstavili aj výpravy z Bieloruska, Bulharska, Česka, Litvy, Maďarska, Nemecka, Rakúska, Španielska, Talianska, Turecka a Ukrajiny. V sobotu tvorilo program sedemnásť zápolení, o deň neskôr ich bolo deväťnásť. Hlavné trofeje patrili turecko-slovenskej dvojici Tanabay Tokgöz – Miroslava Ondrejková (Fáber Dance Team) za štandardné tance a českým športovcom Jiří Kejzar – Barbora Košková (MZ Dance Team) za latinskoamerické. Išlo o deväťnástu edíciu GPT, z toho sa o bodoch do vrcholných svetových rebríčkov rozhodovalo pätnásty raz za sebou.
Na hlavnú trofej, Pohár primátora mesta Trnavy, si hosť z krajiny polmesiaca siahol premiérovo. Rodák z prímorskej Antalye ukotvil svoje víťazné ambície po boku novej tanečnej partnerky. S Ondrejkovou sa venujú súťažiam na parketoch od tohtoročného februára, keď debutovali v Banskej Bystrici. Latinskoamerické tance v podaní dvadsiatich troch párov WDSF Open ponúkli v trnavskej hale zaujímavý priebeh. Iba o päť bodov menej nazbieral pri konečnom súčte druhý pár Tomáš Uváček – Martina Reiterová (TK Dansovia Bratislava),

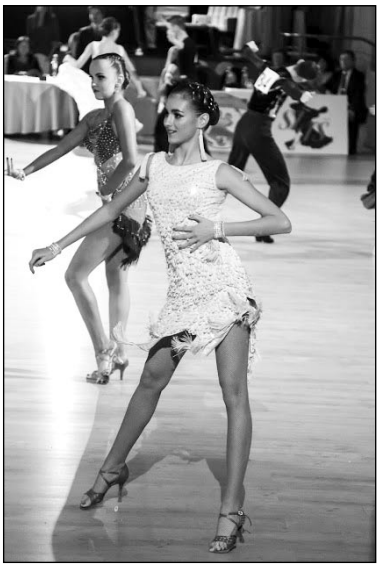

Latinskoamerické tance v podaní jednej z juniorských kategórií.

odchovanci trnavskej liahne a dlhoroční poprední reprezentanti SR. Tretiu pozíciu si odniesli Ostravčania Marián Michňa – Karolína Veselá (LR Cosmetic Dance Team), majúci vo výsledkovej listine celkový odstup ďalších šiestich bodov. Aj Pražanom Kejzarovi s Koškovou pripadol trnavský triumf prvý raz. Medzi trinástimi dvojicami WDSF Open Standard mali partnerov na medailových stupienkoch v striebornom tandeme Tomáš Přikryl – Sanela Los Chovancová (TK Gradace Kroměříž) a bronzovej dvojici Martin Turóci – Veronika Fatašová (TK Meteor Košice). Náročné podujatie technicky realizovali dve tanečné centrá, karloveské a trnavské. Usporiadateľský štáb od samého zrodu GPT vedie Miroslav Balún (KTC). Ako prezradil pre Novinky z radnice, o rok pri dvadsiatej kapitole tohto medzinárodného festivalu sa jeho organizátorská zostava chce opäť predviesť v najlepšom svetle. Programovú ponuku hodlajú „balúnovci“ vyšperkovať kategóriami s vyšším puncom.

Tatiana Pavlovičová, foto: archív NL

Na CrossFit Games bude po prvýkrát vlajka Slovenskej republiky

V Trnave sa zrodil úspech na celosvetovej úrovni. Po prvýkrát sa v CrossFite podarilo dosiahnuť výsledok, ktorý píše históriu športu. Triumf v crossfitovej komunite je víťazstvom Trnavy, Slovenskej republiky, dokonca Európy. V prvom rade je to ale úspech mladého štrnásťročného dievčaťa, športovkyne telom aj duchom. Ninka Ladvenicová sa v ostatných dňoch stáva novou hrdinkou športu.

CrossFit je pre čoraz viac ľudí životným štýlom. Šport, ktorý v sebe zahŕňa rozvoj sily, gymnastiky a celkovej fyzickej kondície, predstavuje stále sa meniace tréningy, rôzne kombinácie cvikov, s cieľom rozvoja funkčného pohybu na všetkých úrovniach. V tomto náročnom a fyzicky intenzívnom športe dosiahla prvé celosvetové výsledky Slovenska naša mladá priekopníčka z Trnavy, Nina Ladvenicová.

Jej najväčším doterajším úspechom je postup na CrossFit Games 2017, ktoré sa budú konať v Aliant Energy Center v Madison Wisconsin. Tomu predchádzali dve kolá kvalifikácie. 1. Open – päť týždňov trvajúca kvalifikácia, v ktorej Ninka obsadila 1. miesto v Európe a 5. miesto celosvetovo. Po mesačnej pauze na zdokonalenie formy nasledoval Online Qualifier, kde postúpilo 200 najlepších dievčat z Openu. V kategórií štrnásť – pätnásťročných dievčat sa Nina Ladvenicová umiestnila na fantastickom 2. mieste v celosvetovom rebríčku, čo jej zabezpečilo postup na CrossFit Games. Vo svete CrossFitu to znamená míľnik, keď sa na najvyššiu celosvetovú súťaž CrossFit Games po prvýkrát dostáva reprezentant Slovenskej republiky, a to v akejkoľvek vekovej kategórii.

Úspechu predchádzali hodiny tréningov a prípravy. Nina sa od detstva venovala gymnastike a od trinástich rokov začala s tréningami CrossFitu. V prvej fáze prípravy na Open 2017 prebehol dvanásťtýždňový silový program, tiež spolupráca s reprezentačným trénerom vzpierania. Nina poctivo trénovala 7x do týždňa, zaradila aj dvojfázové tréningy, čo jej zaručilo spomínané úspechy v kvalifikácii.

Na dosiahnutie ďalších víťazstiev na CrossFit Games v Madisone sa Ninka poctivo pripravuje so svojim trénerom Radkom Erentom v trnavskom gyme Different Athletics. Podporujú ju nielen rodičia, rodina, ale i celá komunita CrossFitu. Zároveň sa venuje CrossKids ako trénerka a svojím prístupom motivuje deti k športu.

Veríme, že v auguste Trnava opäť zažije úspech vo finále CrossFit Games v USA a Ninka Ladvenicová opäť zažiari. Kde je zámer a motivácia rozvíjať talent, tam je cesta víťazstiev a radosti.

Jaroslav Lieskovský, foto: Marta Országhová

Preteky Okolo Slovenska vyvrcholia v Trnave

Dvojnásobné etapové centrum na Trojičnom námestí poteší desiateho a jedenásteho júna širokú cyklistickú verejnosť

Najvýznamnejšie cyklistické preteky v krajine pod Tatrami debutovali začiatkom leta 1954. Dostali názov Okolo Slovenska. Kvôli niekoľkonásobnému prerušeniu sa tento mesiac pôjde ich 61. ročník.

Trnava mala v doterajšej histórii výrazný zástoj. Jazdecký, rozhodcovský aj organizátorský. Z dlhého radu uveďme úchytkom predovšetkým nezabudnuteľných činovníkov Eugena Krapfa, Karola Stucka, alebo rozhodcov Antona Kučeru, Alojza Prelovského a Margitu Kvetanovú.

Z pretekárov spočiatku najlepšie krútil pedálmi Bedrich Plank, celkovo strieborný v 2. ročníku. Tiež Vladimír Selčan mohol hneď skraja presvedčiť o svojom nespornom talente. Celú ouvertúru naprieč Slovenskom úspešne odjazdil od 19. do 26. júna 1954 vo výbere Lokomotívy iba ako osemnásťročný. „Nominácia ma potešila aj v ďalšej sezóne, lenže počas voľného dňa v Košiciach som musel ísť pod skalpel a lekár mi druhú polovicu pretekov nedovolil absolvovať," uviedol.

Ďalší Trnavčan, Karol Lipovský, odjazdil deväť sezón Okolo Slovenska, ba dokonca v osemdesiatom piatom roku získal zelený dres najlepšieho vrchára. V novodobej histórii si všestranný cyklista Ľuboš Bachratý vyjazdil konečné 4. miesto (1991). Rok predtým v Prešove prešiel víťazne cieľom 2. etapy.

Náš mestský magistrát zabezpečoval 29. júla 1999 na Hlbokej ulici vôbec premiérový dojazd jednej z etáp v slovenskom Ríme. Mala štart v Martine a merala 190 km. V súčinnosti s trnavskými cyklistickými nadšencami sme v to popoludnie pripravili pre početných divákov pestrý sprievodný program. Priaznivci úzkych galusiek v Trnave sa ešte potešili pri zapĺňaní dvoch etapových itinerárov 2011. A súčasnosť týchto pretekov z trnavského pohľadu? Imponujúca. Obyvatelia nášho mesta si totiž môžu vychutnať pôsobivú atmosféru počas dvoch dní, pri tretej a štvrtej kapitole. V sobotu 10. júna približne o 17.45 h bude na Trojičnom námestí túžobne očakávané rozuzlenie kráľovskej etapy s dĺžkou 222 km. O deň neskôr sa o 10.00 h dajú aktéri do pohybu z rovnakého miesta. A nielen to. Poslednú etapu (152,5 km) totiž spestria tri rýchlostné prémie priamo v historickom centre Trnavy, Po dojazde celého pelotónu sa o 13.30 h začne dekorovanie víťazov nedeľnej konfrontácie aj absolútneho poradia. Keďže v tomto roku boli preteky Okolo Slovenska poctené prvým presunom do excelentnej kategórie 2.1, očakáva sa i účasť niektorých profesionálnych tímov z vrcholného seriálu World Tour.

Trnavčana Vladimíra Selčana zapísali do štartovej listiny Okolo Slovenska dva razy (1954, 1955).

Ostatný prejazd vrcholných cyklistických pretekov cez Trnavu bol pred dvoma rokmi.

Jaroslav Lieskovský, foto: Marián Bartoš

Trnavské volejbalistky sú na dobrej ceste

Extraligový kolektív Hit UCM skončil vo svojej prvej sezóne medzi slovenskou elitou žien na siedmej priečke desaťčlennej tabuľky

Blok trnavských vysokoškoláčok v domácom zápase s Prešovčankami.

Volejbal sa v Trnave rozbehol od jesene 1921. Spočiatku mal zelenú v gymnaziálnom prostredí, kde vtedy dostávala priestor masová podoba tejto loptovej hry. V druhej polovici štyridsiatych rokov už pod vysokou sieťou naplno kraľovali oddiely SSM a TŠS.

Presuňme sa o niekoľko desaťročí. V apríli odišiel do minulosti majstrovský ročník 2016/17. Tiež v podaní desiatich ženských družstiev najvyššej celoslovenskej ligy. Vysokoškolský tím Hit UCM Trnava si v ostatnom súťažnom maratóne brúsil extraligové ostrohy. Jeho nováčikovské účinkovanie medzi elitou možno považovať za vydarené. Pri účtovaní základnej časti rezultoval pre zverenky Pavla Bernátha postup do play-off. Po nadstavbe napokon finišoval jeho študentský celok na siedmej priečke, keď v záverečných súbojoch odsunul za seba pezinský VTC. Sezóna teda mala pre Hit UCM lichotivé parametre, hoci v istých fázach sa mladý ženský kolektív nevyhol výkonnostným výkyvom. Ak ambiciózna partia nepoľaví v tréningovom úsilí, akiste čoskoro príde posun na vyššie pozície slovenskej volejbalovej pyramídy. Radi konštatujeme, že uplynulý ročník naznačil aj správne smerovanie celého klubu Hit UCM. ■

Jaroslav Lieskovský

Vynikali v ringu a na kurtoch

Karolovi Baranovičovi unikla olympijská nominácia za podivných okolností, športový rozlet Ivana Špiríka pribrzdila vážna nehoda počas vojenčiny

Tento mesiac patrí spomienková pocta nezabudnuteľnej dvojici, ktorá písala úspešnú históriu trnavského športu v rozdielnom časovom úseku. Karol Baranovič (*22. 9. 1913 – †22. 6. 1987) sa vypracoval na najúspešnejšieho borca bohatej trnavskej histórie medzi dvanástimi povrazmi. Ivan Špirík (*14. 6. 1937 – †27. 6. 1987) vynikal najmä v tenise.

Špačinský rodák Baranovič, majúci jedenásť súrodencov, prežil celý telovýchovný život v Trnave. Spočiatku sa venoval zápaseniu, no napokon presedlal medzi pästiarov. Ich odbor prijali v roku 1924 do ŠK Trnava. Neskôr vznikol AC Jánošík. V jeho drese vyhral K. Baranovič národný šampionát štyri razy (1933, 1934, 1935, 1936). Prvú zlatú medailu mu na krk zavesili ako dvadsaťročnému. Postupne sa prepracoval do československej reprezentácie. Našiel v nej stále miesto. Predovšetkým zahraničné kolbištia priniesli Baranovičovi rad skalpov, vrátane vysoko ceneného šampióna Malej Dohody. Jediný boxer zo Slovenska bol v prípravnom období členom širšej nominácie na berlínske OH 1936. Atmosféru letnej olympiády, na rozdiel od jej strieborného trnavského zápasníka Jozefa Herdu, však neokúsil. Zástupca krajiny pod Tatrami musel totiž nastúpiť v pražskom ringu na kvalifikačný súboj proti domácemu Hrubešovi. Podľa archívnych záznamov sa ich duel skončil športovým škandálom. Rozhodcovia prisúdili českému pästiarovi sporné víťazstvo na body, hoci Trnavčan mal vo všetkých kolách zjavnú prevahu.

Keď sa vojnový požiar naplno rozhorel, ďalšia olympijská výzva už pre nášho reprezentačného borca neprišla. Druhá svetová vojna zastihla Baranoviča v uniforme Trnavskej posádky. Po odchode do Slovenského národného povstania ho poverili na motorke vykonávať spojku so zázemím, ktoré mali obsadené hitlerovskí okupanti. Po oslobodení sa k svojej pästiarskej záľube vrátil. Pôsobil na trénerskej dráhe, najdlhší čas ako Kozmálov asistent v prvoligovom družstve Kovosmaltu. Smrť si poňho prišla v Trnave pred tridsiatimi rokmi. Tenistovi Ivanovi Špiríkovi vystavili v júni rodný aj úmrtný list. Na tento svet sa prihlásil pred osemdesiatimi rokmi a pred tridsiatimi

odišiel do večnosti. Okrúhle míľniky jeho života si pripomíname v období, keď trnavský tenis slávi 95. výročie svojej organizovanej podoby. Ivan mal moravské korene. Na rozdiel od staršieho brata Ladislava Špiříka, rovnako známeho protagonistu telovýchovnej minulosti v našom meste, si priezvisko poslovenčil. Bol vôbec prvým trnavským tenistom, ktorému prišla nominačná pozvánka na majstrovstvá Československa mužov. Šampionát sa hral v Znojme. Pri autorskom zostavovaní knihy Prílivy a odlivy trnavského tenisu som mal možnosť dopodrobna sa zoznámiť s obsiahlou históriou tohto bieleho športu v našom starobylom meste. Päťdesiate a úvodné šesťdesiate roky sa niesli na kurtoch pri Kovosmalte v znamení Ivanovej dominancie. Korunu najlepšieho hráča mu v tamojších majstrovstvách Trnavy vyárendovali takmer pravidelne. Jeho vzorom bol guru trnavského tenisu Zoltán Domonkoš. Osud však I. Špiríkovi nedožičil naplno rozvinúť výnimočný talent. Počas základnej vojenskej služby utrpel komplikované zranenie. Zelenú uniformu predčasne vyzliekol, no nečakaný koniec dostala i sľubná perspektíva výkonnostného tenistu. Svojmu obľúbenému odvetviu sa venoval už iba rekreačne, rovnako aj neskoršej stolnotenisovej vášni. ■

Jaroslav Lieskovský, foto: (ah)

Za veteránskym športom k protinožcom

Trnavská atlétka Jozefína Líšková sa vrátila z 9. svetových hier v novozélandskom Aucklande s dvoma medailami

Jeseň života možno naplno prežívať aj v podmanivom telovýchovnom prostredí. Trnavčanka Jozefína Líšková je toho dôkazom. Kráľovná športov ju uchvátila ešte pod dievčenským priezviskom Hallová v bratislavských oddieloch Slovan CHZJD (1965 – 1970) a Slávia SVŠT (1971 – 1977). Špecializovala sa na prekážkové behy. Zhrňme, že počas úspešnej pretekárskej kariéry si v majstrovstvách ČSSR vybehala pätnásť medailí (6 – 5 – 4) a v slovenskom šampionáte získala pódiové umiestnenie 22-krát (15 – 2 – 5). V sedemdesiatom šiestom roku utvorila československý rekord v behu na 400 metrov cez prekážky. Reprezentačný dres svojej krajiny pri Európskom pohári družstiev mala na sebe trikrát.
Po presťahovaní sa do Trnavy (1978) jej vystavili registračný preukaz v tamojšej Slávii. Ako trénerka a rozhodkyňa tu pôsobí doteraz. Tiež sa pravidelne zúčastňuje veteránskych súťaží v rôznych krajinách. Naostatok vycestovala k protinožcom, do novozélandského Aucklandu, dejiska 9. svetových veteránskych hier (World Masters Games). Program zostavili z dvadsiatich ôsmich športov a štyridsiatich piatich disciplín.
Pri rovnakej príležitosti štartovala J. Líšková na opačnom konci zemegule pred ôsmimi rokmi, vtedy išlo o Sydney. Na austrálskej pôde mala očarujúce dojmy z pretekárskej masy, prostredia olympijského areálu a bezchybnej organizácie.
Po návrate z krajiny klokanov si predsavzala, že do exotického teritória sa ešte vráti. Príležitosť prišla tejto jari. Keď deviateho mája priletela J. Líšková z ďalekého sveta, našej redakcii prezradila najčerstvejšie informácie.
„V Aucklande sme zo Slovenska štartovali ôsmi atléti a jedna plavkyňa. V našom veku už žiadne rekordy nenaháňame. Tešíme sa z každého dosiahnutého výkonu. Akákoľvek medailová pocta však poteší," povedala. Takýto okamih jej teraz utkvel v pamäti dva razy. V diaľkarskom sektore obsadila tretí post. O priečku lepšie skončila po bežeckej konfrontácii štvorčlenných štafiet. „Bolo zaujímavosťou, že vek pretekárok sa spočítal. Náš súčet bol v porovnaní so súperkami vyšší o dvadsaťšesť rokov," dodala.
S jedlom rastie chuť. Tobôž ak na obzore sú ďalšie podobné podujatia. „O dva roky budú Európske veteránske hry opäť v Turíne, kde sme súťažili už v sezóne 2009. Po Taliansku dostanú priestor WMG 2021 v japonskom meste Kansai. Hneď po prílete z Nového Zélandu zazneli v partii trnavského regiónu najbližšie túžby. „Predovšetkým aby sa nám zdravie veľmi nezhoršovalo a aby sme si nasporili peniažky na oba spomenuté festivaly pohybu," dodala J. Líšková. ■

Auckland 2017: Strieborná zostava v behu tzv. sčítacích štafiet, zľava: Jozefína Líšková (Trnava), Slávka Ročňáková (ČR), Annemaria Halmová, Anna Matúšová (obe Piešťany).

GK

Hrajte kráľovskú hru s Novinkami z radnice

Stredná hra v šachovej partii: Svešnikov – Plachetka, Majstrovstvá sveta seniorov 2016, postavenie po ťahu 14.Sd3 (15 – 15)

Mohol sa stať trnavský šachový veľmajster Ján Plachetka majstrom sveta v šachu? Nemal k tomu ďaleko. Stal by sa tak prvým Slovákom, ktorému by sa to podarilo. Teraz myslíme na 26. Majstrovstvá sveta v šachu seniorov v Mariánskych Lázňach, ktoré sa uskutočnili prvýkrát koncom minulého roka v kúpeľnom meste Mariánske Lázně a aj v Českej republike, kde obsadil šestnástu priečku vo svojej vekovej kategórii (nad 65 r.) so ziskom 7,5 bodu a zaostal len o jeden bod za víťaznou štvoricou. V treťom tohtoročnom čísle NzR sme uverejnili jeho prehru zo 4. kola s Nemcom Matthiasom Kierzekom, ktorý mal podstatne nižší osobný rating ako J. Plachetka. Nebyť chybného postupu v 14. ťahu, mohol partiu jednoducho zremizovať, a tak si pripísať k celkovému bodovému zisku ešte 0,5 bodu. Ďalšieho pol bodu mohol mať, ak by prehratý súboj s Rusom Jevgenijom Svešnikovom (pôvodom Lotyš) v poslednom jedenástom kole tiež s čiernymi figúrami zremizoval. Bránil sa voči dvojkroku kráľovského bieleho pešiaka modernou Philidorovou obranou, ktorú majú vo svojom repertoári aj iné svetové šachové celebrity, ale po: 1.e4 d6 2.d4 Jf6 3.f3 e5 4.d5 Se7 5.Se3 0-0 6.Dd2 h6 7.Jc3 Jh7 8.Sf2 f5 9.e:f5 S:f5 10.h4 c5 11.0-0-0 a6 12.Kb1 b5 13.g4 Sg6 14.Sd3 De8?? 15.S:c5 S:d3 (Aj po: 15. – Jd7 16.Se3 Df7 17.Je4 Jdf6 18.Jg3 Vfc8 19.Jf5 Jf8 20.J:e7+ D:e7 21.S:g6 J:g6 22.g5 h:g5 23.h:g5 Je8 24.Je2 Vc4 25.b3 Vh4 26.f4 V:h1 27.V:h1 Df7 28.f:e5 Df3 29.Vd1 J:e5 30.Sf4 Jg6 31.De3 D:e3 32.S:e3 má biely veľkú výhodu spojenú s výhrou.) 16.D:d3 d:c5 17.d6 Va7 18.Dd5 Vf7 19.d:e7 D:e7 20.Jge2 Jf6 21.Dd3 b4 22.Jd5 J:d5 23.D:d5 Vd7 24.Dc4 Jc6 25.V:d7 D:d7 26.g5 Dd6 27.Jg3 Ja5 28.De2 c4 29.Je4 Dc6 30.g:h6 D:h6 31.Jg5 Ve7 32.De4 sa vzdal.

Mohol hrať Ján Plachetka v pozícii na diagrame lepšie v 14. ťahu? Otázku kladieme našim čitateľom – riešiteľom. Po remíze by už jeho skóre mohlo mať hodnotu 8,5 bodu, a tak by sa bol pripojil ku štvorici vedúcich šachistov. Ďalšiu rezervu mal v dvoch tzv. veľmajstrovských remízach. Nakoniec sme sa dostali ku častici „keby" (keby bol dve prehraté partie zremizoval), ktorá bola hlavnou príčinou jeho dvoch prehier. Samozrejme, že žartujeme. Každý šachista sám zistí, kde má ešte rezervy a čo vo svojej hre môže zlepšovať, pretože kráľovskú hru sa môže človek učiť hrať celý život a aj tak sa ju stopercentne nenaučí. Jednoducho preto, lebo ľudský život je pre ňu veľmi krátky a hra veľmi komplikovaná.

Riešenie koncovky z partie Báňas vs. Judasin: 37.Ke1 Je3 38.Dd7+ Kf8 39.Vd3 [39. – Jc2+ 40.Kf1 Df6+ 41.Kg1 Dc6 42.h6 D:d7 43.V:d7 Se4 44.Vf2 Sg6 45.Jf4 Sf5 46.h7 Kg7 47.Jh5+ Kg6 48.Vd6+ Kg5 49.Vg2+ K:h5 50.Vd5 Kh6 51.V:f5 (51. – K:h7 52.Vh5 mat) 51. – Je3 52.Vh5+ K:h5 53.Vg8 Vc1+ 54.Kf2 Jg4+ 55.Kg2 Vc2+ 56.Kh3 Jh6 57.h8D Ve2 58.Vg3 f5 59.Dg7 Jg4 60.V:g4 +–] 39. – Da5+ 40.Kf2 De5 41.Vh4 Ve8 42.D:b7Jd1+ 43.Kg1 Dg5+ 44.Dg2 D:h4 45.V:d1 D:h5 46.Vd2 (46. – S:h7 47.Je6+ Kg8 48.Vf:f7 Sg6 49.Vf2 Sh5 50.Vg7+ Kh8 51.Vf6 Sg6 52.Vf:g6 Vc6 53.Vh6 mat) 46. – Ve6 47.Jg3 Dg5 48.Vf2 Vg6 49.Vf3 Dc1+ 50.Df1 Dc7 51.Dd3 Dc1+ 52.Vf1 Dc6 53.Vf2 Kg8 54.De3 a5 55.Vh2 Kg7 56.De5+ Df6 57.D:f6+ K:f6 58.Kf2 Ke7 59.Jf5+ Kd7 60.Ke3 a4 61.Vd2+ Kc7 62.Kd3 Va6 63.Jd4 Db6 64.Vd1 Kc5 65.Vc1+ Kd5 66.Va1 Ke5 67.b3 a3 68.Jc2 a2 69.Jb4 Va3 70.Kc4 f5 71.V:a2 V:a2 72.J:a2 f4 73.Kd3 a biely vyhrá, keď využil svoju materiálnu prevahu. Čierny sa snažil v koncovke vymeniť svojho pešiaka za jediného bieleho, aby na šachovnici vznikla remízová pozícia, čo sa mu však v tejto analýze nepodarilo. ■

(lies)

Šport v skratke

■ **POHÁR STAROBYLEJ TRNAVY** – V rámci slovenskej gymnastiky ide o najstaršiu pohárovú súťaž. Založila ju dvojica Ján Novák st. a Július Benko v sezóne 1969. Bez odmlky sa dvojčlenné družstvá žiačok stretajú v tomto zápolení až doteraz. Štyridsiaty deviaty ročník bude mať priestor v mestskej hale na Rybníkovej ulici počas prvého júnového víkendu. Pohárom starobylej Trnavy sa 3. 6. o 10.00 h zároveň začne Gym-festival 2017. Divácky lákavá konfrontácia, tridsiata pod uvedeným názvom, zároveň rozdá ženám a juniorkám medailové kolekcie v rámci medzinárodných majstrovstiev SR. Zlatú medailu si z minuloročného štvorboja žien odniesla Hitomi Hatakedová (Japonsko), v rovnakej súťaži juniorieк triumfovala Aneta Holasová (ČR). Dvojdňový sviatok športovej gymnastiky v Trnave vyvrcholí v nedeľu 4. júna od desiatej hodiny finálovými zostavami na jednotlivých náradiach.

■ **LIGOVÝ LAKROS** – Prastará indiánska hra dostáva priestor v našom meste od augusta 2014. Domácu pôdu pri súbojoch Slovenskej lakrosovej ligy teraz nachádza Športový klub Trnava Sabers na umelej tráve Lokomotívy. Tiež 2. kolo SLL tu malo pohostinné prostredie. Priaznivci sledovali tri majstrovské duely. Trnavské zeleno-žlté šable, koučované Borisom Stankovičom, podľahli skalickému celku Chiefs 2:6 (góly za domácich: Urban, Zatko), Tricksters z Bratislavy deklasovali zvolenských Punishers 21:1 a ďalší klub zo slovenskej metropoly, Bats DNV, vyhral v trnavskom kole nad budapeštianskym družstvom BLAX 15:12.

■ **ŠTVRŤSTOROČIE DOBRO-JAZDY** – Nezabudnuteľné cyklistické putovanie na trase z Trnavy cez Dolnú Krupú, Smolenice a Šaštín-Stráže do Skalice (102 km) bolo v júni 2002 pozdravným posolstvom Dobrofestu, v tom čase chýrneho hudobného podujatia v Trnave a okolí s medzinárodnou účasťou excelentných umelcov. Pelotón výkonnostných i rekreačných športovcov na dvoch kolesách vtedy symbolicky spojil západoslovenské mestá a dediny, ktoré sa viazali na svetoznámych rodákov, vynálezcov rezofonickej dobro-gitary (Ján Dopjera) a padáka (Štefan Banič). Uctenie si pamiatky týchto slávnych Slovákov originálnou dobro-jazdou pred rovným štvrťstoročím mala pod palcom organizátorská dvojica Peter Radványi a Jaro Lieskovský.

■ **EXTRALIGOVÉ ZLATO A STRIEBRO** – V máji sa hrali na Slovensku najvyššie tenisové súťaže dospelých. Ženy TC Empire Trnava získali štvrtý majstrovský titul za sebou, keď po dramatickom závere oboch finálových štvorhier v Bratislave vyhrali 4:3 nad tamojším rivalom TK Slovan. Naopak, trnavskí muži neobhájili extraligový primát, hoci v rozhodujúcich súbojoch o zlaté medaily mali výhodu domáceho prostredia. Hosťom z bratislavskej Slávie STU odovzdali svoj skalp po prehre 2:5. Tenisoví priaznivci v Trnave si minulý mesiac prišli na svoje aj pri 9. ročníku antukového turnaja žien z okruhu ITF. Pod názvom Empire Slovak Open 2017, s dotáciou 100-tisíc dolárov, bol pre hráčky z 25 krajín celého sveta súčasne medzinárodným šampionátom SR. Finále štvorhry a dvojhry sa skončilo po uzávierke tohto vydania Noviniek z radnice. A tak náš mestský mesačník zaradí fotoreportáž z najvýznamnejšieho slovenského turnaja tenistiek do júlového čísla.

■ **ŠPORTOVÝ DEŇ** – Areál zdravia ŠK Trnava-Modranka zaplní vo štvrtok 22. júna od pol desiatej hodiny početná komunita mestských políciі, vrátane hostí z Česka (Bohumín, Hodonín, Praha) a Poľska (Zabrze). Telovýchovnú nádielku chystá jej zakladateľský tandem, náčelník trnavskej MsP Igor Keleši a tajomník usporiadateľského štábu Pavol Boďa. Medzinárodný športový deň pridá do svojej kroniky už dvadsiaty šiesty diel. Futbalový turnaj sa premiérovo hral na jar 1992 a doteraz ešte nepauzoval. Pohár primátora mesta Trnavy vlani získali mestskí policajti z Hodonína. Ich kolegyne zasa prídu obhajovať tímové prvenstvo z 5. ročníka do susednej kolkárne. Tiež v lanskom hodnotení jednotlivkýň uspela kolkárka z južnej Moravy, hodonínska policajtka Markéta Strapinová.

■ **ŠTYRIDSIATY TROJUHOLNÍK** – V sobotu 1. júla o 17.00 h odštartuje trnavská rozhodcovská legenda Karol Duffek významné bežecké jubileum. Pôjde o 40. ročník medzinárodného cestného podujatia Špačinský trojuholník (10 km). Jeho trasa povedie zo Špačiniec do Trnavy a späť. Obrátka bude na konci Kopánky. Vytrvalcov môžu trnavskí priaznivci povzbudiť od 17.20 h. Technickí realizátori pozývajú do masového pelotónu aj všetkých výkonnostných či rekreačných ctiteľov dlhých behov z nášho mesta. Prezentácia do piatich mužských a dvoch ženských kategórií sa začne o 15.00 h na nádvorí špačinskej ZŠ a potrvá do 16.15 h.. Štartový vklad je symbolické dve eurá. Okrem finančných odmien pre najrýchlejších aktérov dostane priestor i žrebovanie pretekárskej tomboly. Jubilejný sviatok džogingu na úvod letných dovoleniek a prázdnin spestrí kultúrno-spoločenský program. ■

Západoslovenské múzeum

BUDOVA NA MÚZEJNOM NÁM. 3
tel. 033/55 12 913, 033/55 12 911,
e-mail: zsmuzeum@zupa-tt.sk, info:
www.zsmuzeum.sk

Expozície .....
Príroda Malých Karpát, Sakrálne pamiatky, Ľudová hrnčina, Kampanologická expozícia, Archeologická expozícia, História Trnavy, Gotická Trnava, Krása zašlých čias, Oratórium, Štefan Cyril Parrák – pocta kráľovi zberateľov, Osobnosti športu TTSK, Klarisky v Trnave, Ľudový textil trnavského regiónu a nová expozícia História a súčasnosť dobrovoľného hasičstva v Trnavskom samosprávnom kraji

Výstavy.....
■ **2. júna o 16.30 h**
ERATÓ 2017 – vernisáž členskej výstavy Združenia výtvarných umelcov západného Slovenska
Výstava potrvá do 15. 8. 2017
■ **ŽIVÉ STRAŠIDIELKA** – pakobylky a listovky
do 2. júla 2017
■ **BOLO U NÁS MORE**
geologická výstava doplnená fotografiami
do 26. februára 2018
■ **ZBIERKOVÝ PREDMET MESIACA**
Z numizmatickej zbierky múzea

PODUJATIA .....
■ **24. júna o 14.00 h**
ŠKOLA ĽUDOVÝCH REMESIEL
Kurz batikovania
■ **CYKLUS PREDNÁŠOK NA OBJEDNANIE**
Tajomstvo starých kníh – prednáška Mgr. Milana Ševčíka
■ **PROGRAM SPOLUPRÁCE SO ŠKOLOU**
Niečo o zvieratkách – náučno-zábavný výklad v expozícii Príroda Malých Karpát pre deti MŠ od 1. júna 2017 na objednanie

■ **DOM HUDBY M. SCHNEIDERA TRNAVSKÉHO**
Ul. M. Schneidera Trnavského 5, Trnava

OTVÁRACIE HODINY:
LETNÁ SEZÓNA 1. 3. – 31. 10.
V pondelok zatvorené
Ut – pia: 8.30 – 12.30 h na objednanie
13.00 – 14.30 h je prítomný lektor
Víkend: 11.00 – 17.00 h pre vopred objednané skupiny nad 10 návštevníkov. Návštevy prosíme ohlasovať cez pracovné dni u lektorov v hlavnej budove na tel. č. 033/5512 913

EXPOZÍCIE .....
Pamätná izba Mikuláša Schneidera Trnavského, Dvorana slávy dobra a S láskou za pravdu – expozícia z cirkevných dejín Trnavy

Výstavy.....
POZNÁTE HUDOBNÉ NÁSTROJE?
výstava zo zbierok ZsM
do 31. 7. 2017

■ **PROGRAM SPOLUPRÁCE SO ŠKOLOU**
Bolo u nás more – kreatívna výtvarná dielňa pre deti MŠ
Tridsaťminútový program
od 1. júna 2017

MÚZEUM KNIŽNEJ KULTÚRY
Námestie sv. Mikuláša 10,
tel. č. 033/5514421

LETNÁ SEZÓNA 1. 3. – 31. 10.
OTVÁRACIE HODINY:
V pondelok zatvorené
Ut – pia: 8.30 – 12.30 je prítomný lektor
13.00 – 14.30 na objednanie
Víkend: 11.00 – 17.00 h pre vopred objednané skupiny nad 10 návštevníkov

EXPOZÍCIA WILLIAM SCHIFFER
život a dielo sochára a medailéra

Výstavy.....
■ **OBJAVITELIA A CESTOVATELIA**
Cestopisy z historickej knižnice
výstava potrvá do 29. 3. 2018

■ **SLOVÁCI, PÍŠTE PO SLOVENSKY!**
Výstava k 250. výročiu narodenia A. Bernoláka
do 31. 12. 2017

PODUJATIA .....
■ **OBJAVITELIA A CESTOVATELIA** – Sprievodné podujatie k výstave, čítanie pre deti MŠ z knihy Vipo cestuje po Európe, pre žiakov I. stupňa ZŠ z knihy Smelý zajko v Afrike (J. Cíger – Hronský), pre žiakov II. stupňa ZŠ z knihy Cesta cez Turecko a Egypt do Svätej zeme (Daniel Šustek)
Trvanie: 15 – 20 minút

Galéria Jána Koniarka

Galéria Jána Koniarka
tel.: +421 33 55 11 659
info@gjk.sk, www.gjk.sk

AKTUÁLNE VÝSTAVY: .....
Kopplova vila
■ **JULIANA MRVOVÁ: TRAVELÓG**
autorská výstava maľby a kresieb etablovanej výtvarníčky mladšej generácie
kurátorka: Beata Jablonská
Trvanie výstavy: do 2. 7. 2017

Synagóga – Centrum súčasného umenia
■ **DIALOG / DIAGONAL**
Umenie bez hraníc/Kunst ohne Grezen - medzinárodná výstava nemeckých, švajčiarskych, rakúskych a slovenských členov združenia Art/diagonal
Kurátori: Marian Komáček (SK), Kurt Freundliger (AT)
Hudobný hosť vernisáže: Adriena Bartošová
Trvanie výstavy: do 16. 6. 2017
■ **IMAGO ANIMA** Umenie ducha (Hommage à Teodor Tekel) maliarske sympózium
18. 6. – 4. 7. 2017

Stále expozície GJK v Trnave:
■ **Sochár JÁN KONIAREK**
Ján Koniarek (1878 – 1952) – zakladateľ moderného slovenského sochárstva – stála expozícia sochárskej tvorby

KLENOTY DOMOVA – slovenské klasické umenie 20. storočia

■ **GALÉRIA PORTRÉTOV** – výber diel z kolekcie portrétneho žánru reprezentujúcich vývoj portrétneho maliarstva od konca 18. storočia po súčasnosť zo zbierok GJK

AKCIE / AKTIVITY.....
■ **1. 6. o 19.00 h v Synagóge – Centre súčasného umenia IVA BITTOVÁ a ČIKORI** – At Home

■ **ART Laboratórium** – tvorivé dielne a výtvarná tvorba k aktuálnym výstavám pre MŠ, ZŠ, SŠ (podľa záujmu škôl)

Knižnica J. Fándlyho

Rázusova 1, tel. č. 0910 488 376 od 8.00 do 14.30 h, www.kniznicatrnava.sk, kniznica@kniznicatrnava.sk, zákaznícka linka: 033/55 13 896

■■ **1. júna v čitárni**
10.00 h pre stredoškolákov, 17.00 h pre verejnosť
ELEMENTY MÁGIE V ETNOMEDICÍNE
Stretnutie s etnologičkou Katarínou Nádaskou

■ **5. – 9. júna v záhrade knižnice**
CELÉ SLOVENSKO ČÍTA DEŤOM
Tretí týždeň čítania deťom v Slovenskej republike. V znamení hesla: Poď, budem ti čítať!
5.júna o 10.00 h Ján Čápka recituje a dáva hádanky
6. júna o 10.00 h Gabriela Spustová číta a rozpráva o zvieratkách
7. júna o 10.00 h Z orechovej škrupinky. Prezentácia letného magazínu za účasti autorky Danuše Dragulovej-Faktorovej
8. júna o 10.00 h Beata Kuracinová Vargová číta, spieva a hrá na gitare
14.00 Babičky čítajú deťom
9. júna o 10.00 h Svetlana Majchráková pozýva do histórie

■ **8. júna o 17.00 h v čitárni**
MUŽ PRED KAMEROU I ZA KAMEROU
Stretnutie s Bedřichom Ludvíkom, dramaturgom ČT, režisérom, spisovateľom a pesničkárom. V spolupráci s Českým spolkom v trnavskom regióne

■ **9. júna o 10.00 h v hudobnom oddelení, Ul. M. Schneidera Trnavského MÔJ ŽIVOT S HUDBOU**
Beseda s talentovanou klaviristkou a čembalistkou Luciou Ševečkovou spojená s klavírnym koncertom

■ **13. júna o 18.00 h na nádvorí radnice**
Trnavská poetika: VERTE CISÁROVI
Hosťom prvého tohtoročného podujatia cyklu Trnavská poetika bude spisovateľ Anton Hykisch. Rozprávanie o jeho románe Verte cisárovi hudobne podfarbí Jana Andevska, historický kontext podčiarknu fotografie trnavského fotografa Blaženja Vitteka

■ **14. júna o 13.15 h v hudobnom oddelení, Ul. M. Schneidera Trnavského**
KRESLÍME SI HUDOBNÉ OBRÁZKY
Vernisáž a oceňovanie najkrajších výtvarných prác na tému Freddie Mercury. V spolupráci s Gymnáziom Jána Hollého v Trnave

■ **16. júna o 16.30 h v hudobnom oddelení, Ul. M. Schneidera Trnavského**
KONCERT ŽIAKOV KLAVÍRNEJ TRIEDY FRANTIŠKY BAŠOVSKEJ

■ **22. júna o 17.00 h v čitárni**
POČUJEM, VIDÍM, CÍTIM
Rodinné balenie Fóra humoristov s dobrovoľníkmi Jurajom Štofejom a Pavlom Romanom
Hudba: Juraj Štofej. Hlavným partnerom projektu je Fond na podporu umenia.

■ **26. júna – 1. júla v čitárni**
LETNÁ BURZA KNÍH
v spolupráci s Krajskou pobočkou Spolku slovenských knihovníkov a knižníc. Príďte si vybrať z vyradených a darovaných kníh. Za symbolickú sumu podporíte nákup nových kníh. Zo všetkých návštevníkov burzy vyžrebujeme v piatok troch šťastlivcov, ktorí získajú od Knižnice JF nové knižné tituly.
Burza bude prístupná:
pondelok: 12.00 –18.00 h
utorok – piatok: 8.00 – 18.00 h
sobota: 8.00 – 12.00 h
Žrebovanie: 30. 6. 2017 o 15.00 h

Divadlo Jána Palárika

Tel: 033 / 551 11 25
email: pokladna@djp.sk, www.djp.sk

■ **1. štvrtok 10.00 OSTROV POKLADOV**
■ **2. piatok 10.00 TRAJA TUČNIACI – derniéra**
■ **3. sobota 19.00 SLUHA DVOCH PÁNOV**
■ **5. pondelok 19.00 ŤAPÁKOVCI**
■ **6. utorok 10.00 ŤAPÁKOVCI**
■ **7. streda 10.00 MALÝ PRINC**
■ **14. streda 10.00 Francis Scott Fitzgerald: VEĽKÝ GATSBY – verejná generálka**

ŠTÚDIO
■ **4. nedeľa 16.00 SEN NOCI SVÄTOJÁNSKEJ – OZ Macko-Uško**
■ **22. štvrtok 19.00 LETNÉ OSY, ktoré nás štípu ešte aj v novembri**
■ **23. piatok 10.00 TRNAVSKÁ SKUPINA alebo Viseli sme za nohu z kolotoča**

.....

Západoslovenské múzeum, Galéria Jána Koniarka, Divadlo Jána Palárika a Knižnica Juraja Fándlyho sú v zriaďovateľskej pôsobnosti Trnavského samosprávneho kraja

Sakrálne pamiatky

Otváracie hodiny pre verejnosť

■ **BAZILIKA SV. MIKULÁŠA**
Jún
Po – Pia: 10.00 – 12.00 h, 14.00 – 16.00 h
Ne: 14.00 – 17.00 h
■ **KATEDRÁLA SV. JÁNA KRSTITEĽA**
Jún – október

Po – Pia: 10.00 – 12.00 h, 14.00 – 17.00 h
So: 11.00 – 16.00 h

■ **KOSTOL SV. JAKUBA**
Jún – september
So – Ne: 14.00 – 17.00 h

■ **KOSTOL NAJSVÄTEJŠEJ TROJICE**
Jún – september
So – Ne: 14.00 – 17.00 h

■ **KOSTOL SV. HELENY**
Jún – september
So – Ne: 14.00 – 17.00 h

■ **EVANJELICKÝ KOSTOL**
Jún – september
So – Ne: 14.00 – 17.00 h

Kino Hviezda

kinohviezdatt@gmail.com,
www.kinohviezda.trnava.sk

■ 1. 6. / 16.00 ZÁHRADNÍCTVO: RODINNÝ PRIATEĽ
18.30 Z PARÍŽA DO PARÍŽA
20.30 WONDER WOMAN
■ 2. 6. FESTIVAL LUMEN 2017
■ 3. 6. FESTIVAL LUMEN 2017
■ 4. 6. / 13.30 BABY ŠÉF
15.30 BABY ŠÉF
17.15 ZÁHRADNÍCTVO: RODINNÝ PRIATEĽ
19.30 WONDER WOMAN
■ 5. 6. / 16.00 ZÁHRADNÍCTVO: RODINNÝ PRIATEĽ
18.15 WONDER WOMAN
20.40 Z PARÍŽA DO PARÍŽA
■ 6. 6. / 16.00 Z PARÍŽA DO PARÍŽA
18.00 NOCTURAMA
20.00 TANEČNICA
■ 7. 6. / 16.00 ZÁHRADNÍCTVO: RODINNÝ PRIATEĽ
18.30 WONDER WOMAN
■ 8. 6. / 16.00 ZÁHRADNÍCTVO: RODINNÝ PRIATEĽ
18.30 MÚMIA (2D – ČD)
20.30 MÚMIA (2D – ST)
■ 9. 6. / 20.00 MÚMIA (2D – ST)
■ 10. 6. / 15.30 BABY ŠÉF
17.15 ZÁHRADNÍCTVO: RODINNÝ PRIATEĽ
19.30 MÚMIA (2D – ČD)
21.30 MÚMIA (2D – ST)
■ 11. 6. / 13.30 BABY ŠÉF
15.30 BABY ŠÉF
17.15 ZÁHRADNÍCTVO: RODINNÝ PRIATEĽ
19.30 MÚMIA (2D – ČD)
■ 12. 6. / 16.30 BABY ŠÉF
18.15 ZÁHRADNÍCTVO: RODINNÝ PRIATEĽ
20.30 MÚMIA (2D – ST)
■ 13. 6. / 15.50 ZÁHRADNÍCTVO: RODINNÝ PRIATEĽ
18.00 AGNUS DEI
20.00 ŠIALENE ŠŤASTNÁ
■ 14. 6. / 16.00 ZÁHRADNÍCTVO: RODINNÝ PRIATEĽ
18.30 MÚMIA (2D – ČD)
■ 15. 6. NEPREMIETAME
■ 16. 6. / 16.00 AUTÁ 3
18.00 HEYDRICH: MUŽ SO ŽELEZNÝM SRDCOM
20.00 POBREŽNÁ HLIADKA
■ 17. 6. / 15.30 AUTÁ 3
17.30 AUTÁ 3
19.30 POBREŽNÁ HLIADKA
21.30 HEYDRICH: MUŽ SO ŽELEZNÝM SRDCOM
■ 18. 6. / 13.30 AUTÁ 3
15.30 AUTÁ 3
17.30 HEYDRICH: MUŽ SO ŽELEZNÝM SRDCOM
19.30 POBREŽNÁ HLIADKA
■ 19. 6. / 20.30 POBREŽNÁ HLIADKA
■ 20. 6. / 18.00 MIMO ZÁKON
20.00 RADIO DREAMS
■ 21. 6. / 20.30 POBREŽNÁ HLIADKA
■ 22. 6. / 18.30 ŠPINA
20.30 TRANSFORMERS: POSLEDNÝ RYTIER ST
■ 23. 6. / 16.00 ŠPINA
18.00 DIVOKÁ BABSKÁ JAZDA
20.00 TRANSFORMERS: POSLEDNÝ RYTIER ST
■ 24. 6. / 15.30 AUTÁ 3
17.30 ŠPINA
19.30 DIVOKÁ BABSKÁ JAZDA
21.30 TRANSFORMERS: POSLEDNÝ RYTIER ST
■ 25. 6./ 13.30 AUTÁ 3
15.30 AUTÁ 3
17.30 TRANSFORMERS: POSLEDNÝ RYTIER ČD
19.30 ŠPINA
■ 26. 6. / 16.30 DIVOKÁ BABSKÁ JAZDA
19.00 ČERNOBYĽ (dokument)
■ 27. 6. / 16.00 ŠPINA
18.00 FRANCÚZSKO
20.00 STRNADOVI
■ 28. 6. / 16.30 ŠPINA
18.30 DIVOKÁ BABSKÁ JAZDA
20.30 TRANSFORMERS: POSLEDNÝ RYTIER ČD
■ 29. 6. / 16.30 JA ZLODUCH 3
18.30 SAFARI
20.30 BRLOH
■ 30. 6. / 16.00 JA ZLODUCH 3
18.00 SAFARI
20.00 BRLOH
■ 1. 7. / 15.30 JA ZLODUCH 3
17.30 JA ZLODUCH 3
19.30 NA PLNÝ PLYN
21.30 BRLOH
■ 2. 7. / 13.30 JA ZLODUCH 3
15.30 JA ZLODUCH 3
17.30 SAFARI
19.30 NA PLNÝ PLYN
■ 3. 7. / 16.30 JA ZLODUCH 3
18.30 NA PLNÝ PLYN
20.30 BRLOH
■ 4. 7. / 16.00 JA ZLODUCH 3
■ 5. 7. / 16.30 JA ZLODUCH 3
18.30 SAFARI
20.30 BRLOH

Ekofest

Jubilejný 10. ročník benefičného environmentálneho open-air festivalu
INEKAFE, HORKÝŽE SLÍŽE, HEĽENINE OČI, ZÓNA A, HASH, GRAEME MARK BAND, FidliCanti

■ **22. jún – štvrtok, kino Hviezda**
PREMIETANIE DOKUMENTÁRNYCH FILMOV
Vstup bezplatný

8.30 h 1. PÁSMO
Zachráňme Zem – akumulátor skazy
Objímač stromov
Uzavretý kruh
Môj starý otec, čerešňa
Hon na jednorožca
Medveď a škorec
Nevlastné dieťa mesta a sny z odpadkovej hory
Volám sa Eva a Jarovecké rameno si nedám

10.00 H 2. PÁSMO
NATURA 2000
Trvalá udržateľnosť

Alyssin príbeh
Žijeme pod vodou
Nesmrteľný les

■ 23. jún – piatok, kino Hviezda
PREMIETANIE DOKUMENTÁRNYCH FILMOV
Vstup bezplatný

8.30 h – 1. PÁSMO
Hon na jednorožca
Medveď a škorec
Nevlastné dieťa mesta a sny z odpadkovej hory
Zachráňme Zem – akumulátor skazy
Objímač stromov
Uzavretý kruh
Môj starý otec, čerešňa

10.00 h Lenka Luknárová: Triedený zber v praxi (prednáška)

10.30 h – 2. PÁSMO
Trvalá udržateľnosť
NATURA 2000
Alyssin príbeh
Žijeme pod vodou
Život v oblakoch

■ 24. jún – sobota, amfiteáter Kamenný mlyn
KONCERTY HUDOBNÝCH KAPIEL
Vstup 8 € / 10 €

15.30 – FidliCanti
16.30 – Hash
17.40 – Graeme Mark Band
18.50 – Zóna A
20.10 – Heľenine oči

Kalendár kultúrnospoločenských podujatí

■ 1. júna o 18.00 h v západnom krídle radnice
Pavol Šima-Juríček: VÝBER Z TVORBY
Vernisáž výstavy modranského výtvarníka
do 28. júna

■ 2. júna od 9.00 do 13.00 h na parkovisku na Rybníkovej ulici a v areáli ŠK Slávia
DEŇ ZÁCHRANNÝCH ZLOŽIEK
9.00 h Hasičský a záchranný zbor – ukážka vyslobodzovania zranených osôb z havarovaného vozidla
9.30 h Zdravotná záchranná služba FALCK – ošetrovanie osôb z havarovaného vozidla
9.45 h Operačné stredisko zdravotnej záchrannej služby – prezentácia činnosti
10.00 h Policajný zbor SR – ukážky policajnej kynológie a hipológie ukážka zadržania nebezpečného páchateľa
letecký útvar ministerstva vnútra
11.30 h Dobrovoľný hasičský zbor mesta Trnava a zbory ÚzO DPO SR v Trnave
Mestská polícia Trnava
Počas celého programu: prezentácia techniky – hasičský tank, súťaže pre deti

■ 2. júna o 16.30 h v Západoslovenskom múzeu
ERATÓ 2017 – vernisáž členskej výstavy Združenia výtvarných umelcov západného Slovenska

■ 8. júna o 17.00 h v Knižnici Juraja Fándlyho
MUŽ PRED KAMEROU I ZA KAMEROU
Stretnutie s Bedřichom Ludvíkom, dramaturgom ČT, režisérom, spisovateľom a pesničkárom.
V spolupráci s Českým spolkom v trnavskom regióne

■ 9. júna od 9.00 do 17.00 na Trojičnom námestí
DEŇ BELASÉHO MOTÝĽA
– verejná zbierka na podporu ľudí so svalovou dystrofiou. Výťažok z nej sa použije na nákup život zachraňujúcich kompenzačných zdravotných pomôcok pre pacientov. Belasý motýľ s krehkými krídelkami symbolizuje fyzickú bezmocnosť dystrofikov. O svojej vnútornej sile však presvedčia v uliciach Trnavy, kde budú spolu s dobrovoľníčkami z Pedagogickej a sociálnej akadémie bl. Laury v Trnave šíriť povedomie o tejto diagnóze

■ 9. júna od 9.00 do 16.00 h v Štátnom archíve na Štefánikovej
CHUTE A VÔNE MINULOSTI
– deň otvorených dverí Štátneho archívu v Trnave
9.00 – 13.00 h Komentované prehliadky budovy archívu pre školy
13.00 a 15.00 h Komentované prehliadky budovy archívu pre verejnosť
CHUTE A VÔNE MINULOSTI
– výstava archívnych dokumentov
14.00 h TRNAVSKÍ MÄSIARI V ARCHÍVNYCH DOKUMENTOCH – prednáška Romany Luchavovej
Tvorivé dielne pre deti

■ 9. júna o 18.00 h v Aule prof. Adamku, MTF STU na Bottovej ulici CANTICA NOVA – výročný koncert legendárneho speváckeho zboru gymnázií mesta Trnavy, spojený s rozlúčkou s maturantmi zboru Vstupné 4 eurá, predaj lístkov pred koncertom

■ 10. júna od 10.00 do 17.00 h v Štátnom archíve na Štefánikovej
CHUTE A VÔNE MINULOSTI
– deň otvorených dverí Štátneho archívu v Trnave
Komentované prehliadky budovy archívu každú hodinu
12.00 a 15.00 h ZO ŽIVOTA TRNAVSKÝCH HOSTINSKÝCH A KAVIARNIKOV – prednáška Júlie Ragačovej
CHUTE A VÔNE MINULOSTI
– výstava archívnych dokumentov
Ochutnávka dobových jedál na nádvorí archívu
Tvorivé dielne pre deti

■ 10. a 11. júna na Trojičnom námestí
OKOLO SLOVENSKA
61. ročník medzinárodných cyklistických pretekov
V sobotu približne o 17.45 h dojazd 3. etapy s dĺžkou 222 km.
V nedeľu o 10.00 h štart poslednej etapy (152,5 km), postupne tri

rýchlostné prémie v historickom centre Trnavy, po dojazde celého pelotónu o 13.30 h záverečné dekorovanie

■ **10 – 11. júna od 11.00 h v Botanickej záhrade MTF STU**
VÍKEND OTVORENÝCH PARKOV A ZÁHRAD
Celoslovenské podujatie, do ktorého sa zapája aj Trnava. Program: prehliadka záhrady, diskusia o význame zelene v meste, prednáška na tému historická botanická záhrada v Trnave, tvorivé dielne pre deti. K dispozícii bude aj relaxačná chill-out zóna

■ **11. júna od 15.00 do 19.00 h medzi Bazilikou sv. Mikuláša a hradbami**
DRAČÍ DEŇ DETÍ v stredovekom fantazijnom šate
Oslobodiť princeznú z dračieho zajatia, to nedokáže len tak hocikto. Správny dračí bojovník či bojovníčka musia absolvovať školu šermu, vyrobiť si svoj vlastný štít, naučiť sa bojovať vo formáciách a vrhať kamene. Ich tváre musia byť pomaľované tým správnym maskovaním. Po absolvovaní výcvikového kurzu a spoločnom oslobodení princeznej budú všetci odmenení diplomom a darčekom od Mesta Trnavy. Dračí deň detí spestrí marionetové divadlo Dvor Zázrakov. Vstup voľný

■ **11. júna od 16. do 20.00 h v Trnavskom dvore**
TANČIAREŇ PRE SENIOROV
Všetci skôr narodení si môžu zatancovať a posedieť pri dobrej hudbe. Do tanca hrá Duo Expres. Vstup je voľný, kapacita priestoru postačí pre 100 návštevníkov

■ **12. – 24. júna**
DNI ZDRAVIA 2017
Festival životného štýlu zdravého mesta Trnavy

■ **13. júna o 18.00 h na nádvorí radnice**
Trnavská poetika: VERTE CISÁROVI
Hosťom prvého tohtoročného podujatia cyklu Trnavská poetika bude spisovateľ Anton Hykisch. Rozprávanie o jeho románe Verte cisárovi hudobne podfarbí Jana Andevska, historický kontext podčiarknu fotografie trnavského fotografa Blažeja Vitteka

■ **14. júna o 17.30 h na Trhovej 2**
KLUB ZDRAVIA
MUDr. Milan Moskala: Umenie pozitívneho myslenia

■ **18. júna od 16. do 20.00 h v Trnavskom dvore**
TANČIAREŇ PRE SENIOROV
Všetci skôr narodení si môžu zatancovať a posedieť pri dobrej hudbe. Do tanca hrá Duo Expres. Vstup je voľný

■ **18. júna o 19.00 h na nádvorí Domu hudby M. Schneidera Trnavského**
VEČER U SCHNEIDEROVCOV
Hostia: Katarína Máliková a Dano Heriban
Kvalitné hudobné zážitky v spojení s príjemným prostredím a Trnavou prináša druhý ročník podujatia Večer u Schneiderovcov, ktorý organizuje Mesto Trnava. Mikuláš Schneider Trnavský (1881 – 1958) bol jednou z najväčších postáv slovenskej hudby dvadsiateho storočia. Takmer celý jeho život a dielo sa viažu k rodnému mestu. Podujatie pod jeho menom chce upriamovať pozornosť na nové hudobné osobnosti Trnavy. Rodák z Trnavy, herec, hudobník a držiteľ titulu OTO Dano Heriban zahrá svoje autorské piesne v sprievode známych trnavských hudobníkov – bratov Hittrichovcov. Rovnako ako M. Schneider Trnavský, aj speváčka a skladateľka Katarína Máliková vnáša nový dych do ľudových motívov. Za svoj album PUSTVOPOL bola ocenená niekoľkými cenami RadioHead Awards a drží slovenský rekord v rebríčku WMCE, do ktorého sa dostala už tretíkrát. Katarína predvedie svoje „piesne hôľ" so svojím Ansáblom – šesťčlennou kapelou
Vstupné 5 €, predpredaj lístkov v mestskej veži – Trnava Tourism. V prípade dažďa sa podujatie presúva do Kina Hviezda
Veľká vďaka patrí Klastru regionálneho rozvoja za poskytnutie priestorov Domu hudby

■ **20. júna o 19.00 h v Kníhkupectve AF**
SAMUEL ČARNOKÝ: V ÚRYVKOCH!
Výstava vytvárajúca typografickú site-specific inštaláciu, prináša prierez tvorby typografa a písmového dizajnéra Samuela Čarnokého v digitalizovanej podobe. V inštalácii je použitých 10 autorských písiem v textovej aj titulkovej podobe
Kurátorka: Dominika Chrzanová

■ **21. júna o 18.00, ZUŠ na Mozartovej ulici**
PechaKucha Night Trnava
Špeciálne vydanie venované absolventom Základnej umeleckej školy na Mozartovej ulici, ktorí uspeli v rôznych umeleckých a kreatívnych odvetviach. Podujatie bude pre divákov skvelou príležitosťou spoznať túto neobyčajnú ZUŠ-ku

■ **22. júna o 9.30 h na štadióne ŠK Trnava-Modranka**
MEDZINÁRODNÝ ŠPORTOVÝ DEŇ MESTSKÝCH POLÍCIÍ
26. ročník telovýchovných zápolení MsP z Česka, Poľska a SR o Pohár primátora mesta Trnavy, futbalový turnaj mužov a kolkárska súťaž žien

■ **22. – 24. júna v kine Hviezda a v Kamennom mlyne**
EKOFEST 2017
Jubilejný 10. ročník benefičného environmentálneho open-air festivalu:
Premietanie dokumentárnych filmov s ekologickou tematikou, INEKAFE, HORKÝŽE SLÍŽE, HEĽENINE OČI, ZÓNA A, HASH, GRAEME MARK BAND, FidliCanti a veľa sprievodných podujatí

■ **24. a 25. júna na nádvorí radnice**
HUDBA NA RADNICI
Druhý ročník letného hudobného festivalu
TRNAVSKÝ KOMORNÝ ORCHESTER
umelecká vedúca Alžbeta Ševečková
Sólisti: Miriam Rodriguez Brüllová, Peter Kosorín, Pavol Remenár, Mirko Krajči
sobota 24. júna o 19.00 h
Carl Stamitz: Orchestrálny kvartet

C dur
Ney Rosauro: Koncert pre marimbu a sláčikový orchester č.1
Mirko Krajči: Arcott / PREMIÉRA (víťazná skladba skladateľskej súťaže ARCO 2017)
Felix Mendelssohn-Bartholdy: Sinfonia č.7 d mol
nedeľa 25. júna o 19.00 h
Carlos Guastavino: Canciones Argentinas
Máximo Diego Pujol: Suita Buenos Aires
Astor Piazzolla: Chiquilin de Bachin Los pajaros Perdidos
Luigi Boccherini: Fandango
Ronald Dyens: Tango en Skai
Carlos Gardel: El dia que me quieras

. . . . . .

■ **24. júna o 19.00 h v Kostole Najsv. Srdca Ježišovho na Tulipáne**
KONCERT SPEVÁCKEHO ZBORU VOCI ALLEGRE

■ **24. júna o 20.00 h**
v Divadelnom štúdiu DISK
Blaho Uhlár a kolektív DISK: OPULENTNÁ SVIŇA
Účinkujú: Monika Babicová, Jozef Belica, Daniel Duban, Missi Chudá, Braňo Mosný, Ján Rampák, Betka Sersenová a Peter Tilajčík
Réžia: Blaho Uhlár
Vo svojej päťdesiatej deviatej sezóne divadelný súbor DISK Trnava stavia opäť na kvalitných hereckých výkonoch, na paradoxnom pohľade na svet, kde sa vulgárne mieša s krásnym, tragické s komickým a groteskným. Opulentná sviňa je významový nezmysel, pretože tento prívlastok ťažko možno priradiť k životnému podstatnému menu. Zároveň je kontradiktické hovoriť o opulentnosti v súvislosti s ochotníckym divadlom, ktoré historicky stavia primárne na nehmotných hodnotách
Projekt podporili: Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky, Mesto Trnava, Trnavský samosprávny kraj, PwC Nadačný fond v Nadácii Pontis a Nadácia Tatra banky
Predstavenie je vhodné pre diváka od 18 rokov
Vstupné: 4 eurá, študenti 3,50 eura
Predaj vstupeniek v sieti Ticketportal a v TTi Mestská veža Trnava.

■ **25. júna od 16. do 20.00 h v Trnavskom dvore**
TANČIAREŇ PRE SENIOROV
Všetci skôr narodení si môžu zatancovať a posedieť pri dobrej hudbe. Do tanca hrá Duo Expres. Vstup je voľný

■ **25. júna od 15.00 do 18.00 h v Kalokagatii na Streleckej**
CB DEŤOM – spoločenstvo ľudí z Cirkvi bratskej pripravilo zábavné popoludnie pre deti z Trnavy a okolia: vodný futbal, skákací hrad, lanovú dráhu, airsoft, maľovanie na tvár, výtvarné dielničky, športové hry. Bábky Čokoládko Vladko a Milka Vanilka zahrajú deťom nový príbeh. Vstup je bezplatný. Viac informácií na www.cbtt.sk

. . . . . .

■ **RADNIČNÉ HRY 2017**
26. – 27. júna na nádvorí radnice
26. júna o 20.00 h
Štúdio L + S
Ger Thijs: STARÍ MAJSTRI „OUDE MEESTERS“
Účinkujú: Milan Lasica, Martin Huba
Réžia: Juraj Nvota
Vstupné: 12 eur
27. júna o 18.00 h
Mestská scéna Martin, Divadlo Babscénus
DÚHOVÁ LOĎ – detské predstavenie
Účinkujú: Matej Hlatký, Drahomíra Panušková, Barbora Marcinová, Tibor Kubička
Réžia: Tibor Kubička
27. júna o 20.30 h
PRI KASE
Účinkuje: Pavol Seriš
Autorská komédia jedného herca
Režijná spolupráca: Adam Steinbauer
Vstupné: 5 eur
Predpredaj vstupeniek v sieti Ticketportál, Trnava tourism – mestská veža alebo pred predstavením na radnici

. . . . . .

■ **30. júna o 19.30 h na trnavskom korze**
OTVORENIE KULTÚRNEHO LETA – Garden party na korze s prekvapením

■ **1. júla o 17.00 h ŠPAČINSKÝ TROJUHOLNÍK**
40. ročník medzinárodného cestného behu mužov a žien na 10 km. Trať vedie zo Špačiniec do Trnavy a späť. Obrátka pelotónu približne o 17.20 h na konci Kopánky

■ **1. júla o 19.00 h na korze pred radnicou**
LETO NA KORZE: Vrbovskí víťazi

■ **2. júla o 19.00 h na korze pred radnicou**
LETO NA KORZE: Divadlo Na Hojdačke – Posledný dinosaurus

■ **2. júla 2017 o 16.30 h pri soche M. R. Štefánika na Námestí SNP**
POTULKY MALÝM RÍMOM – Ján Koniarek a Trnava
Dozvieme sa viac o okolnostiach vzniku trnavských Koniarkových diel vo verejnom priestore, ale aj o Koniarkovom živote, osobnosti, štúdiách a inšpiračných zdrojoch vo svetovom sochárstve. Navštívime stálu expozíciu Galérie Jána Koniarka, kde sa oboznámime s jeho komornou tvorbou, a pôjdeme aj na Nový cintorín na Ulici Terézie Vansovej, kde je niekoľko Koniarkových sochárskych realizácií, jeho hrob i pamätná tabuľa
Vstupenky v TTi v mestskej veži

■ **3. júla o 19.00 h na korze pred radnicou**
LETO NA KORZE: Edi Fenzl & Jörg Danielsen (AT) feat. Juraj Schweigert

■ **4. júla o 19.00 h na korze pred radnicou**
LETO NA KORZE: Peter Adamov

■ **5. júla o 19.00 h na korze pred radnicou**
LETO NA KORZE: Divadlo ZkuFraVon – Pinocchio

■ **6. júla o 19.00 h na korze pred radnicou**
LETO NA KORZE: Peter Luha

■ **7. júla o 19.00 h na korze pred radnicou**
LETO NA KORZE: Teatro Bratislava – Ako sa komár stal kráľom
Kompletný program Leta na korze a Kultúrneho leta prinesieme v júlovom vydaní

DNI ZDRAVIA 2017

Festival životného štýlu zdravého mesta Trnavy

pondelok 12. júna....

■ 8.30 – 12.00 h na Slávii
ŠPORTOVÝ DEŇ PRE DETI
■ 9.00 – 12.00 h na radnici
DAŽĎOVÉ ZÁHRADY a ZELENÉ STRECHY – tvorivý workshop pre deti

utorok 13. júna.....

■ 10.00 h
na Trojičnom námestí
POCHOD ZDRAVIA SENIOROV do Kamenného mlyna

■ 16.00 – 18.00 h
pred radnicou
Ukážky cvikov s Kettlebells, Fit Loptou, na BOSU a Street Workout

■ 16.30 – 18.00 h na ihrisku pri Kalokagatii
TVORÍME PRE ZDRAVIE: Vytvor svoju pohodu, detské ihrisko

Dni zdravia v PSA Slovakia a zdravé stravovanie

streda 14. júna.....

■ 10.00 – 15.00 h Zväz postihnutých civilizačnými chorobami VP40, Vančurova – meranie, poradenstvo a masáže
9.00 –18.00
DVOR NÁDEJE

■ 17.30 h v komunitnej záhrade na Mozartovej
PREDNÁŠKA O KOMUNITNEJ ZÁHRADE a prenájme políčka

Dni zdravia v PSA Slovakia a zdravé stravovanie

štvrtok 15. júna.....

■ 8.00 – 15.00 h na radnici
DEŇ ZDRAVIA NA RADNICI: poradenstvo, preventívne vyšetrenia, odbery vzoriek vody a zeleniny, ochutnávka liečivých čajov
■ 9.00 – 17.30 h pred radnicou
Merania tlaku, ukážky prvej pomoci, Zdravé zúbky

■ 9.00 – 17.30 h,
ZUŠ na Štefánikovej
KLASICKÁ MASÁŽ
■ 9.00 – 13.00 h
v Kalokagatii na Streleckej
DEŇ ZDRAVIA PRE DETI
■ 16.30 – 18.00 h TVORÍME PRE ZDRAVIE: Emócie a ja

Dni zdravia v PSA Slovakia a zdravé stravovanie

piatok 16. júna.....

■ 8.00 – 15.00 h na radnici
DEŇ ZDRAVIA NA RADNICI: poradenstvo, preventívne vyšetrenia, ochutnávka liečivých čajov
■ 9.00 – 17.30 h pred radnicou
Merania tlaku, ukážky prvej pomoci, Zdravé zúbky

■ 9.00 – 17.30 h
v ZUŠ na Štefánikovej
KLASICKÁ MASÁŽ

nedeľa 18. júna.....

FIT UP ŠPORTOVÝ DEŇ
na Slávii

Sprievodný program na školách:
ZŠ I. Krasku:
12. 6. – informačný panel Zdravá výživa
13. 6. – projekt Viem čo zjem
13. 6. – príprava zdravých jedál
14. 6. – V zdravom tele zdravý duch – súťaže
15. 6. – Florbalový turnaj žiaci – učitelia – rodičia
16. 6. – Šachový turnaj, športový krúžok – boj proti obezite

ZŠ Gorkého: Pochod zdravia I. a II. stupeň
ZŠ Spartakovská: Cvičenie vonku
ZŠ Vančurova: Športové súťaže a aerobik

Športové gymnázium
15. 6. – Športové aktivity, prednáška, meranie elektrosmogu, ochutnávka jedál a nápojov, infokampaň o zdraví a výžive
16. 6. – Športové aktivity, prednáška, ochutnávka jedál a nápojov, infokampaň o zdraví a výžive

Sprievodný program:
24. júna od 18.00 h pri Bernolákovej bráne
PSA TT – inline & Bercajgel 2017

Zmena programu je vyhradená

Radničné hry 2017

Nádvorie radnice
26. — 27. 6. 2017

26. 6. 2017, 20.00 h

Starí majstri „Oude Meesters“

Štúdio L + S
Réžia: Juraj Nvota
Účinkujú: Milan Lasica, Martin Huba
Vstupné: 12 eur

Foto Ctibor Bachratý

27. 6. 2017, 18.00 h

Dúhová loď

Detské predstavenie
Mestská scéna Martin
Divadlo Babscénus

27. 6. 2017, 20.30 h

Pri kase

Autorská komédia jedného herca
Režijná spolupráca : Adam Steinbauer
Účinkuje: Pavol Seriš
Vstupné: 5 eur

Predpredaj vstupeniek v sieti Ticketportál a Trnava tourim – mestská veža alebo pred predstavením na radnici